

Täysistunto

Tiistai 26.11.2024 klo 14.02—19.56

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 19.56.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.02—16.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.59—19.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 45/2024 vp.

3. Täydennysvaali sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäsenten lisäämiseksi

Vaali VAA 79/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Martin Paasin, edustaja Jaana Strandmanin, edustaja Suna Kymäläisen ja edustaja Antti Kurvisen.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 talousarvioesityksen (HE 109/2024 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 191/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Purra. Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Keskustelu

14.03 Valtiovarainministeri Riikka Purra (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vuoden 2024 lähentyessä loppuaan näkyy taloudessa monia pieniä positiivisia asioita, vaikka epävarmuus on suurta ja monelta suunnalta, kuten esimerkiksi Saksasta, kuuluu entistä huonompaa. Ennustelaitosten mukaan Suomen talous kasvaisi ensi vuonna ehkä noin 1,5 prosenttia. Tämä on tietysti vaatimatonta talouskasvua, mutta joka tapauksessa selvästi parempaa kohti olemme menossa. Korkotaso on lähtenyt kesän jälkeen ripeään laskuun, ja euribor lähentyy jo kahta prosenttia. EKP laskenee ohjauskorkojaan lisää. Investointien osalta laskeva korkotaso tarkoittaa lisää kannattavia investointilaskelmia ja siten uusia investointeja. Kuluttajille jää korkojen laskiessa lisää rahaa käteen, kun asuntolainojen ja muiden lainojen korkomenot vähenevät. Hallituksen elvyttävä finanssipolitiikan linja kuluvalle ja ensi vuodelle sekä mittava investointipaketti avittavat osaltaan taloutta kasvuun.

Taloussuhdanne on kieltämättä edelleen vaikea, ja siksi valtion elvyttävä talouspolitiikka on sopivaa ajankohtaan nähden. Ensi vuonnakin valtiontalous on raskaasti alijäämäinen. Valtion alijäämä nousee miltei 12,5 miljardiin euroon. Se on valtava summa. Oppositio tästä varmasti mielellään muistuttaa huomennakin, mutta toki on selvää, että alijäämä olisi useita miljardeja enemmän opposition talousopeilla. Valtionvelka kasvaa edelleen, mutta jos onnistumme yhdeksän miljardin kokonaisuudessa, saamme julkisen velan vakautetuksi vaalikauden loppuun mennessä.

Joka tapauksessa on selvää, että valtiontalouden sopeuttamisen tulee jatkaa seuraavallakin vaalikaudella, sen verran syvällä kynnämmme tässä suossa. Vetoapua ei ole liiemmin tullut kansainvälisestä tilanteesta. Saksan talous yskii, ja sodan varjot ovat Euroopan yllä. Puolustusmenojen vuoksi valtion menopaine on kasvamassa. Sote maksaa, ja vienti ei vedä. Kansainvälinen valuuttarahasto, IMF, on kuitenkin antanut täyden tukensa hallituksen talouspoliittiselle linjalle, ja samaa viestiä on tullut Euroopasta. Olemme tekemässä siis oikeita asioita, mutta suunnan kääntäminen on erityisen hankalaa, varsinkin tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus antaa eduskunnalle nyt täydentävän ehdotuksensa koskien vuoden 2025 valtion talousarviota. Esitykseen sisältyy muun muassa hallituksen neljän miljardin euron investointiohjelmaan liittyviä ehdotuksia. Tuloarvioita korotetaan 67 miljoonalla ja määrärahoja 405 miljoonalla. Hallitusohjelman mukaiseen neljän miljardin euron investointiohjelmaan ehdotetaan täydentävässä esityksessä yhteensä yli 1,5 miljardia uusina valtuuksina ja määrärahoina. Tästä ensi vuodelle kohdentuvat uudet määrärahat ovat noin 141 miljoonaa ja määrärahojen vähennykset noin 27 miljoonaa. Vuodelle 2025 kohdentuvat uudet määrärahat katetaan täydentävään esitykseen sisältyvillä omaisuustuloilla. Hallitusohjelman mukaisen investointiohjelman valtuudet ja määrärahat nousisivat talousarvion täydennysesityksen myötä yhteensä noin 3,4 miljardiin euroon. Lisätulot investointiohjelman rahoittamiseksi tulevat tuloutumaan vuoden 2026 loppuun mennessä, ja ne sisällytetään myöhemmin annettaviin talousarvioesityksiin.

Investointiohjelman toteuttaminen ei lisää julkisen talouden velanottotarvetta. Investointien saaminen liikkeelle on nyt ensiarvoisen tärkeää, koska taloudellinen suhdannetilanne on heikko. Perusväylänpito sekä tie- ja raidehankkeet tarkoittavat työtä ja tekemistä joka puolella Suomea.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Isona hankkeena sovitun mukaisesti ehdotetaan Länsiradan rakentamisvaiheen rahoittamiseksi valtion rahoitussitoumukseksi enintään 400 miljoonan euron valtuutta, edellyttäen, että muut Länsirata Oy:n omistajat, toisin sanoen kunnat, rahoittavat hanketta vähintään 400 miljoonalla eurolla. Vuonna 2025 valtion osuus Länsirata Oy:n pääomituksesta olisi 10,55 miljoonaa. Valtio sitoutuisi ehdotettuun valtuuteen osakassopimuksen allekirjoituksella sopimuksen ehtojen mukaisesti.

Rautatieliikenteen kulunvalvontajärjestelmän modernisointiin ja peruskorjausinvestointiin ehdotetaan kymmenen miljoonan euron valtuutta ja miljoonan euron määrärahaa. Hanke tarvitsee tulevana vuosina merkittäviä panostuksia mutta on sinällään välttämätön.

Investointiohjelmasta on sovittu rahoitettavan myös maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskeviin MAL-sopimuksiin sisältyvät toimenpiteet, jotka löytyvät hankkeittain nyt tästä täydentävästä esityksestä.

Osana hallituksen investointiohjelmaa ehdotetaan myös 400 miljoonan euron valtuutta merkittävien puhdasta siirtymää edistävien teollisten investointien valtiontukiohjelmaan. Valtuudesta ei arvioida aiheutuvan menoja ensi vuonna.

Hallitus on samoin antamassa esityksen investointien verohyvityksestä yli 50 miljoonan euron investoinneille komission kriisipuitteiden mukaisesti vielä tämän vuoden puolella.

Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus ja ulkoinen turvallisuus ovat alati suuremmassa roolissa, valitettavasti. Maahanmuuttoon liittyvien riskitekijöiden vuoksi keskusrikospoliisille ja suojelupoliisille ehdotetaan lisää rahoitusta oleskelulupajärjestelmän turvallisuuden vahvistamiseen.

Sisäministeriön määrärahoihin ehdotetaan viisi miljoonaa euroa Ukrainan materiaaliapuun ja sen kuljetuskustannuksiin. Ukrainassa on edessä vaikea talvi, niin sotilaille kuin siviileille.

Syyttäjälaitokselle ja tuomioistuimille ehdotetaan lähes miljoonan euron määrärahaa lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumisen vuoksi.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan Learjet-lentokonekaluston korvaamiseksi 25 miljoonan euron suuruista siirtoa puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetuista määrärahoista. Lentokonekaluston hankintaan liittyy vuoden 2025 toimintamenojen tilausvaltuuden enimmäismäärän lisääminen 52 miljoonalla, ja hankinta on suunniteltu toteutettavaksi nykyisillä määrärahoilla.

Tullille ehdotetaan kolmen miljoonan lisäystä pakotevalvonnan, tullitarkastuslaitteiden rahoitusvälineen kansallisen omarahoitusosuuden ja Virve 2 -palvelun käyttöönoton kustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä muutaman poiminnan tästä täydentävästä talousarvioehdotuksesta:

Museoviraston toimintamenoihin ehdotetaan siirrettäväksi miljoona euroa taiteen ja kulttuurin edistämisen avustuksista. Hallitus varmistaa osana opetus- ja kulttuuriministeriön ja Museoviraston vuosittain käymää tulosneuvotteluprosessia, ettei Seurasaarta tai eräitä muita museota suljeta. Säästöjä sen sijaan tällekin sektorille tulee, kuten aiemmin on linjattu.

Lääkkeiden vuosittaisen omavastuun osittamiseksi käynnistetään kokeilu, jossa Kansaneläkelaitos luotottaisi lääkkeiden alkuomavastuuta tietyissä tilanteissa. Kokeiluun ehdotetaan 2,5 miljoonan euron määrärahaa. Tämä helpottaa pienituloisten asemaa lääkekustannusten jaksottamisessa.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Osana hallitusohjelman sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisuutta hallitus esittää Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen vahvistamiseen 8,5 miljoonan euron määrärahaa. Lisäksi toimeentulotuen kautta maksettavan keliakiakorvauksen korotukseen ehdotetaan puolen miljoonan euron lisäystä toimeentulotukeen.

Arvoisa puhemies! Taloustilanteemme vaatii pitkäjänteistä ja pitkäkestoista sopeutusta ja hyvin tiukkaa menokuria. Hallitusohjelma ja viime kevään kehysriihen päätökset panevat toimeen niitä välttämättömiä sopeutustoimia, joita maamme tarvitsee. Merkittävät infrahankkeet ja hallituksen kasvutoimet — jo päätetyt, täytäntöönpannut, tulossa olevat ja mahdollisesti aivan uudet — auttavat toisaalta osaltaan maatamme pystyyn. Tarvitsemme investointeja ja uskallusta. Hallituksen talouspolitiikan linja perustuu realismiin, vastuunkantoon ja tulevaisuuskatoon. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt käynnistetään debatti. Meillä on kokonaisuuteen 45 minuuttia. Jos debattipuheenvuoroja on riittävästi, niin käytetään niihin koko se aika. Mehän lopetamme sitten 14.55. Mutta katsotaan, miltä näyttää. — Edustaja Lohi, joka toimii valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana.

14.13 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan tästä täydentävästä talousarvioesityksestä kaksi keskeistä huomiota.

Ensimmäinen on se, josta meidän kaikkien pitäisi olla huolissaan, eli velanotto vain kiihtyy: 12,4 miljardia otetaan velkaa ensi vuonna. Tämäkin tuo 338 miljoonaa euroa lisää velanottoa. Tämä on viiteen vuoteen kaikista korkein luku. Siis ainoa vuosi, jolloin on ollut näin korkealla, oli poikkeuksellinen koronavuosi 2020. On meidän yhteinen ongelma ja huoli, että velkaantuminen vain kiihtyy.

Toinen keskeinen on se, että tässä otetaan nyt verotulokertymää alaspäin ennakoidusta 72 miljoonaa, ja kyllähän itse näkisin, että ollaanko nyt saavutettu tällainen saturaatio eli kyllästymispiste, että kun veroja on nyt hinattu kaikkialla, alviakin maailmanennätystasolle, niin se alkaakin tulemaan toimeliaisuutta vastaan täällä Suomessa. Ihmiset ovat kyllästyneet tähän, ja talous kääntyy laskuun, kun verotetaan liikaa. Näillä huomioilla, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

14.14 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, kyllä tässä nyt niin käy, että verotuloarviot menevät alas ja velka-arviot menevät ylös, ja tämän päivän työllisyyslukematkin näyttivät siltä, että työllisiä on vähemmän kuin vuosi sitten ja työttömiä on enemmän kuin vuosi sitten.

Kyllähän tässä nyt täytyy varmasti hallituksenkin nähdä, että teidän tulostaulunne tämän talouspolitiikan suhteen on varsin heikko. Työllisyyttä on hoidettu surkeiden koko Euroopan unionissa. Suomi velkaantuu eniten Euroopassa. Ja mikä oikeastaan minusta on aika pysäyttävää, on se, että Suomen kasvuluku on kymmenenneksi huonoin koko maailmassa, siis koko maailmassa, ja lienee selvä, että kun tällaisia lukemia on, niin jotain tulisi tehdä. Sanon suoraan, että minusta hallituksella suuri virhe on ollut se, että hallitus omilla toimillaan on jarruttanut kasvua ja lisännyt työttömyyttä. Muun muassa nämä arvonlisäveromoukarit sitä tekevät, ja samalla tavalla taloutta kuihdutetaan [Puhemies koputtaa] myös

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

esimerkiksi rajuilla menoleikkauksilla. Nyt tarvitaan suunnanmuutos. [Sheikki Laakso: Sitä me yritetään just!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Minuutin mittaisia vain. — Edustaja Räsänen, Joona.

14.16 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän täydentävän esityksen surullisin yksittäinen luku on todella se yli 300 miljoonaa, jolla ensi vuoden alijäämää tarkistetaan entisestään huonompaan suuntaan. Kun olen kuunnellut puheenvuoroja täällä salissa, niin kyllä hallituspuolueiden edustajat täällä pitkin tätä koko kautta ovat lupailleet, että kyllä tämä velkaantuminen tässä vähenee. Tosiasia on se, että kun me katsoimme nyt sitä ensi vuoden velkaantumista ja vertaamme sitä vaikkapa tähän teidän ensimmäisen vuoden velkaantumiseen, niin ensi vuodellekin te esitätte enemmän velkaa kuin tälle vuodelle. Keskeinen syyhän on juuri siinä, että työllisyyspolitiikassa hallitus on suoriutunut koko Euroopan surkeiden. [Sheikki Laakso: Mistä edustaja leikkaisi?] Siitä, kun hallitus aloitti, työllisten määrä on vähentynyt yli 50 000:lla — yli 50 000:lla.

Hallitus menee aina suhdanteen taakse, mutta kaikkialla muuallakin on sama suhdanne. Voiko valtiovarainministeri nyt kertoa, mitä Suomessa tehdään paljon huonommin kuin muualla Euroopassa, kun me tässä samassa suhdanteessa suoriudumme kaikista surkeiden?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

14.17 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tilanne Suomen valtiontalouden kannalta on aivan onneton. Kuten me tiedämme, 17 vuoden ajan tämän kansantalouden, Suomen, tuottavuusluvut ovat olleet alamäessä koko ajan.

Ja sitten tämä järjetön energian hinnan nosto on vaikuttanut: Meiltä on purettu valtakunnan verkosta sähköä. Kun huomioidaan kaikki sähköntuotanto, 5 000—6 000 megaa on sähköntuotantoa vähennetty purkamalla voimalaitoksia, tekemällä turve kannattamattomaksi, ja Venäjän tuonti kun on loppunut, niin yli 6 000 megaa on lähtenyt sähköntuotantotehoa. Tämä on nostanut sähkön hinnan aivan pilviin. Kaikki me olemme tässä asiantuntijoita, hyvät ystävät, kaikki me tiedämme. Ajatelkaa pientä eläkeläistä tai pienituloista lähihoitajaa, joka yrittää elää kituutta, kun sähkökin jo maksaa. Samoin kaukolämmön hinta on noussut kymmeniä prosentteja. Kaksi laskelmaa tein, joista toisessa kaupungissa oli noussut kaukolämmön hinta 50 prosenttia. Kaikki tämä vaikuttaa valtavasti kaikkien tuotteiden ja palveluiden hintaan.

Jos me emme tätä hintapommia ala purkaa, niin näitä tällaisia täydentäviä esityksiä saamme tehdä kymmeniä ja valtiolla tulee kohta eteen joko luottoluokittajat tai sitten [Puhemies koputtaa] EU:n alijäämämenettely. Pakko on tehdä nyt [Puhemies koputtaa] ja äkkiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

14.18 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talous on tosiaan hallituksen massiivisista leikkaustoimista huolimatta edelleen alijäämäinen, ja halli-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tuksen leikkaukset vievät väärään suuntaan. Kuten täällä on todettu, työttömyysluvut ovat erityisen vakavat.

Investointihankkeiden liikkeellelähtö on sinänsä ensiarvoisen tärkeää, mutta kärjen tulee olla aidosti vihreän siirtymän hankkeissa, joilla ei aiheuteta haittaa luonnolle tai ympäristölle. Länsiratainvestointi edellyttää, että kunnat rahoittavat sitä 400 miljoonalla eurola. Tämä ei ole itsestään selvää tilanteessa, jossa kuntien omat investointiohjelmat pullistelevat. Päätökset eivät kuntien valtuustoissa ole läpihuutojuttu. Miten tähän on varauduttu?

Nostan myös hallituksen kotimaiseen kulttuuriin kohdistamat massiiviset leikkaukset. Sinänsä hyvä, että Museoviraston hätähuuto sai hallituksen heräämään, mutta entä kuuroille korville kuuluneet, kaikuneet teattereiden, orkestereiden ja muiden taide- ja kulttuuri-alan toimijoiden hätähuudot?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa.

14.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valtiovarainministerille täydentävän budjetin esittelystä. On hyvä asia, että sen upponneen laivan, jonka hallitus ja hallituspuolueet saivat edelliseltä hallitukselta, keula näyttää alkavan olla jo pinnan päällä.

Kiitos valtiovarainministeri Purralle siitä, että olette sitkeästi tehnyt töitä. Vaikeita päätöksiä on tarvinnut tehdä, mutta tavoitteena on se, että Suomessa työ kannattaa ja suomalainen hyvinvointiyhteiskunta voidaan pelastaa. Sen eteen tehdään työtä.

Nostan yhden asian tästä täydentävästä budjetista, ja se on lainauskorvaukset. Sinne tulee 530 miljoonaa euroa, ja tämä mahdollistaa nyt todennäköisesti sen, että niiden suomalaisten kirjailijoiden ja kirjallisuuden tekijöiden, jotka tekevät kovasti työtä, saama palkkio ei pienene. Eli kirjailijan ja kääntäjänkin työn pitää kannattaa.

Huomenna me näemme sitten, miten oppositio voisi tehdä tämän paremmin, mutta lyhyellä vilkaisulla — tai oikeastaan aika pitkän lukemisen jälkeen — voin sanoa, että kyllä olisi pitänyt pystyä parempaan. [Puhemies koputtaa] Eli hyvä, että meillä on valtiovarainministeri Purran ja Orpon hallitus, se on Suomen etu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Nieminen.

14.21 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valtiovarainministerille täydentävästä esityksestä. Olemme äärettömän iloisia ainakin Hämeen seudulla näistä investointiohjelmista. On tärkeää, että panostamme todellakin teihin, liikenteeseen, raideinfraan ja tieinfraan. Sinne esitetäänkin mukavia lisäyksiä. Tämä luo juuri sitä kasvua ja elinvoimaa, mitä täällä kaikki kovasti peräänkuuluttavat.

Meillä on kaupunkiseuduilla tällä hetkellä tietysti isoja huolia ja murheita monessa suunnassa, ja yksi on tosiaan tämä työpaikkojen tarve. Kyllä nämä investoinnit tarkoittavat sitä, että me niitä työpaikkoja tullaan myös saamaan. Nämä ovat asioita, mitkä on jätetty aikanaan tekemättä.

Nostan myös — oma lukunsa on tietysti MAL-rahoitus, mikä on todella hyvin tällä hetkellä suunnattu — turvallisuuden asiat. Ja erittäin kiitollinen olen Kelan valtuutettujen puheenjohtajana Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen määrärahasta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

14.22 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on hyvin jo kuvailtu sitä, minkälaisesta kokonaisuudesta on kyse, ja juuri niitä epäonnistumisia, mitä on tullut esimerkiksi työllisyyden hoidossa ja verotuksessa.

Mutta suurien linjojen lisäksi tässä on myös pieniä kokonaisuuksia.

Otan sieltä nyt vain yhden pienen nyanssin, joka oli tämä, että opintolainojen takauksia on lauennut enemmän valtion maksettavaksi. Tämähän on asia, joka kertoo erityisen paljon siitä tilanteesta, missä todellisuudessa esimerkiksi meidän opiskelijat ja opiskeluiden jälkeen töihin valmiit opiskelijat ovat, että ei löydäkään sitä työtä eikä olekaan rahaa maksaa niitä opintolainoja sitten takaisin. Se on yksi asia tässä työllisyyden epäonnistumisessa.

Meillä on esimerkiksi sote-sektorilla nyt tilanne, jossa on satoja työnhakijoita yhtä työpaikkaa vastaan. Kuinka olette ajatelleet, että tämä työllisyys hoidetaan niin, että nuorilla olisi näkymä siitä, että töitä kyllä löytyy? [Sheikki Laakso: Varmaan maahanmuutolla! — Piritta Rantanen: Ai se oli teidän vastaus!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

14.23 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Joo, todellakin lainauskorvauksia palautuu, mutta samalla arvonlisävero nousee kymmenestä neljään-toista, että siinä kiitos kirjailijoilta, tästä hiukan... No, odotamme, että kirjallisuustilaisuus alkaa puolen tunnin päästä, jossa Sarkomaa voi avata näitä päätöksiä enemmän.

Mutta järjetön on yksi kohta täällä — nyt on se rahahana auki — ja se on se Turun tunnin juna. Pari viikkoa sitten sanottiin täällä, että ensi vuodelle ei ole yhtään rahaa budjetissa. No täydentävässä nytten on. Se tarkoittaa, että 10,55 miljoonaa euroa on pääomitus. Se tarkoittaa, että hana on auki ja perussuomalaiset ovat lupautuneet toteuttamaan Turun tunnin junan tilanteessa, jossa valtiovarainministeri juuri totesi, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] että sote maksaa, puolustus maksaa ja me kynnamme tässä suossa. No, me todellakin kynnamme tässä suossa ja kynnamme vielä syvemmällä suossa, jos nyt sitoudumme tähän pääomittamiseen ja jatkamme sitä. Miljardilaskut ovat meillä edessä, kustannukset nousevat. Mitä tästä muu maa hyötyy? Tämä on siltarumpuhanke turkulaisille. [Ben Zyskiewicz: Siksi keskusta sitä aikanaan ajoi!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

14.24 **Johan Kvarnström sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kuten edustaja Ovaska täällä toi esiin, niin tässähän se nyt on: ehdotus eduskunnan ratkaisevasta päätöksestä, länsiradasta, eli Turun tunnin junasta. Ehdotus on 400 miljoonan euron valtuutus, edellyttäen, että muut Länsirata Oy:n omistajat rahoittavat hanketta vähintään samalla summalla. Hankkeen ensimmäisen vaiheen kustannukset ovat kokonaisuudessaan vielä suuremmat, arvioiden mukaan noin 1,3 miljardia euroa. Eli jos valtio ja kunnat pääsevät sopuun, niin yhtiön täytyy vielä jollain tavalla, esimerkiksi lainalla, löytää 500 miljoonaa euroa. Ja koska yhtiön omistajia ovat muutamat kunnat ja valtio, niin tämä on erittäin kallis hanke julkiselle taloudelle. Käsitykseni mukaan ministeriöiden omat laskelmat eivät puolla tämän hankkeen etenemistä.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole ilmastoteko, mutta ennen kaikkea minun mielestäni meillä ei ole varaa tähän. Rahaa tarvittaisiin muihin asioihin. Liikennepuolella voisimme ensiksi laittaa nykyrataverkon kuntoon. [Sheikki Laakso: Tämä se vasta puhe oli!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vornanen. [Timo Vornanen: Arvoisa puhemies, olen perunut tuon pyyntöni.] — Aha, selvä. [Ben Zyskowicz: Mä voin ottaa!] — Seuraavaksi edustaja Valkonen.

14.26 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täältä vasemmalta laidalta esitettiin väite, että suhdanne olisi sama kaikissa maissa. No, ei todellakaan ole. Tämähän on pöyristyttävä väite. Monet muut pärjäävät, ovat vahvassa kasvussa, [Välihuutoja] ja se johtuu juuri siitä, että monet muut maat — suuri osa Länsi-Euroopan maista — ovat tehneet ne tarvittavat uudistukset, joita demarit ovat vastustaneet tässä maassa pahimpina jarrumiehinä vuosikymmeniä. Vastauksena edustaja Räsänen kysymykseen: Suomen surkea suoritus johtuu muun muassa jäykistä työmarkkinoista, lannistavasta sosiaaliturvasta, ylikireästä verotuksesta, liiasta byrokratiasta, mammuttimaisista julkisista menoista — kaikki sosiaalidemokraattien lempilapsia, teidän tähän maahan rakentamianne. Ja vieläkö ette suostu tunnustamaan, että näitä pitää korjata. Tosin tänään tuli uutinen, että vaihtoehtobudjetissanne ette esimerkiksi peruisi ansiosidonnaisen leikkausta, asumistuen leikkausta, vuorotteluvapaan leikkausta, suojaosista luopumista. [Oikealta: Oho!] Eli onko näin, että SDP sittenkin tunnustaa, [Puhemies koputtaa] että tässä maassa on paljon kuntoon laitettavaa? Ilmiselvää on, että hallituksen toimet ovat täysin oikeat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

14.27 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on täytyvät käydä niin, että edustaja Valkonen ei ole edes lukenut tätä hallituksen täydentävää talousarvioesitystä. Käsittääkseni, kun täältä oikein tarkasti katson, velkaantuminenhan siis pahenee ensi vuodelle tähän vuoteen verrattuna, eli siis hallitus esittää ensi vuodelle enemmän velkaa kuin se esitti tälle vuodelle, ja tälle vuodelle hallitus esitti enemmän velkaa kuin silloinen hallitus esitti vuodelle 23. Eli mikä tosiasia on se, että tämän kauden aikana velkaantuminen on vain pahentunut. [Miapetra Kumpula-Nattrin välihuuto]

Mitä tulee sitten tähän työllisyyteen, niin todella te lupasitte, että tämä hallitus lisää työllisyyttä 100 000 työpaikalla — niin te olette luvanneet. Mikä on tällä hetkellä saldo? Tämän hallituksen saldo siitä, kun te olette aloittaneet, on miinus 51 000 työllistä, siis miinus 51 000 työllistä. [Sheikki Laakson välihuuto] Tällaiseen ei ole yksikään hallitus Euroopassa pystynyt, mutta tämä Suomen hallitus vaan pystyy. Ennen kuin nyt alatte muita syyttämään, niin jospa kantaisitte vastuunne edes nyt omista virheistänne. [Sheikki Laakso: Ymmärrätekö nyt, edustaja, mistä puhutaan?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Valkonen vielä vastaa.

14.28 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä esitetään aivan hullunkurisia väitteitä, siis kuka tahansa tämän sanoj viime kyselytunnilla. Kuka tahansa, joka on avannut edes kansantaloustieteen alkeisoppikirjan, ymmärtää,

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

että suhdanteita ei mikään poliittinen hallitus tietenkään määritä. Miten ihmeessä tämän hallituksen työllisyystoimet olisivat voineet vaikuttaa, kun niistä iso osa on vielä eduskunnan käsittelyssäkin? [Joona Räsänen: Te lupasitte! — Perussuomalaisten ryhmästä: Työ on kesken!]

Hallitus — viime hallitus, sitä edellinen tai tämä hallitus — ei tietenkään määritä korkotasoa, maailman vientimarkkinoiden tilannetta tai geopolittisia riskejä, joita tällä hetkellä on valtavat määrät, vaan me tässä salissa vastaamme siitä, että talouden rakenteet ovat kunnossa. Niitä välttämättömiä talouden rakenneuudistuksia te olette vastustaneet vuosikymmeniä. Tämä hallitus vihdoinkin tekee niitä. Tällä hetkellä on totta, että meidän kansantalous suoriutuu erittäin surkeasti, ja siitä johtuu tämä hurja velkaantuminen, joka on liian korkea. Mutta tähän olette täällä esimerkiksi [Puhemies koputtaa] vastustaneet valtiontalouden kuntoon laittamista voimakkaasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

14.29 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siellä vasemmalla laidalla pitäisi nyt olla malttia odottaa tämä hallituskausi loppuun asti, ja sitten vasta nähdään, mitkä ne meidän tulokset ovat. [Naurua vasemmistoliiton ja sosiaalidemokraattien ryhmistä] Ei olla vielä edes puolivälissä, elikkä malttakaa nyt vielä hetki. On nimittäin aivan selvää, että säästötoimien vaikutukset näkyvät monelta osin vasta pitkällä aikavälillä. Ei sieltä ole saatavissa nopeita pikavoittoja, ja siksi tässä tarvitaan malttia.

Tosiaan, täydentävän lisätalousarvion mukaan valtion nettovelantarpeen ensi vuonna arvioidaan olevan yli 12 miljardia. Mutta vaikka se summa on suuri, niin pitää muistaa, että on tehty merkittäviä sopeutustoimia noin 9 miljardin osalta, ja jos ne täysimääräisesti realisoituvat, niin kyllä tässä toiveita on siitä, että hallitus myöskin tavoitteisiin pääsee. Kovia toimia on tehty ja tullaan tekemään edelleenkin, mutta siitä huolimatta kokonaisveroaste ei nouse, työntekijöiden ostovoima kasvaa ja vaikeasta taloustilanteesta huolimatta me panostetaan edelleenkin myöskin turvallisuuteen. Niin kuin näkyy, poliisi saa lisää rahaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

14.30 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen mukaan tässä huonossa suhdanteessa ei tässä Lama-Orpon ja Lama-Purran hallituksessa itsessään ole mitään syytä, [Miko Bergbom: Naurettavaa!] mutta tämä huono suhdanne ei kyllä hallitusta estä myymästä valtion tuottavaa omaisuutta, siis viemästä lypsävää lehmää teuraaksi, siis käytännössä myymästä tässä todella huonossa suhdannetilanteessa valtionyhtiöiden osakkeita. [Sheikki Laakson välihuuto] Näillä myynneillä tilkitään tätä historiallista velanottoa ja rahoitetaan monenlaisia mitä mielikuvituksellisempia hankkeita, niin kuin vaikkapa tämä Orpon lempihanke tunnin juna tai sitten tämä Kela-kokeilu, jolla yli 65-vuotias pääsee yhden kerran — huom., yhden kerran — käymään yksityisessä terveydenhuollossa lääkärillä, ja tätä mainostetaan nyt sitten käännteentekeväenä asiana. Tämä valtion omaisuuden myyntipolitiikka varsinkaan tässä suhdannetilanteessa, kun sitä ei käytetä mihinkään tuottavaan tarpeeseen, on kyllä kestävämpiä politiikkaa, ja siitä tulevat sukupolvet kärsivät. [Sheikki Laakso: Mikä juttu se taseet töihin on, joku keskustajuttu?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

14.32 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän työllisyystilanteeseen taisi tulla tänään selvyyttä. Siellä oli 285 000 työtöntä työnhakijaa ja 101 000 pitkäaikaistyötöntä eli vuoden työttömänä olleita. Mentiin yli 100 000:n rajan. Tällä hetkellä avoimien työpaikkojen määrä on puoliintunut, niitä oli 50 000. Jokaista avointa työpaikkaa kohti on vähintään viisi hakijaa — melkein voi sanoa, että kuusi hakijaa. Ja nyt te korostatte kovasti sitä, että nyt kun leikataan täältä työttömyysturvasta, niin yhtäkkiä niitä työpaikkoja syntyy sinne avoimelle sektorille, tai minne niitä sitten syntyykään. Tulokset näyttävät just päinvastaista. Koko ajan mennään huonompaan suuntaan, ja sen vuoksi olisin odottanut, että täällä olisi ollut enemmän panostuksia työllisyyden hoitamiseen, rakentamiseen, investointeihin. Nämä kaikki ovat hitaasti liikkeelle lähteviä toimia, ja niitä olisi pitänyt tehdä jo vuosi sitten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

14.33 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä kamottava tilanne, että Suomessa työllisyyttä on hoidettu Euroopan huonoiten. Samaan aikaan kun työllisyys laahaa, ihmisiä on työttöminä, yt:t jylläävät ja samaan aikaan vielä sosiaaliturvasta leikataan, niin hallitus puhuu juhlapuheissaan kauniita siitä, kuinka Itä-Suomi-ohjelmassa meille tulee jotain hyvää ehkä rajan tuntumaan, mutta todellisuus on se, että itäinen Suomi on unohdettu kokonaan muun muassa ammatillisen koulutuksen osalta. Suomi elää muun muassa puusta ja päästä, mutta tämä pää ei todellakaan nyt pysy enää mukana, kun meillä ei teollisuus tule tulevaisuudessa saamaan työvoimaa tämän hallituksen leikkausten takia — 120 miljoonaa ammatillisesta opetuksesta. Minkä takia hallitus samaan aikaan leikkaa opetuksesta, pahentaa työllisyyttä ja vielä oikealta laidalta huudetaan, että Suomi on vientivetoinen maa? Tällä menolla ei kyllä pitkään ole.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

14.34 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerta toisensa jälkeen hämmästyin, kun saavun tähän saliin ja kuulen SDP:n puhuvan siitä, että hallitus lyö veromoukarilla. Oletteko te lukeneet tänään julkaistun oman vaihtoehtonne? [Miapetra Kumpula-Nattrin välihuuto] Siinä esitetään tätä hallitusta enemmän veronkorotuksia sosiaalidemokraattien toimesta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] Sosiaalidemokraatit esittävät hallitusta enemmän veronkorotuksia. Sen lisäksi te esitätte myös hallitusta vähemmän säästöjä. Se on SDP:n linja: vähemmän säästöjä, enemmän veronkorotuksia. Ja se, mikä on huvittavaa, on se, että myös salin keskilaita on samaa mieltä. Myös keskusta, joka on kritisoinut hallitusta veronkorotuksista, esittää hallitusta enemmän veronkorotuksia ja hallitusta vähemmän säästöjä. Te molemmat olette kritisoineet hallitusta myös alvin korotuksesta — puolitoista prosenttiyksikköä. Se on nyt teidän molempien hyväksymä omis- sa vaihtoehtobudjeteissanne. Kuinka johdonmukainen linja tämä on, keskusta ja SDP? [Sheikki Laakso: Käsittämätöntä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta.

14.35 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee tässä viikosta toiseen vasemman laidan kritiikkiä hallituksen kasvutoimista, [Niina

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Malm: Niitä ei ole!] niin haluan muistuttaa teitä nyt siitä, että Suomen talous ei ole kasvanut 17 vuoteen. Ei se kasvanut teidän kaudellannekaan. Ja kun te moititte nyt meidän velanottoamme, niin kiitos myös teidän. Jos te olisitte aloittaneet nämä toimet, mitä me teemme nyt, niin meidän ei tarvitsisi maksaa niin paljon valtion lainan velan korkoja. Onko teistä kukaan koskaan istuttanut puuta? Onko teistä kukaan istuttanut pensaita tai kukkia tai edes rairuohoa pääsiäisenä? Menettekö te seuraavana päivänä katsomaan, missä se puu nyt on? Ei se kasvu tapahdu yhdessä yössä.

Suosittelen lukemaan Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n tuoretta raporttia. He kiittelevät hallituksen työllisyyttä vahvistavia uudistuksia, muun muassa sosiaaliturvaan ja työttömyysetuuksiin tehtäviä uudistuksia. Ja IMF:n raportti vahvistaa sen, että hallituksen talouspolitiikan linja ja toimet ovat oikeita, ja ne näkyvät myös vuoden 2025 budjetissa ja täydentävässä talousarviossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

14.36 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos näihin juna-asioihin hetkeksi palataan, niin hieman koomistahan tämä on, että edellistä hallitusta syytetään sen liikkeelle laitosta ja seuraavaa sen rakentamisesta, mutta ainut, joka siihen rahaa laitaa, on kyllä nykyinen hallitus.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 talousarvioesityksen täydentämisestä sisältää hyviä ja vähemmän hyviä aikomuksia, ja valtion omaisuutta myymällä on tarkoitus niitä rahoittaa. Toimeenpano kyllä painottuu lähes yksinomaan etelän suuriin kasvukeskuksiin, ja koko maahan hankkeita ei riitä. Erittäin pikaisella lausuntokierroksella olleessa itäisen Suomen ohjelman luonnoksessa — pitkään sen tekeminen kyllä kesti, mutta lausuntokierros oli äärimmäisen lyhyt — hallitus kertaa jo olemassa olevia, hallitusohjelmaan kirjattuja muutamia väylähankkeita. Mitään uutta ei ole näköpiirissä: ei tekoja, eikä rahoja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

14.37 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On se hyvä, että meillä on huomenna onnenpäivä: vaihtoehtobudjetit saapuvat, joten pääsemme varmasti huomenna ruotimaan erikseen tätä kokonaisuutta nopeasti. Kun olemme lueskelleet näitä läpi, niin kyllä siellä ilmaa on, valitettavasti.

Mutta se, mikä on itse asiassa tässäkin budjetissa hyvää, on se, että pysymme kehyksissä. Näinhän ei tapahtunut viime kaudella, mistä syystä itse asiassa me olemme siinä tilanteessa, missä tälläkin hetkellä olemme. Viime kaudella rikottiin kehykset useamman kerran. Nehän on nimenomaan tehty suojelemaan poliitikoilta, jotka tuhlailevat liikaa.

Mutta, arvoisa puhemies, on tässä hyvääkin. Nimittäin MAL-sopimukset on nyt viimein saatu tehtyä. Nehän tulevat varmasti lisäämään jatkossa kasvukeskusten elinvoimaa. Tietenkin nämä tällaiset uudistukset ovat äärimmäisen hyviä. [Petri Honkosen välihuuto] Mitä Turun tunnin junaan tulee, niin olenko ymmärtänyt oikein, että noin 500 miljoonaa menee itään, 500 pohjoisen suuntaan ja 500 länteen? Kysyisin tätä valtiovarainministeriltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

14.39 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ihan oikein, että nyt puhutaan isosta kuvasta, mutta en voi olla kiinnittämättä huomiota siihen, että tuolla hyvinvointialueiden rahoitus -luvussa käsitellään aivan ajankohtaista asiaa, eli siellä on nyt miinus 7,2 miljoonaa euroa siihen alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Se perustuu tähän sairaalaverkon saneeraukseen, joka nyt parhaillaan on tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelyssä. Ei voi nyt referoida tässä tietenkään keskeneräistä asiaa siellä, mutta meidän kaikki tiedämme, että tässä oikeastaan puututaan yli kymmenen sairaalan päivytyshuone- tai muuhun tällaiseen tärkeään toimintaan. Kyllä se kritiikki tuolla kentällä on erittäin voimakasta.

Sitten toinen asia, mikä on lähinnä huvittava, on se, että hallituskin havaitsi, että se ajokorttitodistusten ja -tarkastusten siirto hyvinvointialueilta yksityissektorille ei tuotakaan sitä säästöä, mikä oli laskettu, koska näistä todistuksista maksetaan hyvinvointialueelle palkkiomaksua. Nyt sitten tätä säästöä niin sanotusti on siellä supistettu, mutta siirto aiotaan silti tehdä ja lisätä sillä tavalla yksityisen sektorin liikevaihtoja. [Vasemmalta: Aikamoista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

14.40 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valtiovarainministeri Purralle esittelystä ja tärkeästä työstä sen eteen, että maamme taloutta saatetaan kuntoon.

Haluan nostaa eduskunnan keliakiaverkoston puheenjohtajana esille keliakiakorvauksen palautumisen. Perustoimeentulotukeen ehdotetaan lisäystä 520 000 euroa keliakiasta aiheutuvien ruokamenojen huomioimiseen, ja perustoimeentulotuen keliakiakorvaus nostettaisiin 25 eurosta 38 euroon. Keliakia on autoimmuunisairaus, sairaus, jossa viljatuotteiden sisältämä gluteeni vaurioittaa ohutsuolen limakalvoa. Tutkimuksen mukaan maailmanlaajuisesti gluteenittoman ruuan ongelmia ovat sen saatavuus, korkea hinta ja ruokavalion rajoittava luonne. Keliakialiiton tekemän hintaselvityksen mukaan gluteeniton ruokavalio aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia yli 700 euroa vuodessa. Keliakikolme ainoa hoitomuoto on pysyvästi ja tarkasti gluteeniton ruokavalio. Tämän vuoksi korvaus on perusteltu ja tasapuolinen. Tämä hallitusohjelman mukainen keliakiakorvauksen palauttaminen on erittäin tärkeä ja tervetullut alemman tulotason aikuisille. [Puhemies koputtaa] Kiitän tästä kaikkein keliakikkojen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Viitanen.

14.41 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuunnellessa saattaa joskus tulla vähän semmoinen tunne, että ihan kuin perussuomalaisia harmittaisi se, että SDP verottaisi kevyemmin kuin hallitus pieni- ja keskituloisia palkansaajia ja eläkkeensaajia. SDP myöskin antaisi enemmän verohelpotuksia lapsiperheille kuin mitä hallitus antaa, emmekä myöskään toden totta hyväksy hallituksen keksimää lisäveroa eläkkeensaajille, sanoisinko, ryöstövero. Eli SDP verottaisi kevyemmin pienituloisia ja keskituloisia palkansaajia ja eläkkeensaajia, ja tämäkö saattaa ihan vaikka harmittaa, vaikka en kyllä ymmärrä, miksi. [Sinuhe Wallinheimo: Ei harmita!]

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Puhemies! Ongelma on se, että työ- ja elinkeinoministeriön oma raportti kertoo, että hallituksen monet omat toimet lisäävät työttömyyttä ja heikentävät kasvua. Yksi niistä on toden totta tämä hallituksen arvonlisäveromoukari, joka iskee muun muassa tapahtumalaan, matkailuun, kulttuurialaan, urheilutapahtumiin, ja sieltä viestitään, että tämä korotus on äärimmäisen haitallinen ja kasvun kannalta tuhoisa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

14.42 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on pitkin syksyä kuunneltu keskustan ja sosiaalidemokraattien kaikuva itku siitä, kuinka kamalaa on, että hallitus korottaa yleistä arvonlisäveroa. Olen samaa mieltä, että se on kamalaa, mutta se on välttämätöntä talouden tilanteen korjaamiseksi.

Olisin odottanut, että te olisitte omissa vaihtoehtoisissa peruneet tämän korotuksen. Näin ei tee SDP, eikä näin tee myöskään keskusta. [Sinuhe Wallinheimo: Ohhoh!] Sitten te julistatte täällä, kuinka kauheasti valtio velkaantuu. Olen samaa mieltä. Mutta katsotaanpa esimerkiksi sosiaalidemokraattien vaihtoehtoa: velkaantumismäärä on käytännössä eurolleen sama kuin hallituksella, ainoana erotuksena, että verottaisitte suomalaisia 318 miljoonaa euroa enemmän kuin tämä hallitus. [Jaana Strandman: Oho!]

Sitten, kun käydään läpi teidän kasvutoimia täällä: rajuja veronkorotuksia autoilijoille, jakeluvälvoitteen kiristämistä — huh huh — kasvutoimina kehitysyhteistyötä, vastaanottorahan palauttamista, pakolaiskiintiön korottamista, laittomasti maassa olevien terveyspalveluiden palauttamista. Siinä on teidän kasvutoimet. On siinä oikein vaihtoehto hallitukselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pyydän kiinnittämään huomiota, että huomenna keskustellaan noista vaihtoehtobudjeteista sitten erityisesti. [Juho Eerola: Alkulämmittely!] — Ja seuraavaksi edustaja Kiuru, Pauli.

14.44 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Valkonen puhui kansantalouden perussoppikirjasta. No, nyt ei tarvitse ottaa kansantalouden perussoppikirjaa edes kokonaan auki, riittää, kun lukee vähän sisällysluetteloa, sen verran opin jo Turun yliopistossa aikanaan. [Aki Lindénin välihuuto] — Hieno yliopisto. — Suomi on vientivetoinen maa, ja suhdanteet kohtelevat eri maita eri tavalla. Vientivetoista maata suhdanteet koettelevat erityisen ankarasti. Tässä on moneen kertaan tullut ilmi, että täytyy olla malttia. Moni hallituksen esitys on vasta tulossa tai on vasta tullut. Eivät ne vaikutukset aivan hetkessä tule, että siinä suhteessa täytyy olla hieman kärsivällisyyttä.

Edustaja Lohi piti hyvän puheenvuoron lainanotosta. Laina kasvaa, ja se on merkki siitä, että kovia toimia tarvitaan. Niitä on ihan pakko jatkaa, ei ole vaihtoehtoja. Olemme muuten huonolla tiellä.

Ja huomenna sitten saamme avoimesti käsitellä niitä vaihtoehtobudjetteja, joissa varmasti kuulemme ne työllisyysperusteet, miten työllisyys kehittyy, laskentaperusteet ja sen, miten se lainamäärä saadaan nopeasti laskuun ja millä aikataululla. Kiitos huomisesta keskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

14.45 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty puheenvuoroja suhdanteesta, ja on totta, että ei hallitusta voi syyttää Suomen talouden ja kansantalouden suhdanteista. Totta kai finanssipolitiikalla voidaan vaikuttaa siihen, tehdäänkö vastasyklisiä politiikkaa vai voimistetaanko niitä suhdanteita, mutta meidän tilanne on nyt niin surkea tässä maassa, julkisessa taloudessa, että vaikka meillä nyt ehkä tarvittaisiinkin vähän vastasyklisiä, niin ei me voida nyt välttyä kovilta säästötoimenpiteiltä eikä myöskään veroratkaisuilta. Niitä on pakko tehdä. Ei ole enää tavallaan aikaa odottaa.

Olen itse aika maltillinen ihminen, mutta sanoisin niin, että nyt ei ole ehkä kuitenkaan siihen ylenpalttiseen malttiin ja odottamiseen aikaa kaikilta osin, nimittäin kyllä nyt pitää uskaltaa rohkeasti tehdä kasvuun satsaavia toimenpiteitä Suomessa, aika rohkeitakin toimenpiteitä. Meidän pitää uskaltaa ottaa tavoite sillä lailla, että tuplataan talouskasvu — vähintään prosenttiyksikön korkeampi talouskasvu, mitä on ajateltu. Tai itse asiassa hallituksella ei taida edes olla mitään tavoitetta tämän suhteen. Kyllä on velkatavoite ja julkisen talouden alijäämätavoite, ja kumpikin on epäonnistumassa. Otetaanpa yhdessä nyt kasvutavoite. Ei tämä maa nouse säästämällä ja veroja korottamalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laakso.

14.46 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostamani ministeri esitti todella vastuullisen esityksen.

Edustaja Viitanen aikaisemmin puhui tulostaulusta. Tulostaulua voi katsella kesken otelun vaikka kuinka paljon, mutta totuudessaan siinä kohtaa, kun se peli loppuu, niin vasta siinä vaiheessa me tiedetään se lopullinen tulos. Miettikääpä tilannetta ja mitä hallitus tällä hetkellä tekee. Se tekee sellaisia ratkaisuja, mitä kautta siinä kohtaa, kun talous lähtee kasvamaan, Suomella on tämä äärettömän hyvä tilanne. Tässähän saattaa aivan hyvin käydäkin niin, että tämän kaiken hyödyn kerää seuraava hallitus, mutta minun on ainakin pakko sanoa, että laitan pääni tyynyyn todella tyytyväisenä, kun tiedän, että olen ollut itse tekemässä sitä työtä sen eteen, että se seuraava hallitus pystyy nauttimaan näistä töistä. [Petri Honkosen välihuuto]

Kuitenkin, kun tässä kuuntelee näitä juttuja aika paljon, niin ihmettelen kyllä nimenomaan sitä, että sieltä vasemmalta laidalta niin paljon te itkette tätä työttömyyttä ja kaikkea tämmöistä, mutta kertokaa minulle yksi asia: minkä takia me tarvitaan sitä maahanmuuttoa, jos meillä on näin hirvittävä tilanne? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä oli vielä neljä puheenvuoropyyntöä, otetaan ne, ja sitten ministerille vastauspuheenvuoro. Ja sitten oli yksi, joka oli jonottanut puheenvuoroa, niin hänen varsinainen puheenvuoronsa otetaan, ja sen jälkeen vaihdetaan asiakohtaa sitten. Eli Sarkomaa, Sammallahdi, Räsänen ja Valkonen. — Sarkomaa.

14.48 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan ihmisille, jotka kuuntelevat huolissaan tätä keskustelua, on hyvä sanoa, että ensi vuoden talousarviohan on elvyttävä, ei vahvasti, mutta se elvyttää, ja samaan aikaan on pakko tehdä niitä rakenteellisia uudistuksia, on vastuu tehdä niitä, koska ne on jätetty tekemättä. Edellinen hallitus olisi voinut tehdä paljon. Nyt on välttämätöntä tehdä toimia, jotta Suomessa työ kannattaa, Suomessa on työtä ja yrittäjyyttä, jotta voimme pelastaa suomalaisen hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tiyhteiskunnan. Se on aivan välttämätöntä. Olemme vaikeassa tilanteessa, ja silti tässä ensi vuoden talousarviossa, tässä täydentävässä budjetissa, on paljon myöskin myönteisiä ja hyviäkin asioita, ja niistä voimme sitten seuraavankin kerran keskustella.

Mutta haluan korjata, että ensimmäisessä puheenvuorossani minun piti sanoa 530 000 ja sanoin miljoona. Ehkä se johtui siitä, kun puhuin samassa virkkeessä oppositiosta. Pahoitelen tätä virhettä. Korjaan sen pöytäkirjoihin. Eli tarkoitus on kompensoida arvonlisäveron noston [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] aiheuttamaa vajausta kirjallisuuden tekijöiden lainauskorvauksiin. Siksi tämä raha on tullut, ja pidän sitä erittäin tärkeänä. [Puhemies: Kiitoksia!] Olen jatkossa tarkempi. [Joona Räsänen: Kaikki otetaan opposition piikkiin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti. [Aki Lindénin välihuuto]

14.49 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Jos saan hetken puhua, edustaja Lindén, voitte pyytää varmasti oman puheenvuoron. Tästä länsiradasta kun on nyt ollut puhetta ja erityisesti näyttää siltä, että demareilla ja kepulla tämä asia painaa, niin muistutan vielä, kuten edustaja Wallinheimo tuossa aikaisemmin, että karkeasti 500, 500 ja 500 menee länteen, pohjoiseen ja itään ja länsiradan eli Espoon päädyn ja Turun päädyn työssäkäyntialueiden lähiliikenneyhteyksien parantaminen on vain yksi osa tätä kokonaisuutta. Eittämättä edustaja Ovaska ei millään tavalla vastusta niitä raideinvestointeja, jotka tulevat hänen omaan vaalipiiriinsä tuossa pääradan varrella, minne laitetaan itse asiassa enemmän rahaa kuin tähän länsirataan. Mutta näyttääkin olevan isompi ongelma nyt vain keppulle ja demareille, että tällä hallituskaudella raiteita ja asfalttia tulee muuallekin kuin teidän omiin kotipitäjiinne ja omien mökkiteittenne varsille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

14.50 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun puhutaan nyt erilaisista raideinvestoinneista tai muistakin investoinneista, niin eiköhän se nyt Suomen kannalta ole hyvä, että kuokka menee maahan, puhutaan sitten lännestä, idästä tai keskeltä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oikein!] Nyt tarvitaan kuokka maahan, jotta myös työllisyys ja kasvu lähtisivät käyntiin.

Se, mikä tässä hetkessä täällä kasvun saralla aiheuttaa eniten huolta, liittyy juuri siihen, että me tiedämme, että meidän vientimarkkina näyttää todella sumealta. — Saksa on vaikeuksissa, he ovat luottaneet liikaa Venäjän halpaan energiaan. Yhdysvaltojen ja Kiinan suhteen ei vielä tiedetä, mitä mahdollinen vallanvaihto tuottaa. — Sempä takia nyt olisi ensiarvoisen tärkeää, että me palautettaisiin luottamus meidän kotimarkkinoihin, koska kotimainen kysyntä on se, mikä on keskeisin draiveri myös siellä ensi vuoden kasvun takeena. Sen takia SDP on esittänyt yli puoli miljardia suurempaa työn verotuksen alentamista kuin hallitus pieni- ja keskituloisille, jotta me saataisiin ostovoima liikkeelle, [Puhemies koputtaa] jotta me saataisiin työllisyys liikkeelle. [Puhemies koputtaa] Toivoisin, että hallitus edes tähän tarttuisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Valkonen, minuutti.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

14.51 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Länsirata on koko eteläistä Suomea hyödyttävä strateginen aluekehitysinvestointi, joka kytkee yhteen yli miljoona suomalaista. Se hyödyttää niin pääkaupunkiseutulaisia, lohjalaisia, salolaisia, turkulaisia, kaarinalaisia ja tätä kautta, kasvun kautta, koko Suomea. Samalla tavalla vaikkapa pääradan kehittäminen on ehdottoman tärkeää. Siihen käytetään tällä hallituskaudella enemmän rahaa kuin länsirataan. — Edustaja Ovaska, en ole kuullut teidän vastustavan sitä. — Samoin moottoriteihin — Kuopio—Leppävirta lähestulkoon 200 miljoonaa euroa — Karjalan rataa, pohjoisessa on ratakankkeita, [Piritta Rantanen: Rahaa on!] ja perusväylänpito on nostettu korkeammalle tasolle kuin vuosikymmeniin.

Toimintamenoja karsitaan, syömävelkaa pyritään hillitsemään, mutta kyllä meidän pitää uskaltaa investoida. Tämä keskustan valitsema hevostähtipopulismi on surullista ja täysin lyhytnäköistä. Ratahanke, joka nyt tehdään kuntoon, on sata vuotta suomalaisten käytettävissä. [Puhemies koputtaa] Te katsotte ensi viikolle. [Markus Lohen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Purra, enintään viisi minuuttia.

14.53 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kansanedustajille, sanoisinko, sillä tavalla kannustavista puheenvuoroista, että kerta kerran jälkeen täällä salissa yhä enemmän ymmärretään se, missä tilassa tämä julkinen talous on. Edes vasemmalta ei enää tule tähän peruslähtökohtaan läheskään niin kriittisiä puheenvuoroja kuin vielä kautemme alussa. Vähitellen se sanoma menee perille.

Keskustelu alkoi erittäin lupaavasti edustaja Lohen puheenvuorolla, jonka ymmärsin niin, että te olette myös keskustassa huolissanne kokonaisveroasteesta, joka Suomessa on hyvin korkea ja jota ei sovi nostaa näin kituliaan kasvun oloissa. Olin sieltä mielestäni saamassa jopa ajatuksia Lafferin käyrän olemassaolosta eli siitä, että valtion verokertymän, veroasteen funktiona sillä on selkeä rajansa. Jossain vaiheessa verojen korotus ei enää tuokaan mitään positiivista, vaan päinvastoin. Siinä mielessä, kun olen otsikoita lukenut ja ymmärtänyt, että koko oppositio ehdottaa esimerkiksi ylempiin tuloluokkiin lisää veronkorotuksia, ihmettelen näitä esityksiä. Puheenvuoronne eivät oikein sovi toisiinsa.

Sen sijaan arvonlisäveron korotus, josta myös kuulin, että te ette olekaan sitä perumassa huomenna käsittelyssä olevissa vaihtoehtobudjeteissa, ei liity tähän. Sen sijaan verotuloarvio laskee, se yleinen suhdanne. Verotulot ovat hyvä indikaattori talouden yleisestä dynamiikasta, siitä, miten viennissä ja muualla menee. Kokonaisveroasteesta on hyvä huomata se, että vaikka me olemme joutuneet tekemään näitä ikäviä veronkorotuksia, niin kokonaisveroaste ei tämän hallituksen kaudella meidän päätöksin nouse.

Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen sai kysymyksiinsä siitä, mitä tehdään huonommin, tuolta hallituspuolueiden osalta niin erinomaisia vastauksia, että en voi kuin niitä toistaa. Mutta kieltämättä, kun en itse ole ehtinyt vielä teidän vaihtoehtobudjetteihinne lainkaan perehtyä, hämmennyin, kuinka paljon sain täällä tietoa siitä, mitä ne kuitenkin sisältävät [Piritta Rantanen: Kannattaa itse lukea!] näiden verojen osalta, sen osalta, mitä te näistä moittimistanne säästöistä ette kuitenkaan peru ja niin edelleen. Odotan kyllä innolla, että pääsen niiden pariin aivan tuota pikaa.

Edustaja Hoskonen, olen tismalleen samaa mieltä teidän kanssanne tietenkin siitä, mitä Suomessa harjoitettu kiilusiilmäinen ilmastopolitiikka on aiheuttanut, mutta tämä hallitus tekee sellaista ilmasto- ja energiapolitiikkaa, joka ei heikennä sen paremmin kilpailukykyä

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

kuin kotitalouksien ostovoimaakaan. Ja mitä tulee siihen sähkön hintaan, niin sehän on tällä hetkellä Suomessa keskimäärin hyvinkin alhainen Euroopan mittakaavassa, mutta nämä kaikki sitä ja energiapolitiikkaa vaikeuttavat tekijät toki ymmärrämme. [Hannu Hoskosen välihuuto]

Länsirataan hyvin vastattiin sieltä kokoomuksen suunnalta. Yhdyn näihin.

Sitten keskustan edustaja Honkonen muistaakseni kritisoi sitä, että rahoitamme infrapajetta ja investointeja, neljän miljardin kokonaisuutta, näillä omaisuustuloilla. Ymmärrän, että te ette pidä länsiratainvestoinnista, tästä 400 miljoonasta tai ensi vuoden osalta 10,55 miljoonasta, mutta otaksun, että tämän puheenvuoron osalta teidän vaihtoehtobudjetistanne löytyy jotain muuta rahoitusta näille investoinneille siltä osin kuin te niitä kannatatte. Hallituksen tekemä valinta ei lisää meidän velanottoamme. Siitä huolimatta teemme näitä hankkeita ympäri Suomen, kuten täällä on kuvattu. Se, mitä haluan tällä viestiä, on, että se kritiikin esittäminen on niin äärimmäisen helppoa. Mutta pian pääsemme perehtymään siihen, mitkä ovat teidän vaihtoehtonne tämän kokonaisuuden osalta.

Arvoisa puhemies! Kuten tämäkin täydentävä talousarvioesitys ja siitä käytävä keskustelu näyttää, niin tämä ei todella ole helppoa. Järjestelmän kaventaminen, tämän paisuneen sosiaalivaltion kaventaminen näissä oloissa, kun meidän talouskasvu on näin heikkoa, epävarmuudet valtavia, on geopolittisia haasteita ja niin edelleen, ei, totta vie, ole helppoa. Ja kuten kaikki tässä salissa tietävät, säästötoimien tekeminen poliittisesti ei ole helppoa. Siksi minua ei edelleenkään ihmetytä, että kaikilla siihen ei ole kantia koskaan löytynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja niin kuin sanoin, on yksi puheenvuoro, jota on jonotettu täällä, eli se on perinne, että annetaan mahdollisuus. Edustaja Ovaska, olkaa hyvä, ja sen jälkeen siirrytään sitten.

14.58 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, tässä täydentävässä esityksessä hallitus on päättänyt varata rahaa länsirataan eli Turun tunnin junan pääomittamiseen, rakentamiseen. Yhteensähän valtio on sitoutunut 400 miljoonalla eurolla, mutta me tiedämme, että se ei jää siihen, koska tällä hetkellä koko projektin arviot liikkuvat 3—4 miljardissa eurossa.

Pelkona siis on, että valtion rahoitusosuus nousee. Toivon, että valtiovarainministeri Purra voi vakuuttaa, että tämä on raja ja valtio ei osallistu kustannuksiin enempää, toisin kuin esimerkiksi pääministeri Orpo on varsinaissuomalaisille ja turkulaisille lupailut. EU on ilmoittanut, että tähän rahaa ei tule. Tämä ei ole kannattava ja järkevä hanke, kuten ovat Suomessa ministeriöt yhdessä todenneet. Juuri sen takia nekin puolueet, jotka ovat olleet aikaisemmin hankeyhtiöiden takana, ovat heränneet ja tajunneet, että ei ole todellakaan järkeä toteuttaa tällaista hanketta.

Silti hallitus, erityisesti perussuomalaiset — liikenneministeri Ranne, valtiovarainministeri Purra — ovat nyt mahdollistamassa sen, että Turun tunnin juna -hanke toteutetaan samaan aikaan, kun meillä leikataan kaikkialta. Meillä leikataan sosiaaliturvaa, meillä leikataan ammatillisesta koulutuksesta, meillä lakkautettiin aikuiskoulutustuki. Samaan aikaan on kuitenkin hallitus tuomassa esityksen, jolla toteutetaan miljardiluokan investointi. Tämä ei kyllä hyödytä millään tavalla edustaja Wallinheimon Keski-Suomea tai edustaja Heikkisen Oulun vaalipiiriä saati edustaja Hoskosen Pohjois-Karjalaa. Meidän pitää laittaa nykyiset tiemme ja ratamme kuntoon eikä investoida tällaisiin järjestömyyksiin.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Me tiedämme jo nyt, että viime hallituskaudella oppositiopuolueet muistuttivat siitä, miten korot vaikuttavat valtiontalouteen. Kyllä, korot tulevat maksettaviksi. No, samalla on tämä länsiratahanke. Jos arvio on nyt 3—4 miljardia euroa, niin paljonko se on tulevaisuudessa, kun kustannukset koko ajan kasvavat? Ne tulevat maksettaviksi ei vain seuraavalle ja sitä seuraavalle vaan vielä sitäkin seuraavalle hallitukselle. Eli ne hallitukset, jotka kulloinkin ovat vallassa, joutuvat karsimaan budjetista, perusväylänpidosta ja kehittämissankkeista, jotta Turun tunnin juna saadaan toteutettua. [Mira Nieminen: Mikä on vaihtoehto?] — Mikä on vaihtoehto? Vaihtoehto on se, että tätä hanketta ei tehdä, ja vaihtoehto on se, että myöskin rantarataa parannetaan niin kuin hallitus tällä hetkellä tekee. Tämän ovat todenneet myöskin RKP:n edustajat ja osa perussuomalaisten edustajista, että olisi järkevää laittaa nykyinen rataverkko tuolta osin kuntoon.

Täällä myöskin tuotiin, arvoisa puhemies, erittäin hyvin esiin se, että ei ole järkeä myydä Finaviaa, ei ole järkeä myydä VR:ää, jotka ovat meidän huoltovarmuuden kannalta keskeisiä toimijoita. Mutta siitäkin huolimatta tämä hallitus perussuomalaisten tuella myy valtion omaisuutta, jotta Turun tunnin juna -hanke toteutetaan.

Me kaikki tietysti mietimme, mitä kunnat tästä joutuvat maksamaan. Kunnilla ei ole tällä hetkellä rahaa tällaisiin järjestömiin investointeihin, koska heidän pitää kantaa huoli koulusta, kulttuurista, sivistyksestä ja muista palveluista, joista valtio tällä hetkellä rajusti leikkaa. Kun katsoo tätä kokonaisuutta — täällä kysyttiin, mitä sitten jää maakuntiin ja kuka saa ja mihin panostetaan — niin tämä hallitus on esimerkiksi antanut nolla euroa Pirkanmaalle tiestön kehittämishankkeisiin. Nolla euroa isoihin väyläinvestointeihin. Ei ole valtatie kolmea, ei ole valtatie yhdeksää, vaan on Turun tunnin juna.

En sano tätä vain sen takia, että tämä olisi nyt alueellisesti itselleni jotenkin, että minä tamperelaisena, pirkanmaalaisena vastustan vain tätä. Ei, sanon tämän liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajana, kun olemme kuulleet asiantuntijoilta, missä tilassa meidän väyläverkkomme on ja miten sitä pitäisi lähivuosina kehittää. Meidän väyläpolitiikkamme on poukkoilevaa. Aina hallituksen vaihduttua tehdään ennätysmäärällä korjaustoimenpiteitä. Esimerkiksi vuonna 23, kun hallitus tuli, päällystettiin 4 000 kilometriä. Samoin tehtiin nyt vuonna 24, ja tällekin vuodelle lähes 4 000 kilometriä tulee täyteen. Ja sen jälkeen rahoitus romahtaa. Tämä väyläpolitiikka on poukkoilevaa, ja jos tämä investointi nyt toteutetaan, niin sellaisena se myöskin pysyy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.03.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.27.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 4. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Lohi poissa. — Edustaja Piisinen. [Aki Lindén: Ei ole kiire! — Jorma Piisinen: Kello on jo sen verran...] — Että alkaa kiire tulla vai?

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

19.28 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Nostan tässä puheenvuorossani esille yhden tärkeän hallituksen esityksen, jolla parannetaan väkivallan uhrien asemaa Suomessa. Talousarviossa esitetään lisämäärärahaa sekä Syyttäjälaitokselle että tuomioistuinlaitokselle lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumisesta aiheutuvien kustannuksien kattamiseen. Syyttäjät saavat 211 000 euroa ja tuomioistuimet 725 000 euroa. Hallitusohjelmassa sovittiin, että perhe- ja lähisuhdeväkivallan sovittelusta tullaan pääsääntöisesti luopumaan. Kun asiat viedään rikosprosessiin, aiheuttaa se lisäkuluja Syyttäjä- ja tuomioistuinlaitokselle, ja nämä kulut tullaan tällä esityksellä kattamaan täysimääräisesti.

Määrärahaesitys liittyy kiinteästi hallituksen esitykseen, jossa osaltaan vastataan myös ajankohtaiseen, keskustelussa olleeseen kysymykseen erityisesti naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Nostan tämän esille erityisesti sen vuoksi, että sieltä salin vasemmalta laidalta meitä perussuomalaisia on osoitettu naisiin kohdistuvan väkivallan vähättelystä, ja sitähän me emme ole tehneet.

Arvoisa puhemies! Tuoreen tilastoraportin mukaan täysi-ikäisistä lähisuhdeväkivallan uhreista 75 prosenttia oli naisia ja epäillyistä 77 prosenttia miehiä. Toisaalta vuonna 2010 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan naiset ja miehet olivat kokeneet nykyisen kumppanin tekemää väkivaltaa lähes yhtä usein, mutta väkivallan muodoissa oli eroja. Naiset olivat kokeneet enemmän kiinni tarttumista, kuristamista ja liikkumisen estämistä, miehet puolestaan kovalla esineellä heittämistä ja läimäisyjä. Entisten kumppanien tekemää väkivaltaa naiset olivat kokeneet kaksi kertaa niin usein kuin miehet.

Esityksessä ehdotetaan, että soviteltavaksi ei saisi ottaa väkivaltaa sisältäviä rikoksia eikä eräitä muita rikoksia, jotka ovat kohdistuneet rikoksesta epäillyn läheiseen. Sovittelun kielto ei kuitenkaan koskisi asianomistajarikoksia. Esityksen tavoitteena on, että soviteltavaksi ei enää otettaisi rikoksia, joissa rikoksesta epäillyllä on tyypillisesti valta-asema uhriin nähden ja joissa on vaikeaa selvittää, onko uhri suostunut sovitteluun vapaaehtoisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Itse ajattelen sovittelun olevan joissakin tapauksissa erittäin toimiva ratkaisu, mutta on myös paljon sellaisia tapauksia, joissa sovittelulla ei ole saavutettu toivottua tulosta. Näiden tapausten osalta esitys tulee lisäämään syyttäjien ja tuomioistuinten työmäärää sekä kustannuksia mutta myös helpottamaan väkivallan kohteeksi joutuneiden asemaa. On selvää, että kenenkään ei tarvitse kärsiä toistuvasta lähisuhdeväkivallasta, ja näin ollen esitys on ehdottoman tarpeellinen uhrien aseman parantamiseksi. Ja nämä kulut tulee talousarvioesityksen mukaisesti kattaa täysimääräisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen, poissa. — Edustaja Lindén.

19.31 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt tässä vielä olen paikalla, niin käytän tämän puheenvuoron, jonka olin silloin aikaisemmin varannut, vaikka sen vastauspuheenvuoronkin silloin sain. Ihan samaa asiaa en tässä tietenkään aio toistaa.

Meillähän oli tämä esittely valtiovarainvaliokunnassa, ja siellä budjettipääallikkö Niemelä piti sellaisen tiiviin yhteenvedon tästä. Kiinnittäisin ensimmäiseksi huomiota siihen, että kun me jokin aika sitten käsittelimme lisätalousarviota vuodelle 24, niin esimerkiksi pääluokka 32:n — työ- ja elinkeinoministeriön pääluokka, jonka tunnen sen takia hyvin, koska olen valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston puheenjohtaja — suuruusluokassa tapahtui 10 prosentin muutos eri suuntiin. Tämä kertoo siitä, että yhden vuoden aikana meidän budjettipohjassa ja siellä olevissa keskeisissä asioissa voi tapahtua todella suuria

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

muutoksia. Ja nythän meillä on kaksi kuukautta kulunut siitä, kun tämä keltainen kirja eli virallinen budjettikirja on meille annettu, ja nyt sitten on täydentävä, jossa tehdään tiettyjä muutoksia. Tämän haluan sen takia sanoa, että kun joskus täällä riitelemme aika pienistäkin rahoista — valtiontaloudessa miljoona on pieni raha, vaikka se on ihmiselle suuri raha — ja silloin helposti sanotaan, että ei ole varaa johonkin tai jotain tällaista, mutta todellisuudessa tämä budjettitalous heiluu koko aika paljon suuremmalla laajuudella niin, että itse asiassa meillä olisi mahdollisuus rahoittaa monia sellaisia, täällä usein esillä olleita, pieniäkin asioita.

Merkittävin ja isoin asiahan tässä täydentävässä on tämä liikennehankkeiden valtuus. Korostan sanaa ”valtuus”. Se tarkoittaa sitä, että avataan lupaa tehdä tiettyjä liikennehankkeita, mutta ensi vuodellehan siitä kohdistuu rahoituksellisesti vain 10 prosentin osuus. Eli vaikka tämä on vuoden 25 täydentävä talousarvio, niin valtuus on eri asia kuin sitten se rahoitus.

Ja ehkä tässä ihan lopuksi vielä otan lyhyenä toistona sen, minkä tässä muutama tunti sitten nostin esille: tämä hyvinvointialueiden rahoitus. Täällähän on tämä 7 miljoonan säästö nyt näistä sairaaloiden päivystyksistä ja tiettyjen toimintojen keskittämisestä, mitä parhailaan siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitellään. Samoin täällä on sitten sen säästön pienentäminen, jonka oli arvioitu tuottavan 4 tai jopa 5 miljoonaa euroa, kun siirretään ajokorttitarkastuksia, todistukset julkiselta sektorilta yksityiselle. Sehän on sitten jäämässä huomattavasti pienemmäksi. Oma arvioni on, ettei siinä säästetä tuonkaan vertaa, koska ne kustannuslaskelmat olivat minun mielestäni ei niin tarkkoja. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen, poissa. — Edustaja Rasinkangas.

19.35 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valtiovarainministeri Riikka Purralle erinomaisesta talousarvioesittelystä. On tärkeää, että hallitus on ohjelmassaan tekemässä rakenneuudistusta ja pitkän tähtäimen vakauttamista Suomen talouteen. Jos mistään ei leikata, ei mikään muutu, paitsi velan määrä lisääntyisi. Emmehän halua joutua EU:n tarkkailuluokalle, vaan haluamme päättää itse.

Täällä on vasemmalta laidalta ihmetelty, miksi nykyinen hallitus ei ole saanut työttömien määrää vähentymään. On muistettava, että hallituksella on vielä paljon toimia, jotka ovat vielä valmistelussa, joten nyt ja heti ei työttömyystilanne merkittävästi voi muuttua. Tänään olin kuuntelemassa Suomen Pankin julkista kuulemistä, missä todettiin, että inflaatio on vakautumassa ja vienti elpyy. Laivan keula on siis käännetty ihan oikeaan suuntaan tämän hallituksen toimesta.

Erityisen hienoa on, että hallitus on huomioinut lapset ja nuoret satsaamalla resursseja muun muassa perusopetukseen ja toiselle asteelle sekä kiusaamisen ehkäisyyn. Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus. Tällä on vaikutus ja yhteys myös perheiden hyvinvointiin, kun lapsi saa riittävästi tukea myös opintojensa tueksi jo koulussa.

Erityisen tärkeitä ovat myös turvallisuuteen kohdennetut resurssit, kuten poliisille suunnatut määrärahat muun muassa jengirikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja niin ikään ennaltaehkäisevää työtä kouluissa tekeville koulupoliiseille, jotka toimivat matalan kynnyksen toimijoina lasten ja nuorten ja koulujen kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

19.36 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt kun käsittelyssä on talousarvioesityksen täydentäminen, niin otan esille siellä olevan tekstin, joka kuuluu näin: toimeentulotuen kautta maksettavan keliakiakorvauksen korotukseen ehdotetaan 0,5 miljoonan euron lisäystä toimeentulotukeen. Eliikkä nythän se tarkoittaa sitä, että siellä talousarviossa on yhteensä puolentoista miljoonan euron lisäys keliakiakorvaukseen ja sen käyttöönottoon. Se on tietysti lähtökohtaisesti hieno asia. Tiedän, miten tärkeästä asiasta siinä on kyse.

Toki haluan myös tuoda esiin sen, että hieman kummastuttaa se kokonaisuus, mikä tähän keliakiakorvausasiaan liittyy, koska aiemmin siellä oli kymmenen miljoonaa euroa varattuna tähän korvauksen ottamiseen rahaa, sitten sieltä hävisi yhdeksän miljoonaa pois eliikkä jäi miljoona ja nyt sitten tässä täydentämisessä sinne esitetään todellakin se puolen miljoonan euron lisäys. Tavallaan ihmetyttää se aika isojen summien muuttuminen kerralla. Lähinnä siihen olisin halunnut vähän saada täsmennystä, mitä se käytännössä tarkoittaa, mutta tänään kuulin tässä salissa tähän kohtaan liittyviä puheenvuoroja hallituspuoleittain kansanedustajilta, jotka kehuivat, että tämä tarkoittaa sitä, että tämä keliakiakorvaus tulee ensi vuonna tietyllä tavalla käyttöön. Se on hieno juttu, mutta silti haluan tämän huomion siitä vielä tuoda esiin, että nimenomaan sieltä alun perin se yhdeksän miljoonaa leikattiin pois ennen kuin se tuli käyttöön. Siihen, mitä se tavallaan käytännössä sitten vaikuttaa, olisin halunnut lisätietoja kuulla.

Tämä nyt tässä huomiona ja kiitoksena, että hyvä, että on puolitoista miljoonaa euroa sinne osoitettu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

19.38 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! On suorastaan pakko nyt napata kiinni tuosta edustaja Piisisen puheesta, jossa hän hyvin ansiokkaasti otti esille tuon sovittelun käytön lähisuhdeväkivaltatapauksissa ja sen, kuinka nyt ollaan rajaamassa sieltä pois sovittelun käytön mahdollisuus. On omastakin mielestäni hyvin tärkeätä se, että on lähisuhdeväkivaltatilanteitten hoitamiseen mahdollisimman paljon erilaisia työkaluja, toimivia työkaluja.

Se kokemus, mikä minulla taas tuolta poliisimaailmasta on, on se, että sovittelu on toimiva työkalu joihinkin lähiväkivaltatilanteisiin, joihinkä se sitten soveltuu. Siinä on muun muassa sellainen hyöty, että voidaan tarjota erilaisia palveluja, tukitoimintoja ja apua osapuolille, varsinkin sinne väkivaltaa käyttäneelle henkilölle. Se on lähtökohtaisesti täysin väärin, että väkivaltaa missään muodossa käytetään, ja varsinkin kun sitten sitä enemmän siellä ilmenee, näissä sovittelutilanteissa pystytään pureutumaan juuri niihin juurisyihin paljon tehokkaammin kuin esimerkiksi semmoisessa tilanteessa, että vain kylmästi päätetään rangaistus ja siitä sitten eteenpäin. Se ei sitä itse ongelmaa välttämättä eikä läheskään aina edes sitten ratkaise, vaan se ongelma vain jatkuu. Tämä on mielestäni kyllä huono asia tässä. On semmoisia tilanteita, joissa sovittelu ei kyllä käy, mutta ne arvoinnit siellä tehdään aina tapauskohtaisesti, mihinkä tilanteisiin se sovittelu käy ja mihinkä ei.

Sitten vielä ottaisin yhden asian tästä talousarvioesityksen täydentämisestä, ja se on tuo kouluväkivallan ehkäisyyn ja ilmiön hoitamiseen suunnattu viiden miljoonan euron rahoitus, joka on äärimmäisen tervetullutta ja osoitus siitä, että tämä hallitus todellakin tekee niitä asioita, mitä on hallitusohjelmassa luvannut ja mihinkä on nähnyt erittäin tarpeelliseksi puuttua. Nyt on vain sitten erityisen tärkeätä se, että tehdään juuri oikeita asioita tällä ra-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

hoituksella. Hallitusohjelmaan ovat merkittyinä myöskin ne kipupisteet, ne puutteet, mitkä ovat olleet siellä olemassa jo vuosikausia, ja itse asiassa ne ovat juuri niitä syitä, minkä takia tämä ilmiö edelleenkin elää ja voi hyvin. Olisi vihdoinkin syytä nähdä, että tehdään oikeita korjausliikkeitä tässäkin asiassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 192/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.03 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotuksen tavoitteena on toteuttaa kehysriihen ja budjettiriihen säästötavoitteita vahvistamaan valtiontaloutta. Esitettyjen säästötoimien toimeenpanolla toteutetaan keväällä 2024 julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2025—2028 sekä syksyllä 2024 budjettiriihessä sovitut säästötavoitteet. Hallituksen esityksen arvioidaan vahvistavan valtiontaloutta noin 160 miljoonalla eurolla vuosina 2025—2028.

Esityksen keskeisenä ehdotuksena muutettaisiin kotoutumisen edistämisestä annettua lakia siten, että Kansaneläkelaitokselle sen maksaman perustoimeentulotuen korvaamisesta kotoutumislain mukaisesti luovuttaisiin kokonaan. Jatkossa perustoimeentulotuki korvattaisiin toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti myös kotoutumislain mukaiseen kohderyhmään kuuluvien osalta siten, että valtion rahoitusosuus olisi jatkossa 50 prosenttia. Lisäksi toimeentulotuesta hyvinvointialueille ja Ahvenanmaan maakunnan kunnille aiheutuneiden kustannusten korvausajaa lyhennettäisiin kolmesta vuodesta yhteen vuoteen.

Kotoutumislain nojalla kunnille ja hyvinvointialueille esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavista ja heidän perheenjäsenistään sekä tilapäistä suojelua saavista, joilla on kotikunta, maksettavan laskennallisen korvauksen määrää vähennettäisiin vuoden 2025 alusta lukien. Korvauksen tasosta säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella.

Koska toimeentulotuen korvaamisen lopettaminen kotoutumislain mukaan tuottaisi vuosina 2027—2028 suuremman säästön kuin kehysriihessä on sovittu, hallitus on sitoutunut korottamaan kyseisten vuosien laskennallisia korvauksia niin, että toimeentulotuen korvaamisen lopettamisesta johtuvan säästön ylitys kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäviä vähennettäisiin ja velvollisuutta kotoutumisen edistämisen suunnitteluun, kehittämiseen ja seurantaan kevennettäisiin. Esimerkiksi kunnan velvollisuudesta perustaa maahanmuuton ja kotoutumisen yhteistyöryhmä luovuttaisiin.

Norminpurun osalta säästövaikutuksen arvioidaan olevan vähäinen. Kunnat ja hyvinvointialueet voivat kuitenkin itse vaikuttaa siihen, missä määrin kotoutumisen edistämisen palveluita tarjotaan. Vähentämällä tai tehostamalla palveluita säästöillä voi olla myös julkista taloutta vahvistava vaikutus.

Muutokset on tarkoitus toteuttaa niin, että ne eivät heikennä kielikoulutusta, varhaiskasvatuksen tai opetuksen palveluita tai työllisyyttä edistäviä palveluita.

Arvoisa puhemies! Kotoutumislakiin tehtäisiin samalla teknisiä korjauksia ja lain ruotsinnosta yhdenmukaistettaisiin.

Tämän esityksen sisältämien lakiehdotusten esitetään tulevan voimaan pääasiassa 1.1.2025 mutta perustoimeentulotuen korvaamisen lopettamisen osalta 1.4.2025.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan. — Edustaja Hänninen.

15.07 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Talous on haastavassa tilanteessa ja resurssien käyttö on mietittävä huolella ja tarkkaan. Esityksen keskeinen tavoite on, että byrokratia kevenee ja kustannuksia hillitään. Se on linjassa taloudellisen vastuun periaatteiden kanssa. On myönteistä, että norminpurun avulla pyritään säilyttämään keskeiset kielij- ja työllisyyspalvelut. On myös hyvä, että kunnille annetaan enemmän joustavuutta, sillä paikallisella tasolla tiedetään parhaiten, miten palvelut voidaan kohdentaa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Kotouttamisen edistäminen ei ole pelkkää palveluiden tarjoamista, vaan myös maahanmuuttajien osallistamista ja työllistämistä. Tämä lakiehdotus on hyvä muistutus siitä. Hyvinvointimme ja yhteiskunnan vakauden kannalta on tärkeää, että kotoutumispalvelut ohjaavat maahanmuuttajat nopeasti kielen, koulutuksen ja työn äärelle. Tämä hyödyntää sekä yksilöitä että koko yhteiskuntaa. Kotouttamisen onnistuminen on erityisen tärkeää kasvukeskuksissa, joihin maahanmuutto usein painottuu. On varmistettava, että palveluiden laadusta ei tingitä siellä, missä sille tarve on suurin. Säästötavoitteiden rinnalla on pidettävä kirkkaana mielessä perustuslain mukaiset yhdenvertaisuuden ja osallisuuden periaatteet.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiuudistus on tärkeä askel siinä, että maahanmuutosta tehdään kestävä ja vastuullinen osa yhteiskuntaamme. Kokoomukselle on keskeistä, että huolehdimme sekä julkisen talouden vakaudesta että yksilön mahdollisuudesta nousta omille jaloilleen työn ja yrittäjyyden kautta. Hallitus on tässä esityksessä tuonut esiin ratkaisuja, jotka tukevat näitä molempia tavoitteita.

Kannatan esityksen etenemistä. Se on askel kohti vastuullisempaa ja tehokkaampaa kotouttamispolitiikkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

15.09 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä sisäministeri, kiitos esittelystä kotouttamisen edistämisen lain käsittelyyn.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

En lähde sitä enempää perkaamaan. Se esittelyssä tulikin jo, mistä tässä on kyse. Esityksen tavoitteena on tosiaan parantaa kotoutumisen tehokkuutta lyhentämällä toimeentulotuen korvausaikaa ja lisäämällä maahanmuuttajien omaa vastuuta tästä kotouttamisprosessista. Muutokset, kuten toimeentulotuen korvauksajan lyhentäminen ja tiettyjen kuntien tehtävien lopettaminen, on suunniteltu vähentämään hallinnollista taakkaa sekä julkisia menoja. Tämä kyllä kunnissa on ensisijaista taloustilanne huomioiden.

Lisäksi esityksessä painotetaan maahanmuuttajien aktiivista roolia kotoutumisessa, mikä näkyy esimerkiksi mahdollisuutena periä maksua käyttämättä jätetyistä palveluista, jos siitä on aiheutunut tulkitemiskustannuksia. Tämä lisää maahanmuuttajan omaa vastuuta ja vähentää kuntien kustannuksia. Tämä on yksi niitä aikaisempia toimenpiteitä. Tämä esitys on osa laajempaa tavoitetta, jossa maahanmuuttajan odotetaan ottavan aktiivisempi rooli kotouttamisprosessistaan.

Kiitos ministerille siitä, että Kela on huomioitu taas toimeentulotuen maksatuksen osalta. Nämä laithan tulevat voimaan 1.1.2025, ja kyse on budjettilaista, mutta tosiaan Kela on toistuvasti tuonut esille sitä, että koska vuodenvaihe on äärettömän hankala ja haasteellinen aika monesta muustakin syystä, pyhien johdosta, ja jos kaikki uudistukset tulevat aina vuodenvaihteessa voimaan, niin se aiheuttaa ongelmia niin järjestelmien, henkilöstön kuin sitten voimaansaattamisen myötä. Liian paljon samaan aikaan. Nyt tämäkin on huomioitu tässä, ja säästöt ovat siellä jo sisällä, eli kiitos tästä.

Muutoksen tavoitteena on tosiaan yksinkertaistaa ja selkeyttää korvausjärjestelmää, ja uskon, että tähän päästään ja tämä sitten vähentää tietysti näitä meidän hallinnollisia taakkojamme ja kuluja kunnille ja hyvinvointialueille. Kotouttamisen edistäminen, kuten tässä edellisessä puheenvuorossa tuli jo esillekin, on tärkeää. Kieli ja työ ja osallistuminen ovat niitä avainasioita, joilla päästään eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

15.12 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä hallituksen esitys on kuntien näkökulmasta varsin kohtuuton ja huonosti ajoitettu. Tällä esityksellä hallitus siirtää jälleen vastuuta, valtiontalouden tasapainottamista, kuntien kontolle. Jo ensi vuonna kunnilta vähennetään tällä esityksellä noin 60 miljoonan euron edestä valtion rahoitusta. Kunnat joutuvat näiden leikkausten seurauksena päättämään, heikentävätkö ne tämänhetkisiä kotoutumiseen tarkoitettuja tarpeellisia palveluita vai leikkaavatko ne tämän valtionrahoituksen vähenemän jostain muualta kunnan taloudesta, eikä sekään tietenkään ole helppoa, kun tietää millaisissa paineissa kunnissa tällä hetkellä talouden kanssa kamppaillaan.

Tässä hallituksen esityksessä onkin valitettavasti kyse iskusta, jälleen yhdestä iskusta kuntatalouteen. Ei ihme, että juuri kunnista tätä esitystä on lausuntopalautteessa hyvin voimakkaasti kritisoitu. Erityisesti suuret kaupungit, joissa on paljon kotoutumispalveluiden asiakkaita, ovat tästä kyllä suurta huolta viestineet, ja se olisi hyvä hallituksen kuulla. Esityksen kielteiset vaikutukset tulevat olemaan moninaiset. Tässä on kyllä paljon syytä huoleen.

On hyvä, että sisäministeri kertoi äsken hallituksen tahtotilaksi sen, että hallitus pyrkisi suojaamaan kotoutumispalveluiden asiakkaiden kielikoulutuksen näiltä leikkauksilta. Onhan se niin, että suomen tai ruotsin kielen osaaminen, se on avain suomalaiseen yhteiskuntaan, opintoihin, vapaa-ajan elämään, työllistymiseen. Se on aivan selvää. Mutta kun lausunnoissa, lausuntopalautteissa on kuitenkin nostettu esille huoli siitä, että kyllä tämä osui-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

si myös sinne kielikoulutukseen ja sitä ei pystyittäisi kaikilta osin varmistamaan, niin tahdoisin kysyä vielä sisäministeriltä täsmennystä siihen, että miten te aidosti varmistatte sen, että nämä leikkaukset kotoutumiseen, kotoutumisen edistämisen palveluihin eivät laskeudu sinne kielikoulutukseen, jossa on monissa kunnissa erittäin haastava tilanne, jopa yhdeksän kuukautta saattaa siellä joutua ihminen odottamaan näihin kielikoulutukseen pääsyä, ja se on kyllä kestäättömän pitkä aika. Miten varmistetaan, että nämä heikennykset eivät osu kielikoulutukseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

15.14 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tästä edustaja Peltosen puheenvuorosta on hyvä jatkaa.

Tämä laki siis tulisi siirtämään kokonaisvastuun kotoutumisesta valtiolta kunnille ja tekee sen ilman riittäviä resursseja. Kuten ministeri myös totesi, kyse on säästötoimesta — siis valtio säästää, mutta kunnat joutuvat tässä maksumiehiksi. Erityisesti kasvukeskukset ja suuret kaupungit tulevat tämän lain myötä kantamaan entistä suuremman vastuun maahanmuuton kustannuksista samaan aikaan, kun kotoutumispalveluiden rahoituksesta leikataan. Leikkaukset todellakin johtavat siihen, että kunnat joutuvat rahoittamaan näitä palveluita pahimmillaan leikkaamalla muista palveluista, esimerkiksi opetuksesta tai varhaiskasvatuksesta, ja tähän ei ole millään tavalla kestävä. Kyse on isoista summista, laskennallisista kotouttamiskorvauksista leikattaisiin ensi vuonna 58 miljoonaa euroa. Kuten tässä hallituksen esityksessä todetaan, laskennallisten korvausten aleneminen voi johtaa myös siihen, että kuntien kiinnostus vastaanottaa kiintiöpakolaisia tai turvapaikanhaun perusteella oleskeluluvan saaneita kuntapaikoille voisi vähentyä. Eli tämäkö on hallituksen tosiasiallinen tavoite?

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite lisätä työperäistä maahanmuuttoa on ristiriidassa kotoutumispalveluiden leikkauksien kanssa, sillä ilman riittävää tukea maahanmuuttajien työllistyminen vaikeutuu, mikä ei ole kenenkään etu. Leikkaukset kotoutumispalveluista eivät tuo aitoja säästöjä, pahimmillaan ne lisäävät syrjäytymistä, mikä kasvattaa yhteiskunnan kustannuksia sysäämällä ihmisiä työttömyyteen ja kasvattamalla painetta terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa. Onnistunut kotoutuminen on paitsi inhimillisesti myös talouden ja turvallisuuden kannalta tärkeää, ja hallituksen suunta tässä on nyt hyvin kyseenalainen.

Tämä laki tosiaan asettaa erilaisia velvoitteita kotouttamiskoulutukseen, ohjaukseen, neuvontaan ja kielikoulutukseen. Sinänsä on hyvä, että koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta nostetaan — tästä olin itsekin viime kaudella hallintovaliokunnassa päättämässä ja näitä asioita käsittelemässä. On kuitenkin tärkeätä muistaa, että kaikki maahanmuuttajat eivät ole samalla viivalla Suomeen tullessaan. Meillä on maahanmuuttajia, jotka tulevat pääsääntöisesti työn tai koulutuksen perässä, ja heidän kykynsä kotoutua on erilainen kuin esimerkiksi heillä, jotka tulevat vaikeista oloista vailla luku- ja kirjoitustaitoa. Tämä on tärkeätä myös huomioida, kun tätä koulutusta suunnataan ja ohjataan ja arvioidaan.

Kotoutumiskoulutukset on tutkitusti tehokas keino lisätä työllisyyttä ja sitä myöten myös verotuloja. Siksi todella toivon, että hallitus nyt huolella harkitsee vielä, minkälaisia säästöjä tekee, ja ottaa huomioon myös sen, miten kunnille mahdollistetaan vaikuttavan kotouttamiskoulutuksen järjestäminen myös tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

15.17 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin tämä hallituksen esitys on ennen kaikkea valtiontalouden säästölaki, mikä tavoitteena on tietysti aivan ymmärrettävä, koska valtio velkaantuu niin kovaa vauhtia, mutta tässä myös pyritään tätä meidän aika raskaan hallinnollista kotouttamispalvelujärjestelmää nyt sitten keventämään, sitä byrokratiaa purkamaan, mikä sinänsä on ihan kannatettava tavoite. Mutta se, mikä tässä on ongelmallista, on tämä, että tämä rahoitusvastuu nyt siirtyy voimakkaasti kuntien harteille. Vaikka hallitus tässä nyt valtiontaloutta tervehdyttääkin, niin oikeastaan se rahoitusvastuu ja maksuvastuu nyt sitten siirtyy kunnille, eli sinänsä julkista taloutta kokonaisuudessaan tämä ei paranna.

Ja toisin kuin tässä edellinen puhuja sanoi, niin tämä ei nyt kyllä kosketa pelkästään suurimpia kasvukeskuksia, missä kyllä kieltämättä suurin osa maahanmuuttajista elää ja asuu, vaan tämä koskettaa nyt ymmärrykseni mukaan myös Ukrainasta tulleita, tilapäisen suojelun asiakkaita, joita asuu merkittävä määrä myös väestöltään pienissä ja kuntataloudeltaan todella heikosti pärjävissä kunnissa, joilleka tämä nyt tulee kyllä olemaan ongelma. Esimerkiksi omassa kunnassamme olemme lämpimästi toivottaneet tervetulleiksi kaikki ukrainalaiset pakolaiset ja heille järjestäneet palveluita ja saaneet valtiolta nyt tätä rahoitusta. Se, mikä tässä on ongelma, on tämä aikataulu, ja tämä tulee nyt kyllä budjettilakina todella tiukalla aikataululla tänne. Kuntien, kun ne ovat jo ensi vuoden talousarviot aika pitkälle laatineet, on kyllä nyt vaikea ottaa huomioon tätä yleiskatteellisen korvauksen vähenemistä, millä sitten näitä palveluita on rahoitettu, kun on haluttu hoitaa hyvin tämä ukrainalaisten asia, kun se on ollut meille kaikille kunnia-asia ja on tietysti edelleenkin.

No, tämä kielikoulutusasia, jonka tässä edustaja Peltonen edellä hyvin nosti esille: Minä kannan kyllä tästäkin huolta, koska mielestäni on niin, että kun tullaan Suomeen, niin silloin pitää omaksua suomalaisen yhteiskunnan arvot ja suomalainen kulttuuri, mutta se on kyllä todella vaikeaa, jos ei opi suomen kieltä. Moni muu maa on tämän kielikoulutuksen hoitanut paljon paremmin, esimerkiksi Saksa. Toivon, että tätä nyt tarkoin hallitus seuraa, että nyt sitten tämä kielikoulutus, joka mielestäni ei ole Suomessa kovin hyvin noin kokonaisuudessaankaan järjestetty, ei pääsisi tässä kärsimään liikaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

15.20 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Jotenkin hullunkurista, että me keskustellessamme täällä kotoutumisen edistämisen laista, kun samaan aikaan, niin kuin ministeri tässä totesikin, tavoite on vain säästää tässäkin asiassa. Juuri niin kuin täällä on erinomaisen hyviä puheenvuoroja jo pidetty, tämä esitys leikkaa kunnilta jo ensi vuonna 60 miljoonaa euroa ja nimenomaan niin, että kun tämä on puhdas leikkaus sieltä kunnilta ja kuitenkin ne tehtävät eivät vähene, niin onhan tässä tämmöinen valtava ristiriita tässä asiassa ja erityisesti siinä, että kunnissa on jo veroprosentit lyöty lukkoon, jolloin kuntien vaikutusmahdollisuus enää tässä kohtaa on täysin olematon, kuinka he voisivat tähän reagoida. Täällä puhuttiin hallituksen suulla siitä, että tällä halutaan lisätä tehokkuutta kotoutumisessa tai joustavuutta ja että on hyvä, että sellaista tehdään. Kyllä, hienoja tavoitteita, mutta on se kyllä aika erikoinen joustavuus ja tehokkuus, kun rahat sitten samaan aikaan viedään. Kun vielä oli niin, että halutaan laatua kotoutumiselta, niin on se kyllä aika hankala vaatia laatua, tehokkuutta ja joustavuutta, jos kunnilla ei ole siihen aidosti rahaa. Itse pelkään, että

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tämä on esitys, joka pitkällä aikavälillä vain lisää maamme kustannuksia, niin kuin tietysti useat muutkin hallituksen esitykset ovat tehneet, esimerkiksi hoitotakuut ja monet muut — mutta ei keskustella siitä tässä kohtaa.

Tämä kielikoulutusasia on varmaan yksi oleellisin asia tässä kokonaisuudessa. Itse asiassa viimeksi tänään olen kuullut viestejä yrityksiltä, jotka paljon käyttävät ulkomaalaisia työntekijöitä, että heillä ei ole resursseja tähän kotoutumisen hoitamiseen, vaan se on hoidettava jossakin muualla, mutta sillä on suora vaikutus siihen, kuinka ne täällä jo työtä tekevät ihmiset sitten haluavat tänne jäädä. Ja siitähän tässä on kysymys. Mikä se hallituksen ajatus on? Halutaanko me ne esimerkiksi täällä jo työtä tekevät ulkomaalaiset työntekijät saada pidettyä täällä? Halutaanko me, että he oppivat suomen kielen ja heille kertyy tästä meidän Suomen kulttuurista ja muusta sellainen tietotaito, että he päättävät tänne jäädä? Kun nyt tästä kyllä välittyy sellainen viesti, että ei tänne kannata tulla eikä tänne kannata jäädä, emme me halua edistää teidän kotoutumista, niin minkälaisia ajatuksia tämä heittää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

15.23 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kotouttamisen kustannuksia on leikkattava aivan samoin kuin kaikkia muitakin kasvavia menoeriä. Nyt tehtävää leikkausta kompensoi normien purku, ja erityisen ilahtunut olen itse siitä, että turhanpäiväisiä suunnitelmia, joita juuri kukaan ei noudata, jätetään jatkossa tekemättä. Myös se, että painopiste kotouttamisen vastuusta siirtyy entistä enemmän kunnille, on hyvä asia, koska nykyisessä järjestelmässä työnjako kuntien ja valtion kesken on paikoin epäselvää ja nyt siihen ollaan saamassa merkittävää parannusta.

Kotouttamisen osalta potentiaalia tehostamiseen on paljon. Nykyisellään kotoutettavat odottavat jopa yhdeksän kuukautta ennen kuin ensimmäistäkään toimea tehdään sen suhteen, että kotouttaminen alkaisi. Jos ajatellaan vaikkapa niitä kieliopintoja, niin mikään ei estäisi eikä olisi kallista esimerkiksi tämmöisellä digitaalisella materiaalilla aloittaa koulutusta välittömästi, kun se ulkomaalainen Suomeen tulee. Mutta raha on tässäkin hyvä kannustin, ja on kaikkien edun mukaista, että kotouttaminen aloitetaan heti, kun se ulkomaalainen tänne tulee.

Kotoutuksen nopea aloittaminen parantaa myöskin mahdollisuuksia siihen, että vieras-kielinen nopeasti myöskin työllistyy. Mitä enemmän hän makaa siellä kunnassa ilman toimia, sen pidempään työllistyminen kestää. Ja työllistyminen parantaa mahdollisuuksia hänen myöskin huolehtia omasta toimeentulostaan, mikä on tämän yhteiskunnan tavoite. Mutta kotouttamisen onnistuminen ei lähtökohtaisesti ja ensisijaisesti ole kiinni rahasta. Ennen kaikkea se on kiinni maahantulijan omasta tahdosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä nämä kolme puheenvuoroa, jotka nyt on varattu, ja sitten ministerille puheenvuoron. Ja jos tulee vielä lisää, niin ne siirtyvät sitten myöhemmälle. — Edustaja Lyly.

15.25 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyllä selkeästi niin, että tämä 58 miljoonan säästö on valtiolle säästö mutta nämä kulut kuitenkin tulevat kuntien maksettavaksi. Kunnilla on tälläkin hetkellä noin yhden prosenttiyksikön veronkorotuspaine, kun laajasti katsotaan Suomen kuntia.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Sitten kun tässä ollaan tästä perustoimeentulotuesta menemässä tuonne toimeentulotuen puolelle, josta kunnat korvaavat 50 prosenttia ja valtio toisen 50 prosenttia, niin tässä on aika iso ero tässä mielessä. Jos katsotaan sitten nyt tätä toimeentulotuen kehitystä, mitä tulee tästä vielä lisää menemään, niin nyt arvio on, että kun viime vuoden luku on ollut noin 700 miljoonaa ja tämän vuoden luku on 800 miljoonaa, niin ensi vuoden luku on 1 090 miljoonaa, mistä kunnat korvaavat puolet. Tämä on aika iso kokonaisuus, kun tätä katsotaan, puhutaan todella isoista summista. Ja tämä toimeentulotuen kasvu johtuu Ukrainan pakolaisista mutta sitten myös tästä säästö- ja leikkauspolitiikasta — sinne valuu yhä enempi ihmisiä. Jos ajatellaan, että se on 700 miljoonasta lähes 1 100 miljoonaan noin parissa vuodessa noussut, niin aika merkittävä nousu toimeentulotuessa on. Tämä iskee kuntien talouteen todella isosti.

Ja sitten jos ajatellaan, että kunta tekee näitä palveluja ja kotouttamistoimia, niin toivon mukaan sitten niitä palveluja pystytään järjestämään siinä laajuudessa kuin entisellä rahoituksella on tehty. Tämä totta kai näkyy sitten myös siinä palvelutarjonnassa. Koska rahaa ei ole kunnillakaan, niin miten se käytännössä toteutuu? Itse kannan huolta myös siitä, että kun tämä iskee kuntatalouteen, niin tämä iskee myös näitten kotoutettavien palveluihin ja heidän kotoutumiseensa. Uskon, että täällä jaetaan yhteinen huoli, että heidät pitäisi saada nopeasti niin kielellisesti kuin muutenkin kotoutettua tänne Suomeen ja sillä tavalla pysyttäisiin tämä hoitamaan asiallisesti.

Mutta minä näen tässä todella ison ongelman tämän rahoituksen osalta. Valtio säästää, ja kunnille tulee lisää kuluja, eli julkinen talous pysyy tässä mielessä samana, vähän paikka siirtyy. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard.

15.27 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tässähän on puhdas leikkaus kunnille, ja siitä vieläpä kärsivät kaikkein eniten sellaiset kunnat, joissa on paljon kotoutumispalveluita tarvitsevia. Kunnat joutuvat keskenään aika epäreiluun tilanteeseen, ja esimerkiksi lähivuosina tämä näkyy erityisesti niissä kunnissa, jotka ovat vastaanottaneet paljon tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia. Eli juuri niitä kuntia, joissa on paljon ukrainalaisia sotaa pakenevia, hallitus rankaisee leikkauksilla.

Lisäksi tässä on kyse siitä, että hallitus yrittää naamioda leikkauksiaan joksikin muuksi väittäen, että samalla tehtäviä vähennetään, vaikka näin ei tosiasiaassa ole. Käytännössä tämä johtaa siihen, että kunnilta viedään rahat samalla, kun kunnat hoitavat vastaavia tehtäviä muiden asioiden kustannuksella.

Tietenkin on myös hyvin negatiivinen asia, että ihmisten kotoutumisen edellytyksistä leikataan. Tämä tulee koskemaan myös kielikoulutusta, ja tällä voi olla hyvin kauaskantoisia seurauksia ihmisten hyvinvointiin. [Miapetra Kumpula-Natri: Erinomaisesti tiivistetty!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

15.29 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Sanon vielä kerran: kielen, koulutuksen ja työn äärelle on saatava kotoutettavat mahdollisimman pian. Se on varmasti yhteinen tavoite. Tämä hyödyttää sekä yksilöä että koko yhteiskuntaa, ja uskon, että olemme ainakin tässä asiassa yhtä mieltä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

15.29 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Täällä maalataan kyllä kovin murheellista kuvaa kotoutumisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Täällä useammassa puheenvuorossa tuotiin esiin, että nyt kaikki romahtaa, kun toimeentulotuella ei enää voi olla. Itse en ajattele, että toimeentulotuella oleminen olisi kovin hyvää kotoutumista. Ja on hyvä todeta sekin, mikä tässä salissa on moneen otteeseen todettu, että varsin pitkään me olemme tässä maassa mitanneet kotoutumista ja sen onnistumista siihen käytetyllä rahamäärällä, kun pitäisi katsoa niitä tuloksia ja sitä, miten ihmiset pääsevät yhteiskuntaan kiinni.

Palaan oikeastaan tämän hallituskauden alkuun, jolloin todettiin, että Orpon hallitusohjelma perustuu työn linjaan, ja näin on myöskin kotoutumisessa. ”Suomeen kotoudutaa työllä” on hallitusohjelmamme otsikko. Siellä todetaan myöskin, että kotoutumisena pidetään kielen oppimista, työntekoa ja suomalaisen yhteiskuntaan perehtymistä. Nämä pitäisi olla kunnossa, ja näihin tulisi keskittyä. Me autamme, me kannustamme alkuun, mutta me emme suinkaan tässä hallituksessa pyri siihen, että nämä ihmiset jäävät toimeentulotuella. Me pyrimme siihen, että he oppivat kielen ja pääsevät töihin. Lisäksi tämä hallitus lisää maahanmuuttajien omaa vastuuta kotoutumisestaan ja muuttaa järjestelmää velvoittavammaksi. Tässä kun katsotaan tätä koko kokonaisuutta, niin näillä pyritään siihen, että meillä nimenomaisesti muun muassa toimeentulotuen kustannukset laskevat.

Me ollaan tekemässä tällä hetkellä kotoutuslain uudistusta, koko kotoutumisen uudistusta, jossa on tarkoitus määritellä sisältöä, tavoitteita, laatua ja erityisesti vaikuttavuutta. Me lisäksi pyrimme siihen, että kielikoulutuksen osalta tätä kotoutumiskoulutusta muutetaan osin tulosperusteiseksi, millä pyritään siihen, että nämä ihmiset totta tosiaan oppivat kieltä.

Ja mitä tulee nyt sitten tähän toimeentulotuen leikkaukseen kunnilta, niin totta, se tulee sinne kunnille, mutta samalla on hyvä huomata se, että ensi vuoden alusta siirtyvät kunnille myöskin työllisyyspalvelut. Jotta kunnilla on kannustin kiinnittää näihin ihmisiin huomio, pyrkiä saamaan heille kielikoulutusta ja työtä, niin kun samassa yhteydessä ovat toimeentulotuki mutta myöskin työllisyyspalvelut, niin silloin kunnilla on selkeästi varmastikin halu pyrkiä siihen, että nämä ihmiset pääsevät töihin. Lopulta tullaan siihen kannustavuuteen, josta on varmasti hyötyä niin yhteiskunnalle kuin myöskin maahanmuuttajayksilölle.

Liittyen tähän kielikoulutukseen, niin se on tosiaan erinomaisen tärkeää. Jotta Suomessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa voi parhaiten asioida, työllistyä ja kouluttautua, niin kyllä, kielikoulutus on se ykkönen, ja nyt näitä reformeja ollaan tekemässä. On hyvä huomata, että tässä on todella kysymys kokonaisuudesta. Vaikka nämä hallituksen esitykset tulevat palasina, niin se tahtotila selkeästi tässä on se, että me saamme kotoutumisella vaikuttavuutta, me saamme sinne laatua, nopeutta, mikä puolestaan tuo maahanmuuttajalle sellaiset taidot ja tiedot, joilla hän voi työllistyä tähän maahan. Näin ollen tämä puolestaan parantaa julkista taloutta ja vähentää myöskin toimeentulotuen ja sosiaaliturvan käyttöä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 196/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohlien jälkeen. — Sitten mennään keskusteluun, ja siellä on edustaja Kosonen.

Keskustelu

15.34 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys 196 on nimenomaan kriittisten raaka-aineiden kohdalla tehty esitys. Säännöksillä toimeenpannaan ja täydennetään Euroopan parlamentin neuvoston asetuksen sääntelyä.

Tässä on kolme pääasiakohtaa. Eli se, että Pohjois-Suomen aluehallintovirastosta tulee yhteyspisteviranomainen. Toisekseen strategiset hankkeet tulevat etusijalle nimenomaan vihreän siirtymän osalta. Kolmanneksi kriittisten raaka-aineiden asetuksessa näiden strategisten hankkeiden lupamenettelylle asetetaan määräajat.

Muutama huomio tässä nyt ennen valiokuntakäsittelyä: Hallitus on leikannut aika rajusti valtionhallinnosta, ja se myös osuu näihin lupaviranomaisiin. On sinänsä tosi kannatettava asia, että edistetään vihreää siirtymää ja tehdään lupamenettelystä sujuvampi ja nopeampi. Mutta nämä valtionhallinnon säästötalkoot saattavat syödä osaltaan sen mahdollisuuden, että niitä lupia oikeasti voidaan laadukkaasti käsitellä jatkossa nopeasti, koska henkilöstöresurssit tulevat olemaan pienemmät.

Siitä on ilmeisesti — ainakin täällä hallituksen esityksen perusteluissa lukee näin — näissä lausunnoissa kannettu huolta, ja toki kuullaan valiokuntakäsittelyssä lisää siitä, millaista huolta. Viranomaisten voimavarojen turvaaminen on tosi tärkeätä, vaikka sinänsä tämä on hyvä ajatus, että keskitetään osaaminen kriittisten raaka-aineiden osalta tuonne Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon, jotta siellä on sitten se kaikki osaaminen Suomessa, mikä löytyy.

Toinen huoli, minkä esitän, on strategisten hankkeiden etusija näissä lupaprosesseissa. Tätä käytiin jo viime kaudellakin läpi, kun asetimme vihreän siirtymän hankkeet etusijalle lain myötä. Ihan aito huoli on se, että onhan niitä muitakin tärkeitä lupahankkeita Suomessa kuin pelkästään vihreän siirtymän sinänsä tosi tärkeät hankkeet. Jos esimerkiksi jossain kunnassa täytyy rakentaa vaikkapa hoitokoti johonkin, niin kuinka kauan se sitten joutuu odottamaan sitä paikkaansa, kun odotetaan vain, että nämä vihreän siirtymän hankkeet ovat sitten etusijalla?

Mutta käsitellään sitten ympäristövaliokunnassa tätä asiaa vähän tarkemmin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 151/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 8/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelua. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.38 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Pahoittelut, pitää vähän vetää henkeä, kun tuli juostua. Joskus se vanhakin mies joutuu juoksemaan. [Juho Eerola: Hengästyttävä puheenvuoro!] — Katsotaan, miten tuolla lopussa sitten käy.

Arvoisa puhemies! Ilmastolakiin lisättiin kuntien ilmastosuunnitelmien laatimisvelvoite osittain kuntien omasta toiveesta ja siksi, että suuri osa ilmastoon vaikuttavasta päätöksenteosta ja käytännön toimista tehdään kuitenkin kuntatasolla. 1.3.2023 kunnan velvoite laatia ilmastosuunnitelma tuli lakiin, ja se pitää päivittää vähintään kerran valtuustokaudessa. Ensimmäinen ilmastosuunnitelma on laadittava valtuustokaudella 2025—2029.

Nyt hallitus esittää kuntien ilmastosuunnitelmia koskevan velvoitteen kumoamista ensi vuoden alusta. Ilmastosuunnitelman velvoitteen kumoaminen näin nopeasti on poukkoilevaa ja huonoa lainsäädäntöä. Tämä tuli esille useissa lakiesityksiin annetuissa lausunnoissa, muun muassa maakuntaliitoilta. Kunnat ovat voineet hakea avustusta ilmastosuunnitelman laatimiseen ympäristöministeriöltä. Tähän on varattu vajaan kolmen miljoonan euron vuosittainen määräraha, mutta se on nyt poistettu valtion talousarviosta ja julkisen talouden suunnitelmasta. Kaikki kunnat eivät ehtineet hakea avustuksia ja jäivät nyt eriarvoiseen asemaan avustusten loppuessa.

Arvoisa puhemies! Ilmastosuunnitelman velvoite toi erityisesti pienemmille kunnille selkänöjää ilmastotyöhön sitoutumiselle, muutosten läpiviemiselle ja investointien perusteluille. Ilmastolain mukaista velvoitetta laatia ilmastosuunnitelma pidettiin sopivan tasoisena ja väljänä. Tämä tuli esille myös hallituksen esityksen lausunto- ja asiantuntijapalautteessa. Sitaatti Parikkalan kunnan lausunnosta Etelä-Karjalasta: ”Kunnat ovat ratkaisevassa roolissa ilmastomuutoksen hillinnässä, ja ilman kuntien suunnitelmallista ja määrätietoista ilmastotyötä on Suomen mahdotonta päästä asetettuihin ilmastotavoitteisiin. Lisäksi kuntien tulisi olla tasavertaisessa asemassa ilmastotyön tekemisessä, mikä ei nyt lausuttavana olevan lakiesityksen toteutumisen myötä toteudu. Velvoitteen poisto voi myös johtaa siihen, että osa kunnista jää jälkeen vihreän siirtymän investoinneissa ja muussa kehityksessä.”

Velvoitteen ja rahoituksen peruuntuessa kuntien motivaatio ilmastosuunnitelman laatimiseen ja sitä kautta suunnitelmalliseen ilmastotyöhön vähenee. Pienempien kuntien mahdollisuus tehdä ilmastotyötä, sopeutua ilmastomuutokseen ja pystyä kilpailemaan esimerkiksi vihreän siirtymän investoinneista heikkenee. Tämä vääjäämättä heikentää ilmasto-vaikutuksia erityisesti pienempien kuntien osalta. Vihreän siirtymän hankkeista moni si joittuu maaseudulle ja pieniin kuntiin. Teollisen mittakaavan uusiutuvan energian tuotan-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

toa suunnitellaan pääasiassa maaseutuvaltaisille alueille. Nämä investoinnit eivät kuitenkaan toteudu ilman suunnitelmallista työtä kaikkien niiden ilmastovaatimusten täyttämiseksi, joita tänä päivänä käytännössä jokainen uusi investointi edellyttää. Eikä tässä ole kyse siitä, mitä mieltä me täällä salissa olemme ilmastotoimista. Vaatimukset niiden huomioimisesta tulevat markkinoilta — markkinoilta, joiden varaan hallitus on laskenut suuren osan Suomen kehityksestä tulevaisuudessa. Mitä huonompia päätöksiä me täällä teemme, sitä todennäköisemmin markkinat eivät toimi, tai ainakaan ne eivät toimi tasapuolisesti koko maassa.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella tulemme esittämään, että lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään yksi lausuma. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

15.42 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaan surullinen esitys ja osoitus hallituksen arvomaailmasta ja tavoitteista. Hallituksen hinku poistaa kunnilta velvollisuus tehdä ilmastosuunnitelma, on osoitus siitä, että ilmastotoimista haluttiin varta vasten leikata.

Poukkoileva politiikka, jossa lakeja muutetaan niiden oltua voimassa vasta hetken, on myrkyä taloudelle, hallinnolle, ennakoitavuudelle ja kansalaisten sitoutumiselle ilmastopolitiikkaan. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen ovat kunnissa pitkäjänteistä työtä, joka jatkuu yli hallituskausien. Tällä päätöksellä annetaan viesti, ettei tämä työ ole hallituksen mielestä merkityksellistä. On myös valtion ja hallituksen etu, että kunnat jatkavat kunnianhimoista ilmastotyötä. Se tarkoittaa kaavoitusta, joka luo viihtyisää asuinympäristöä, sujuvaa ja kestävää liikkumista kävellen, pyörällä ja julkisilla, puhtaita energiaratkaisuja ja vastuullisia julkisia hankintoja.

Kun huomioidaan kuntien merkitys Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta, on vaikea ymmärtää ja perustella, miksi kunnat halutaan sulkea ilmastolain soveltamisen ulkopuolelle. Toki monet kunnat tulevat jatkamaan suunnitelmallista ilmastotyötä, jota monet tekivät jo ennen ilmastolain voimaantuloa. On tärkeää, että tätä työtä tuetaan ja että tämän työn tukena toimii jatkossakin riittävästi resursoitu Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä päästötietopalvelu. Palvelu mahdollistaa kaikille kunnille omien päästöjen seurannan. Nyt on tarkoitus, että sen ylläpitäminen jatkuu lakisääteisenä tehtävänä, mutta siihen ei enää osoiteta erillistä määrärahaa. Toivon, että tätä asiaa tarkasti seurataan ja tarvittaessa se rahakin sinne osoitetaan, että palvelu voi jatkua.

Me eletään aikaa, jolloin ilmastonmuutos on kiihtymässä niin, että on todellinen vaara, että saavutamme keikahduspisteen, jonka jälkeen muutokset ilmastossa ovat hallitsemattomia. Tällaisessa tilanteessa ilmastolainsäädäntöä on tarpeen kiristää eikä heikentää. Esi-tämme tämän lakiesityksen hylkäämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kumpula-Natri.

15.44 Miapetra Kumpula-Natri sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on ympäristövaliokunnan mietintö, jonka se on antanut hallituksen esitykselle ilmastolain muuttamisesta, ja sen ainoa kohta on se, että kunnilta poistetaan velvoite tehdä ilmastosuunnitelma. Onneksi kuntien ei ole pakko toimia hallituksen ohjeistuksen mukaisesti, vaan todella monet kunnat jatkavat sitä työtä, jota on tehty. Kuntalaisista, suomalaisista 90 prosenttia asuu kunnis-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

sa, joissa on ilmastotavoite, ja yli 80 prosentissa kunnista, joilta on kyselty, ilmastosuunnitelma on tai se on valmisteilla. Se, minkä tämä hallituksen esitys saa aikaiseksi, on se, että kunnat eivät voi hakea tälle enää tukea, ja sitten vähän epävarmalle jää tuollainen työkalu, jossa kunnat saisivat palvelun näistä päästölähteistä, koska tuommoinen 50 000 euron määräraha on katsottu sitten päästötietopalvelulta jotenkin varmaan säästöleikkurin tarpeeksi. Se kuulostaa enemmän ideologiselta kuin valtiontalouteen perustuvalla työllä. Tällainen tarve kuitenkin kunnilla on saada päästötietopalvelusta työnsä tueksi tietoja.

Kunnissa on tehty työtä, joka vielä jatkuu yli hallituskausien, ja sen takia se on tärkeää. Se ajatus, että pienet kunnat jäisivät tästä jälkeen, eivät olisi mukana, loukkaa myös sitä ajatusta, joka ilmasto-ohjelmissa nykyään on modernisti viety läpi maailman, että paikallisyhteisöt ovat tiiviisti tässä työssä mukana. Se ei ole niin, että Bryssel tekee ja säättää. Se ei ole niin, että Balin ilmastokokouksessa näitä asioita ja päätöksiä tehdään, vaan mitä lähempänä kuntalaista ja itseänsä, niin sitä parempi. Ja sen takia toivon, että kunnissa tämä on ymmärretty, myös niissä, jotka sitten eivät tämän hallituksen jälkeen tukea siihen voisi hakea ja joutuisivat tekemään sitä muutenkin tiukoista omista resursseistaan.

SDP:n käsittelijät ympäristövaliokunnassa ovat tehneet hyvän vastalauseen, ja siinä on käsitelty myös tärkeitä kohtia. SDP on vastustanut jo tämän vuoden talousarviossa ilmastosuunnitelmien poistamista koskevaa säästöä ja myös tässä kohtaa tätä ilmastolaista ilmastosuunnitelmien poistamista.

Tämmöinen politiikka on lyhytnäköistä ja epäjohdonmukaista, sillä tämä ilmastotyö kunnissa on merkityksellistä myös siksi, että se lisää sosiaalista hyväksyttävyyttä ja sitoo ihmiset mukaan paikalliseen toimintaan ja sitä kautta kokemukseen tulla osalliseksi ilmastopolitiikasta, ei ajatuksellisesti, että joku muu määrää. Tuki on toiminut hyvänä kannustimena, ja kunnan alueen päästöjen seuraamiseen on saatu työkaluja. Se on auttanut saamaan työn käyntiin.

Minusta tässä on myös tämmöinen pölvö näkemys siitä, että tämä säästö olisi jotenkin taloudellinen, kun ei kuntia velvoiteta tähän. Kaikkein typerintä on juuri se, että me emme tue ihmisiä siirtymiseen, vaan ajamme siihen riskiin, että me joudumme päästökaupasta maksamaan hintaa, koska Suomellekin on omat jaot tehty.

Nyt tässä ei ole käsittelyssä pienenergiatuet, mutta sieltäkin, kun katsotaan, mitä on saatu aikaiseksi 2 500 ja 4 000 euron avustuksilla öljylämmitteisistä luopuville pientaloille, niin on laskettu, että niiden päästövähennyshinta on ollut 28 euroa per tonni. Sitten taas välillä nähtiin jopa 96 euron päästöoikeuden hintoja. Eli tämä siirtymä säästää tulevaisuudessa, ja sen takia kuntien työ tässä on oleellista. Kunnat siis tekevät ilmastoratkaisuja, oli siitä suunnitelmaa tai ei, kun he kaavoittavat, miettivät kaavoituksen energiavaatimuksia, maankäytön ratkaisuja, liikennesuunnittelua, julkista liikennettä, energiayhtiöidensä omistajaohjausta ja julkisissa hankinnoissa. Kaikista näistä muodostuu se Suomenkin päästö. Vaikka sitten tietenkin sanotaan, että pienessä kunnassa pienet säästöt ja isossa isot, niin en haluaisi tätä eritasa-arvoistavaa tai eriyttävää politiikkaa viedä eteenpäin. Eli tässä hallituksen suunta on väärä.

Elämme aikaa, jolloin ilmastomuutos on kiihtymässä niin, että on todellinen vaara saavuttaa keikahduspiste, jonka jälkeen muutokset ilmastossa ovat hallitsemattomia. Se tuntuu kaukaiselta ja globaalilta, mutta kun se metsäpalo tai tulva osuu omaan kuntaan, niin ymmärrys siinä lisääntyy ikävällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

15.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Siitä, että kuntien ilmastosuunnitelman velvoite poistetaan, en ole pahoillani. Ajatelkaa näitä pieniä kuntia, joiden talous on vedetty tänä päivänä niin tiukalle — työntekijät, virkamiehet valmistelevat asioita siellä tukka putkella omaa aikaansa säästämättä stressin äärirajoilla. Kun siihen vielä teitte tällaisen jonninjoutavan suunnitelman, jolla ei ole kunnissa mitään merkitystä, niin se on kylä resurssien haaskausta pahimmasta päästä.

Ensimmäinen asia ilmastopolitiikassa, mitä pitää tehdä, on tietenkin näiden väärrien päästölukujen oikaisu. Millä oikeudella, te arvoisat edustajat, naama totisena vaaditte täältä, että maksetaan ne 15 miljoonan tonnin väärät päästöt, jotka Suomelle maksavat vuosittain enemmän kuin miljardi euroa ja ensi talvena vielä enemmän, koska hiilitonni hinta päästökaupassa nousee koko ajan? Maksatetaanko nämä laskut meidän nuorilla, jotka menettävät siinä samalla pikkuhiljaa, kun kilpailukyky on mennyttä, osan työpaikoistaan, varmasti eläketurvansa ja myös sosiaali- ja terveydenhuollon nykyisen tason? Sitäkö tässä oikeasti halutaan? Eihän tämä voi näin mennä, että on täysin väärät luvut, joita on ympäristöministeriöstä syötetty tuonne Euroopan unionin komissiolle, vaikka minne, että laskelmat saadaan heille mieleisiksi, jotta päästään suojelemaan Suomen metsiä.

Suomihan on aidosti hiilineutraali maa — eikö pikkuhiljaa ruvettaisi puhumaan rehellisesti, miten tämä asia on? Tästä on niin monta tietoa olemassa. Nasakin on sen tutkinut, ja siitä on olemassa tarkat tiedot, vaan eivät ole päässeet Suomen mediassa julkisuuteen nämä tiedot. Millä oikeudella te vaaditte suomalaisia perheenäitejä luopumaan rahoistaan niin että pienet lapset kulkevat hyvin niukoissa olosuhteissa pahimmillaan niin, että heillä ei ole mahdollisuuksia edes harrastuksiin?

Onhan tämä käsittämätöntä touhua, että täällä me hyvinvoivat ihmiset sälytämme perheille ja pienille eläkeläisille ja yleensä taloudellisissa vaikeuksissa oleville ihmisille lisää kustannuksia — muka tekisimme jotain ilmastopolitiikkaa, höpö höpö. Suomen päästöt koko maailman päästöistä on yksi promille. Kiina työntää ilmakehään kiihtyvällä vauhdilla hiilidioksidia polttamalla valtavat määrät kivihiiltä. Samoin tekee Saksa, samoin tekee Puola, samoin tekee Intia, samoin tekee Yhdysvallat. Ja nyt kun presidentti Yhdysvalloissa vielä vaihtuu, niin tiedätte, miten siinä käy. Kun tiedätte, kuka uusi energiaministeri on, niin tiedätte, mitä siellä rupeaa tapahtumaan. Siellä öljynkulutus aivan varmasti kasvaa ja maakaasun kulutus kasvaa, ja Suomi-poika yhdellä promillella rupeaa maailmaa parantamaan. Tulkaa nyt, hyvät ihmiset, järkiinne. Eihän me voida näitä Suomen perheitä ja vähätuloisia eläkeläisiä tai pienituloisia palkannauttijoita ajaa konkurssiin.

Jos päästökaupan lukuja ei ruveta nyt oikaisemaan, se tarkoittaa käytännössä sitä, että kun tämä sekoitevelvoite polttoaineisiin tulee ja sitten niitä ruvetaan laskuttamaan bensiinin hinnassa, niin se nousee 30—40 senttiä, jopa 70 senttiä litralta. Laskelman mukaan yhden kuorma-autoilijan vuotuinen kustannus nousee noin 45 000 euroa, ja täällä kirkkailla silmillä puhutaan aatteellista höpö höpöä, että olemme ilmastoneutraaleja. Me olemme aidosti jo nyt. Meidän ei tarvitse lähteä Saksan maksumieheksi eikä tarvitse mennä Intian eikä Kiinan maksumieheksi, niin että pitäähän meillä edes jonkunäköinen omatunto olla talalla.

Millä oikeudella Suomen eduskunta sälyttää suomalaisille perheille lisäkuluja, jotka perustuvat väärin tietoihin? Verotuksen ja kaiken muun laskutuksen pitää perustua todellisiin, oikeisiin tietoihin eikä tällaisiin tuulesta temmattuihin lukuihin, joita muuan pieni ääri-liike on tässä maassa ajanut ja saanut syötettyä tuonne komission tietokantoihin. Pitäähän tähän joku järki löytyä, vai kuvitteleeko joku, että meillä ensi keväänä on talous nou-

sussa, kun tehdään kuntien ilmastosuunnitelmat. Voi hyvänen aika. Se promille eli yksi tuhannesosa on siellä edelleen. Vaikka me kaikki suomalaiset poistuisimme tältä tähdeltä ja lopettaisimme hengittämisen ja kaikki tulet sammutettaisiin Suomessa, niin mitään emme voisi vaikuttaa tähän tilanteeseen, emme mitään. Ei Suomeen tule mitään semmoisia tulvia eikä hyökyaaltoja eikä maanjäristyksiä — jos nyt ei meteori kohdalle satu, niin kaikilta muilta osin olemme turvassa. Ei meidän tarvitse mennä sijaiskärsijöiksi eikä uhriutua tässä tilanteessa. Se, että Saksa purkaa ydinvoiman ja alkaa käyttämään kivi- ja ruskohiiltä, ei ole meidän vika eikä meidän tarvitse siihen reagoida mitenkään. Meidän pitää rakkaasta isänmaasta pitää huoli ja lopettaa tämä höpöhöpöhomma. Kuvitteleeko joku, että työtä tekevä ihminen, joka käy joka päivä tehdastoissa tai vaikka kaupan myyjänä, on suosiollinen maksamaan parisataa euroa vaikka polttoaineista lisää vuodessa? Ei varmasti ole mitään mahdollisuuksia. Jo nyt on noussut sähkön hinta älyttömästi näiden älyttömien toilailujen takia, samoin kaukolämmön hinta. Ja se, että meillä markkinat menevät alamäkeen kolinnalla, johtuu juuri tästä energiakustannusten noususta.

Jos jollakin teistä sattuu sitä rahaa olemaan, niin ilmoittautukaa, voittehan niitä maksaa tuonne Euroopan unionin komissiolle vapaaehtoisesti, mutta älkää panko meidän lapsiperheitä ja pientä palkkaa nauttivia ihmisiä maksamaan tätä. Kyllä minua ottaa aivoon tämä tällainen höpöhöpöpolitiikka. [Perussuomalaisten ryhmästä: Niin meitäkin!] Arvoisat edustajakollegat, eikö teillä ollenkaan satu korvaan tämä, kun yritätte nämä pienituloiset ihmiset ajaa suureen ahdinkoon? Tämän takana on vain se, että niiden ihmisten omaisuus kohtapuoliin ulosmitataan, kun laskut ovat ulosotossa. [Miapetra Kumpula-Natri: Anna edes viedä niiden puhdasta teknologiaa!] Siellä toimeentulotukiluukulla on tänä päivänä jo porukkaa niin paljon, kaikki me sen tiedämme. — Edustaja, ottakaapa selvää, kuinka paljon teidän kotikunnassanne ihmisiä on toimeentulotukiluukulla, ja analysoikaa vähän tuloista. Se on hämmästyttävää. [Juho Eerola: Ei olekaan hallituksen vikaa kaikki! — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Mennään puhujalistaan, ja voit sitten varata sieltä. — Edustaja Gebhard.

15.55 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Aloitetaanpa siitä, mikä on johdonmukaisuuden merkitys kaikessa ilmastopolitiikassa. [Hannu Hoskonen: Totuus!] Ilmastotyöhän ei missään nimessä rajoitu vain yksittäisiin vaalikausiin vaan jatkuu niiden yli, ja sen takia on täysin väärä suunta lähteä perumaan sellaisia politiikkatoimia, jotka ovat olleet vain hyvin vähän aikaa voimassa. Minusta kunnat tarvitsevat kyllä työrauhan ilmastotyölleen. Tämä velvoite tehdä ilmastosuunnitelma on ollut vasta vähän aikaa voimassa, joten sen toimeenpanosta ja vaikutuksista ei ole seurantatietoa. Esityksen vaikutuksia on myös sen vuoksi vaikeaa arvioida.

Lisäksi vaikuttaa kyllä minusta siltä, että hallitus ei nyt ihan ymmärrä tätä kunnissa tehtävän ilmastotyön merkitystä. Kunnat tekevät tärkeitä päätöksiä koskien vaikkapa kaavoitusta, maankäyttöä, energiayhtiöiden omistajaohjausta, julkisia hankintoja ja niin edelleen. Jos kunnat taas jättävät ilmastosuunnitelmavelvoitteen poiston myötä tekemättä ilmastotoimia, nämä toimet olisi jossain muualla sitten korvattava. Muutenhan tämä aiheuttaa sen, että vaikutus ilmastolain mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen heikkenee kokonaisuudessaan. Mitään lisätoimia tai vaihtoehtoisia toimia hallitus ei kuitenkaan tästä huo-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

limatta ole esittämässä. Niin ollen tämä esitys on ilmaston kannalta kestävä ja kuntien merkitystä vähättelevä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

15.57 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! On syytä olla johdonmukainen. Tässä juuri edellinen lähetekeskustelu koski esimerkiksi kriittisten raaka-aineiden saatavuutta, ja tämä oli hallituksen toimi vihreän siirtymän investointien vauhdittamiseksi. Tämä vihreä siirtymä liittyy myös aika isosti siihen, minkälaista energiaa Suomessa tuotetaan, ja todellakin myös siihen, minkälaista ilmastopolitiikkaa ja päätöksiä kunnissa tehdään. Sen takia nämä ilmastosuunnitelmat kunnissa ovat tärkeä asia, jotta suunnitelmat myös pystyvät tukemaan sitä, että sinne saadaan niitä investointeja sen kautta, että siellä on esimerkiksi uusiutuvaa energiaa, päästötöntä energiaa tarjolla näille yrityksille ja muille kohteille, joita tänne Suomeen yritetään todella kovasti houkutellessa. Niistä on kova kilpailu.

Tosiaan 90 prosenttia kunnista on jo nämä suunnitelmat tehnyt, erityisesti jokunen pieni kunta on tekemättä, ja tämä rahoituksen loppuminen nyt aiheuttaa sen, että varmasti siellä ei sitten niitä suunnitelmia tehdäkään, vaikka siitä olisi varmasti hyötyä myös ihan suorissa kustannuksissa. Suunnitelmien kautta pystytään sitten kiinnittämään huomiota esimerkiksi rakennusten energiatehokkuuteen ja esimerkiksi julkisen liikenteen päästöttömyyteen ja yleensä siihen kaikkeen sääntelyyn, joka tulee eri puolilta, halusimmepa tai emme, ja lopulta säästämään suomalaisten, kuntalaisten, rahoja, koska se on halvempaa. Kunnilla on tosi ratkaiseva rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa. Mitä lähemmäs kuluttajaa ja niitä päätöksiä me mennään, niin sitä suurempi rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa yleensä on.

Tämä on tietysti hallitukselta semmoinen järjestelmällinen linja, saihan Suomi Baksakin kunniamaininnan Fossil of the Day, Päivän fossiili -maininnan siitä, että Suomen ilmasto- ja ympäristötoimet ovat nyt rajusti vähentyneet. Meidän sija myös Climate Change Performance -indeksissä on tippunut sijalle 37 maailman maiden joukossa, kun Sipilän kaudella se oli korkeimmillaan sijalla yhdeksän — silloin tehtiin isoja ratkaisuja, esimerkiksi kivihiihden käytön kieltäminen — ja Marinin kaudellakin vielä oltiin siellä 10., 11. sijan tuntumassa.

Kannatan Kallion esittämää vastalauseita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pitää muistaa, että vasta toisessa käsittelyssä ovat vastalauseet. [Hanna Kosonen: Kannatan silti.] — Sehän sopii. — Seuraavaksi edustaja Rantanen, Piritta.

16.00 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosen innoittamana minäkin tämän puheenvuoron vielä otin. Ehkä toivoisin semmoista laajempaa ajattelua nimenomaan siitä näkökulmasta, että kyllähän esimerkiksi kunnilla on isoja metsäomaisuuksia, ja eikö se ole erityisen tärkeää, että kunnatkin hoitavat metsiään niin että ne kestävät jatkossa ilmastonmuutoksen aiheuttamia muutoksia, että siellä istutetaan useampia puulajeja, jotta se ilmaston kestävyys jatkossa tulee, tai se, että suunnitellaan vaikka joutomaiden metsityksiä.

Niin kuin tässä tuli aikaisemmissa puheenvuoroissa esiin, joukkoliikenteessä meillä on monia ratkaisuja, joilla voimme yhtä aikaa tehdä ilmastolle edullisia ja myös kunnalle

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

edullisia päätöksiä. Energiaratkaisuihin kunnilla on oltava valtavastikin etunojaa siihen, minkälaisia päätöksiä tehdään. Jos seuraa yhtään päätöksentekoa tuolla EU-päässä, niin siellä on jo useita vuosia puhuttu siitä, että polttoon perustuva energiantuotanto olisi loppumassa, niin että kyllähän siellä kunnissakin täytyy osata valmistautua siihen, millä sitä energiaa jatkossa sitten tuotetaan. Tai se, että meillä säilyy peltoja ruoantuotannon alueina. Useissa kunnissa on tällä hetkellä menossa valtavaa suuria, teollisen kokoluokan aurinkovoimalahankkeita ja tuulivoimahankkeita, ja monessa kunnassa niitä ollaan suunnittelemassa nimenomaan niitten viljavien ja ruokaa tuottavien peltöjen päälle. Nämähän ovat juuri niitä käytännön asioita, joita siellä kunnassa sitten voidaan tämmöisen ilmastosuunnitelman tiimoilta pyrkiä ratkaisemaan.

Kaikki me kannatamme varmasti byrokratian vähentämistä, siitähän tässä ei ole kyse enkään. Mutta silloin kun tämmöinen suunnitelma tehdään, niin näihin aivan ihmisten lähellä oleviin käytännön asioihin joudutaan ottamaan kantaa. Kun nämä ovat joka tapauksessa niitä asioita, jotka siellä kunnassa koko ajan etenevät, niin kyllä se olisi omasta mielestäni erityisen tärkeää, että siitä käytäisiin sellainen perinpohjainen keskustelu. Uskon, että se hyödyttäisi koko yhteiskuntaa pitkällä aikavälillä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

16.03 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin ilmastotoimia pitää tehdä, mutta pitäähän siinä järkikin olla mukana. Edustaja Razmyr vaatii tällä ilmastotoimia. Minkä takia niitä pitäisi sitten tehdä esimerkiksi Helsingissä? Lopettakaa nyt, hyvät ihmiset, se Italian jätteiden ja maailman jätteiden tänne ajaminen. Katsokaa, mitä tapahtui. Oliko se edustaja Razmyr, tai joku teistä käytti kuitenkin puheenvuoron — anteeksi, jos sanoin sukunimen väärin. Kuitenkin äskeisen puheenvuoron innoittamana: kun Tampereella valtava muovivarasto paloi — kukaan ei ole tutkinut, mistä ne jätteet sinne tulivat, veikkaan, että myös Keski-Euroopasta on tullut, mutta varmaa tietoa ei ole, siksi en varmaksi sitä sano — niin kuinka paljon sillä valtavalla palolla pilattiin tamperelaisten ihmisten ilmaa, kuinka moni hengitti vaarallisia kemikaaleja keuhkoonsa? [Piritta Rantasen välihuuto] Ja toinen juttu on sitten se — tämä koskee Helsinkiä — että millä oikeudella te olette vaatimassa toisten ilmastotoimia. Itse ajatte kaikki maailman jätteet tänne ja poltatte täällä ne energiaksi. Ajatelkaa nyt, hyvänen aika, että jos siellä tuommoinen palo syttyy, niin eipä ole Ympäristökeskus eivätkä viranomaiset innolla rientäneet Tampereen paloa selvittämään, sitä, mitä myrkkyjä siellä levisi ympäristöön, vaan kun raakkujoella tuolla kaukana, kaukana pohjoisempana yksi metsäkone ajoi joen yli, koko Suomen lehdistö uutisoi, hyvä, ettei Yleisradio siirtänyt pääkonttoriaan sinne. [Elisa Gebhard: Miten ne asiat liittyvät toisiinsa?] — No kyllä ne liittyvät toisiinsa, koska ympäristönsuojelussa aloitetaan niistä isoista asioista. — Millä oikeudella miljoonan ihmisen kaupungin hengitysilma pilataan näillä eurooppalaisilla valtavilla jätteillä, joita sitä paitsi Italiasta tänne ajetaan? Ja kaikki me tiedämme, kuka hoitaa Italiassa jätehuollon. [Juho Eerola: Mafia!]

Tässä on EU-parlamentaarikko paikalla. Mitä sanoo Euroopan unionin säännöt siitä, pitääkö rahoittaa tällaista toimintaa, jossa saamamiehenä on todennäköisesti organisaatio, joka ei ole kovin paljon verosta kiinnostunut? En viitsi sitä nimeä sanoa, vaan tiedämme, että semmoinen organisaatio hoitaa lehtitietojen mukaan yli 80 prosenttia Italian jätehuollosta, organisaatio, jota ei paljon veronmaksu kiinnosta. Sitäkö me haluamme Suomeen, hyvät kansanedustajat? Täällä istutaan sitten, katsotaan kämmeniä, että eihän se meillä ol-

lut. Täällä se on nyt ja pysyy. Ja porvoalaisilta voisitte käydä kysymässä, minkä tautta siellä oli viime kesänä semmoinen löyhkä, kun tuotiin kaiken maailman moskat tänne Suomeen ja sitten kesä teki niistä sopivaa soppaa. Siinä oli mukava tuolla puutarhassa paistaa makkaraa, kun viereinen satama löyhkäsi aivan kauhealle. Sekö on teidän mielestänne ilmastopolitiikkaa? Kyllä olette aika kaukana totuudesta, mutta saahan sitä puhua lämpöisiä, jos vain kantti kestää.

Toinen juttu: Katsokaapa näitä ilmastotoimia, mitä Suomessa on tehty. Meillä on edelleen... Kun edellisessä puheenvuorossa väitettiin, että kunnissa hoidetaan metsät kunnolla, niin Ilomantsi on sen tehnyt jo. Meillä harvennushakkuut ovat ajallaan. On siellä muutama rästi, niitä hoidetaan koko ajan. Metsitetyt alueet on varmasti metsitetty. Siellä uusi metsä nousee kohisten. Vanhat metsät on uudistettu sitä varten, että hiilinielu ei ole toteutunut niissä enää, vaan ne olivat päästölähteitä, ne on uudistettu. Siellä kasvaa nuori voimakas metsä, joka imee ilmasta hiilidioksidia niin, että kohina käy. Se on tehty jo meillä, arvoisa edustajakollega. Kiitos huomiosta, ja tämä tiedoksi teille. Tulkaa katsomaan, voin esitellä teille ensi kesänä. [Piritta Rantanen: Kaikissa Suomen kunnissa ei ole tehty!] — No ei, ei, mutta kuitenkin se on ainut tapa hoitaa ilmastoa: hakata metsät kuntoon sekä vanhat metsät uudistaa, jättää sinne, sinne jää aina vanhoja metsiä, totta kai, mutta siellä pitää olla kasvavaa taimikkoa, nuorta metsää, varttunutta, kasvavaa... [Miapetra Kumpula-Natri: Tuohan kuulostaa suunnitelmalta!] — Totta kai metsäsuunnitelma on olemassa, totta kai on olemassa joka metsänomistajalla, se on selvä asia. Se ei ole mikään ilmastosuunnitelma, se on metsänhoitosuunnitelma, jonka mukaan metsänhoito toteutetaan.

Mutta sitten kun täällä ihmisille te olette vaatimassa, niin eikö demareilla ole enää muuta tehtävää kuin kasata työtä tekeville ihmisille valtavia kustannuspommeja eteen. Tällä menolla, kuulkaa, meillä loppuu metsäteollisuus Suomesta kokonaan. Ja se tarkoittaa... Mitä te sitten teette, kun se duunari lähtee sieltä sahalta taikka sellutehtaalta kilometritehtaalle? Hyvähän meidän on kovalla palkalla täällä viisastella, miten hyvin tämä homma menee, mutta käykää siellä tehtaalla. Suolahdessahan loppuu tehdas, vai joko se loppui, lopetuspäätös on kuitenkin tehty. [Piritta Rantanen: Ei ole vielä tehty! Yt:t on vasta käynnissä!] — Se on ensi vuoden keväällä ainakin lehtitietojen mukaan, saatoinkin lukea väärin. Lukekaa se sama lehti, minkä minäkin olen lukenut. [Piritta Rantasen välihuuto] — Joo, hyvä. — Mutta joka tapauksessa tällä tavalla Suomen metsäteollisuus ajetaan pikkuhiljaa alas, kun puut poltetaan sellukattiloiden sijaan, niitä ei jalosteta, vaan ne menevät polttolaitoksiin energiaksi — valtavat ilmastopäästöt. Kuten tiedätte, niin puusta tulee yhtä mottia, yhtä tuotettua megawattia kohti enemmän päästöjä ilmakehään kuin turpeenpoltosta. Tämä on fakta. Ottakaa asioista selvää, älkääkä puhuko ihmisille totuuden vierestä.

Tämän takia toivon, arvoiset edustajakollegat, että me puhumme suomalaisella sydämellä emmekä mene rahoittamaan yhdellä promilalla jonkun Saksan taikka Kiinan taikka Intian valtavia päästöjä, sama koskee Venäjääkin tietenkin. Tosin Venäjä vapautui sillä valtavalla metsien kasvulla näistä synneistä aika pitkälti. Sama koskee Suomea. Mikä into teillä on mennä tuhoamaan suomalaisten ihmisten kansantalous? Minä en jaksa ymmärtää sitä. Perheet joutuvat niin isoihin vaikeuksiin, jotta katsokaapa verorasitusta, mikä tänäpänä heillä jo on. Vieläkö te lisää haluatte? Tiedän omasta kokemuksestani ihmisten kanssa jutelleena, mikä on tämän homman nimi. Ottakaa selvää ja sen jälkeen tulkaa tänne puhujapöytäntöön ilmoittamaan, että lisää tulee lapsiperheille mätkyjä, koska pitää ilmastorahoitusta hoitaa. Voi hyvänen aika.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää. [Juho Eerola: Nyt tulee lisää järkeä!]

16.08 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tuo edustaja Hoskosen esimerkillinen saarna sai minut tänne pömpeliin puhumaan, ja minä ajattelin, että minä nyt kerron kanssa vähän omia näkemyksiä tästä asiasta, minkälaisia ilmastotoimia Suomessa on toteutettu ja miten ne tulevat vaikuttamaan.

Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston jäsenenä olin tutustumassa Irlannissa ruokavientiin, ja niin kuin te varmaan kaikki tiedätte, niin Suomessa on paljon ladattu odotuksia siihen, että tämä ruokavienti lähtee vetämään maailmalle ja se pelastaisi meidän ruuan hintaa täällä Suomessa ja ruokateollisuuden ja maatalouden ruuantuotannon aseman. Siellä Irlannissa kun kävimme tutustumassa, niin ehkä eniten tuli miettineeksi sitä, kun katsoin sitä heidän pitkäaikaista osaamistaan alalta ja heidän ruokavientiänsä, että ensisijaisesti meidän tulisi täällä Suomessa huolehtia meidän metsäteollisuuden asemasta, [Hannu Hoskonen: Kyllä!] että se pysyy kunnossa, ja yrittää sitten parantaa sitä ruokavientiä.

Tuo edustaja Hoskonen nosti esille turpeen ja sen energiakäytön, ja Hoskonen käytti myös sanaa ”kustannuspommi”. Eliikkä täällä sosialistit ovat lyöneet vihreiden kanssa rantaliksi, ja he ovat ilmastomuutosmoukarilla rakentaneet tällaisen kustannuspommin meidän kansalle, metsäteollisuudelle, ja he tekevät sitä nyt myös maataloudelle, kun meidän pitäisi huolehtia siitä, että meidän ruuantuotanto on huoltovarmuuden perusta, ja se pitää säilyttää. Sitä pitää kehittää Suomessa, ja sen asema pitää säilyttää ja tukea sen toimintaa. Edustaja Hoskonen kertoi muovijätteestä, että sitä tuodaan ulkomailta ja sitä poltetaan sen takia, kun täällä on vihervasemmisto päässyt sössimään tämän turveasian. Minä nyt lyhyesti teille tässä kerron, että semmoisen keskimääräisen suon paksuus saattaa olla puolitoista metriä tai se voi olla kolme metriä, ja kun se suo kasvaa siellä ja sitä ruvetaan käyttämään, niin täältä päältä rinnan tasalle on kuiviketurvetta, siitä napaan asti on kasvuturvetta ja siitä nilkkoihin asti on energiaturvetta. Ja kuten hallitusohjelmassa Huoltovarmuuskeskusten muistiossa mainitaan, niin nämä kaikki tuotantomuodot ovat toisistaan riippuvaisia, että niitä pystytään järkevään hintaan toteuttamaan. Jos energiaturvetta ei käytetä eikä nosteta, niin silloin ei myöskään saada kasvuturvetta eikä kuiviketurvetta järkevään hintaan. Tämä pitäisi ymmärtää täällä, että ei voi energiaturpeella vaarantaa tätä meidän muuta ruuantuotantoa. Meidän on nostettava energiaturvetta, sitä kannattaa käyttää. Se on meille huoltovarmuusmateriaali — voisi sanoa, että se on kriittinen materiaali meidän huoltovarmuuden kannalta.

Olen myös ollut semmoisessa kokouksessa, jossa korkealta taholta tuli viesti, että Suomessakin pitää pyrkiä huolehtimaan kotimaisesta energiasta, koska kriisin tullessa energia on ihan yhtä tärkeätä kuin puolustusvoimat tai ruoka. Meidän pitää vaan parantaa juoksua tässä asiassa, ja tämä pitää ottaa vakavasti.

Nyt kun vihervasemmisto on sotinut tätä energiaturvetta vastaan, niin te olette samalla sotineet sitä vastaan, että niiden salaattien ja tomaattien, joita te kiihdyksissänne syötte, tuotanto Suomessa vaarantuu. Ei ole sitten enää kasvihuoneille raaka-ainetta kasvupohjaksi. Ei ole myöskään ruuantuotantoon broilereille kasvualustaa — broilerit kasvavat siellä semmoisessa turvepehkussa. Suomessa on hyvätasoista turvetta. Se on auttanut sitä, että nyt muun muassa Kiinaan lähdetään viemään Suomesta broilerinkoipia, ja niitä lähdetään viemään sen takia, kun broilerit ovat kasvaneet siinä turpeessa ja niiden jalkojen terveys on viimeisen päälle. Eliikkä meillä on nyt oikeasti kriittinen asia. Varmasti siellä vasemmisto

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

ja vihreätkin haluavat, että Suomesta viedään ulos tuotteita, ja me haluttaisiin täällä, että myöskin ruokavienti kasvaisi. Se on oikeasti tärkeää. Se on Suomen huoltovarmuudelle tärkeä asia, että me pystytään sitä ruuan vientiä kasvattamaan. Mutta tiedätekö, mitä nyt näillä ilmastotoimilla, mitä te täällä olette vuosia tehneet, tapahtuu? Tiedätekö te oikeasti, mitä tapahtuu? [Vasemmalta: Tiedätekö te?] — Tiedän. — Nämä kaikki ponnistelut, mitä te teette täällä salissa suomalaisen ruuan — suomalaisen puhtaan, antibioottivapaan ruuan — viennin edistämiseksi, ovat täysin turhia, jos soiden luvitukset ja turpeennosto eivät lähde vauhtiin. Kiinaankaan ei tarvitse viedä broilerin varpaita, kun kuiviketurve loppuu. Te itse aiheutatte tämän ongelman. — Kiitoksia. [Hannu Hoskonen: Pitää laittaa asia kuntoon!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kumpula-Natri.

16.16 Miapetra Kumpula-Natri sd: Arvoisa puhemies! Meillä keskustelussa oli kuntien ilmastosuunnitelmat. Täällähän käytiin aika lämpimiä puheenvuoroja yleisesti ilmastopolitiikasta, ja koko tahtotila oli niin, että nimenomaan tämä keskustelu menisi myös paikallistasoille niin, että paikallisestikin voitaisiin suunnitella niin metsän käyttöä, mahdollisesti turpeesta luopumista tai jatkamista, mikäli sellaista mahdollisuutta esimerkiksi kasvuturpeessa on, jos joitain vanhoja voidaan tehdä, mutta kyllä Suomi on elänyt nimenomaan puhtaan teknologian viennistä.

Minusta harmittavaa tämän lain osalta on se, että me eriarvoistamme kuntia. Monet uudet vihreät hankkeet ja puhtaan teknologian hankkeet voisivat nimenomaisesti osua Suomessa esimerkiksi Itä-Suomeen, jossa voisi olla tarjota tarvittavaa maapinta-alaa, kun teemme uusia aurinkopelteja, tai voisimme tehdä yhdistelmäviljelyä, jossa ovat myös aurinko ja paneelit ja pellot mukana. Sitten meillä on tuulivoimasta oikeastaan kuulunut toistaiseksi vain puhetta siitä, että harmi, että Itä-Suomeen ei ole vielä löydetty ratkaisuja, joilla voitaisiin myös sinne niitä sijoittaa. Nyt täällä kuullaan vain, miten huono idea on, mutta epäilen, että edelliset puheenvuorot eivät olleet hallituksen eivätkä edes keskustan kokonaista linjaa edustavia, koska kyllähän meillä on Suomessa tullut myös tiedoksi se, että oikeastaan ainoat isot kasvuhankkeet ja investoinnit, mitä olemme nähneet, ovat siinä puhtaan teknologian siirtymän listalla, mitä EK ylläpitää. Tällä hetkellä luku taitaa olla yli 200 miljardia. Ne eivät kaikki toteudu, mutta toivon, että Suomi ja eduskunta ja hallitus erityisesti, joilla valta ja vastuu tällä hetkellä toteuttamisessa on, edistäisivät tuota varmuutta, niin että näistä investoinneista edes suurin osa tulisi Suomeen eikä karkaisi vaikkapa Ruotsiin. Sen takia ajattelen meillä tästä aiheena ja käsittelyssä olevasta ilmastosuunnitelmasta, jota kunnat olivat tehneet ennen valtion tukemilla ratkaisuilla niin, että siinä oli yli 2,8 miljardia varattu siihen, ja nytten tekisivät sitten omaa kuvettaan kaivaen, että on toivottavaa ja pitää näin kuntavaalien alla toivoa, että tämä keskustelu myös jatkuu siellä.

Suomen talous voisi paljon paremmin — ja edustaja Hoskonen, vaikka sanoitte, että ei vaikutusta, vaikka Suomi sammuttaisi valot, niin kyllä sillä olisi. Suomi toimittaa todella paljon puhdasta teknologiaa maailmalle, ja maailmalla käytettäisiin likaisempia moottoreita kuin vanhassa kotikunnassani Vaasassa tuotetut Wärtsilän moottorit.

Meillä on tällainen suunta maailman kysynnässä, että haluamme saada puhtaita ratkaisuja ja myös niitä puhtaita investointeja Suomeen. Toivottavasti joka kunta valmistautuu mielellään vaikka etukäteenkin, että tänne — meillä olisi kaavoitettu, valmis alue, jo-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

honka paikallisen ilmastosuunnitelman mukaisesti voisi vaikka sen investoinnin tehdä nopeutetusti.

Vaikka täällä aina tuntuu, että joku saa ääniä likaisella teknologialla, niin yhtään yritystä en ole Suomesta nähnyt, joka mainostaisi, että me saastutamme yhtä paljon kuin 90-luvulla, vaan kaikki yritykset ovat jo mukana puhtaassa siirtymässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

16.19 Pinja Perholehto sd: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Naurahdin tuossa tämän keskustelun aikana, kunnes hoksasin, että ei minua sittenkään naurata ollenkaan tämä keskustelu, koska tämä kuvaa aika hyvin sitä, että tänä päivänä tiedetään valtavan paljon ilmastomuutoksesta ja luontokadosta, tiedetään siitä, mitä Suomessa pitäisi tehdä, mitä maailmalla pitäisi tehdä. Ja edelleen, kun puhutaan ilmastotoimista, ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumisesta, niin se on täällä yleinen vitsi, ja se minua ei itse asiassa naurattanut, kun enemmän pohdin.

Se, miksi pyysin kuitenkin puheenvuoroa, liittyy tähän varsinaiseen hallituksen esitykseen. Jo aiemminhan vietiin rahat näistä kuntien ilmastosuunnitelmista, joten sinällään on ihan loogista, että myös tämä velvoite poistetaan, mutta minusta tässä on kyse paljon suuremmasta asiasta kuin pelkästään siitä, tuetaanko julkisen vallan toimesta tätä kuntien ilmastotyötä. Nimittäin tällä on myös signaali vaikutuksensa siihen, pitääkö ylipäätään kunnissa ja kaupungeissa tehdä tätä.

Edustaja Kumpula-Natri edellä hyvin kuvasi sitä, että tähän ei ole mitään pelkästään harmillista toimintaa kunnille ja kaupungeille, vaan ennen muuta mahdollisuuksia, joita niiden kannattaa jatkossakin tietenkin pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti hyödyntää.

Yksi konkreettinen esimerkki omasta kotikaupungistani on se, että kun siellä on laadittu tätä ilmastosuunnitelmaa lakisääteisesti, niin samalla on kartoitettu niitä paikkoja, joissa voidaan yhtäältä torjua ilmastomuutosta, varautua sen vaikutuksiin, esimerkiksi hulevesien kautta, torjua luontokatoa, vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja ennen muuta kolmantena pilarina säästää rahaa, ja sehän nimenomaan on se hyvä puoli, joka tällaisessa toiminnassa on.

Nostan esiin vielä asian, jota tässä keskustelussa en ole kovin vahvasti havainnut, ja se on tämä kritiikki koskien sitä, että yksi perustehan tälle hallituksen esitykselle on myös norminpurku. Ajattelen kyllä vahvasti niin, että samaan tapaan kuin kunnilla on esimerkiksi lakisääteinen velvoite laatia kuntastrategia, niin yhtä lailla sitten voidaan varmasti norminpurkuun vedoten ajatella, ettei kuntien tarvitse tehdä sitä enää, niiden ei tarvitse jatkossa enää hyvinvointia suunnitella millään tavalla. Minusta olisi toivottavaa, että tällaisesta asiasta, joka tuo mahdollisuuksia kunnille ja kaupungeille eikä juurikaan maksa valtiolle, ei tarvitsisi lähteä luopumaan, vaan ennen muuta pohdittaisiin, mitä yhteistä hyvää voidaan tuoda. Ja ehkä jätän tämän turpeen ja broilerit tässä kokonaan kommentoimatta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

16.22 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Harmillista, että edustaja Hoskonen jo kerkesi poistumaan, kun hänelle olisin vastannut oman kotikaupunkini esimerkillä siitä, kun hän tuossa sanoi, että ”kyllähän kaikki metsänomistajat pitävät huolen siitä, että metsät ovat kunnossa, ja kyllä kaikki metsänomistajat pitävät huolen, että ne ovat ilmas-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tonkestäviä tulevaisuudessa”. Näinhän ei aidosti kaikissa kunnissa ollenkaan ole. Meidänkin Jämsän kaupungissamme kaupunki on muodostunut useiden kuntaliitosten jälkeen, eikä ole kuin muutama vuosi sitten, kun meillä löytyi vielä monta sataa hehtaaria maata, josta kukaan ei edes tiennyt, että sitä omistetaan. Ne tilanteet ovat hyvin erilaisia. Ja siitähän nimenomaan on kyse, että kun tällaisia suunnitelmia tehdään, niin ehkä meilläkin olisi bongattu ne kadonneet metsät, jotka joillain todella vanhoilla kiinteistötunnusilla olivat jääneet rämettymään. Ja siitähän on kyse, että sitten siellä kunnassa vaikka tehdään päätöksiä siitä, miten ne niitä jatkossa hoidetaan, että ne ilmastoa paremmin vastaanottaisivat.

Mutta ehkä tämä keskustelu kokonaisuudessaan on tärkeää siitäkin syystä, että tässä näkee sen, kuinka polarisoitunutta se on. Tässä toinen puoli haluaa hakea ratkaisuja, haluaa päästä asioissa eteenpäin, eikä katsella menneisyyteen — esimerkiksi ennallistamisasetuksessa tällä hetkellä puhutaan 1700-luvusta, että pitäisi palauttaa sinne — vaan nyt on katse siihen, mitä voimme tehdä jatkossa paremmin, tulevaisuudessa paremmin, myös ilmastoa silmällä pitäen. Ja osa sitten ei haluaisi muuttaa mitään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

16.23 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Perholehto tuossa hieman avasikin, minkä takia häntä nauratti. Kiinnitin huomiota, että moni muukin täällä naureskeli, myös minä itse, silloin, kun tässä edustajat Hoskonen ja Mäenpää puhuivat. Ja toivon, että myös muilla, kuten itselläni, se oli sellaista hyväätahtoista naurua eikä missään tapauksessa ainakaan ivanaurua. Nimittäin siellä oli totuuden siementä paljon heillä puheissa.

Nimittäin nämä metsäteollisuuden toimintaedellytykset, turvetuotanto sekä tämä ruoantuotanto, ovat kaikki erittäin tärkeitä seikkoja tässä maailmanajassa tämän meidän maamme huoltovarmuuden kannalta. Ja erityisesti se, mitä edustaja Mäenpää sanoi turpeentuotannosta ja sen kytkeytymisestä, sen yhteydestä, tähän ruoantuotantoon, on jäänyt monelta tässä maassa valitettavan pahasti huomiotta.

Me voitaisiin halutessamme Suomessa olla sekä ruoan- että energiantuotannossa ja niiden suhteen lähes omavaraisia, jos vain haluaisimme — jos otettaisiin nämä turpeen ja sen kaiken, mitä äsken mainitsin, mahdollisuudet huomioon — eikä täällä tarvitsisi välttämättä sitten mitään italialaisten jätteitä polttaa, kuten tuossa jo mainittiin.

Mutta, kuten sanottu, tämä menee nyt pikkuisen ohi tästä esityslistan otsikosta. Kuitenkin nämä kuntien asiat olivat tässä esillä enemmänkin. Ja kuten tiedetään, niin kuntien tehtävät ovat nousseet aika paljon siitä, nämä lakisääteiset tehtävät, mitä ne olivat vaikka joskus 30 vuotta sitten tai jopa vielä aiemmin. Ja nämä tietyt velvoitteet ovat ajaneet kuntia, vaikka tässä on paljon mahdollisuuksia, myöskin hankaluuksiin ja vaikeuksiin, että sikäli ihan ok, että välillä hieman myöskin näitä velvoitteita kevennetään. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 151/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristövahinkorahastosta annetun lain 37 ja 38 §:n muuttamisesta sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n 15 kohdan kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 176/2024 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 176/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 159/2024 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Sieltä edustaja Haatainen, puheenjohtaja sivistysvaliokunnasta, tulee esittelemään. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

16.26 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siis valiokunnan puheenjohtajana esittelen tämän lukiokoulutusta koskevan lain. Siinä on myös muutama muu laki mukana.

Tähän lukiokoulutusta koskevaan lainsäädäntöön ehdotetut muutokset liittyvät oppimisen tuen, rahoituksen, ylioppilastutkinnon ja lukion... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt meni mikrofoni. — Nyt taas pelaa.

No niin.— Tämä lukiokoulutusta koskeva lainsäädäntö, siihen ehdotetut muutokset liittyvät oppimisen tuen, rahoituksen, ylioppilastutkinnon ja lukiodiplomin kehittämiseen ja tilauskoulutusta koskevan sääntelyn täsmentämiseen. Sivistysvaliokunta yksimielisesti kannattaa ehdotettuja muutoksia ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Lukiolakiin ehdotettavilla muutoksilla vahvistetaan nyt lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen. Valiokunta pitää tärkeänä, että opiskelijoille säädetään oikeus lukion oppimäärän suorittamiseksi tarvittavan oppimisen tukeen, eli matalan kynnyksen tukiopetukseen, sekä muuhun ohjaukseen ja tukeen. Oppimisen tukea tulee olla opiskelijalle saatavissa riittävästi, oikea-aikaisesti ja laadultaan sellaisena, että se edistää opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, valmistumista sekä jatko-opintoihin siirtymistä.

Lukiolaissa ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta erityisopetukseen, jos opiskelija tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta. Erityisopetuksella vastataan niiden opiskelijoiden tarpeisiin, joilla on sellai-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

sia tuen tarpeita, joihin oppimisen tuki ei riitä. Erityisopetuksen antamisesta päättää koulutuksen järjestäjä, ja opiskelijalla ja hänen huoltajallaan on oikeus hakea päätökseen oikaisua aluehallintovirastolta. Sivistysvaliokunta kannattaa ehdotettua sääntelyä.

Eräät lausunnonantajat ovat esittäneet huolensa hallinnollisen työn lisääntymisestä. Sivistysvaliokunta korostaa asiassa hallituksen esityksen tavoin opiskelijan oikeusturvan vahvistamisen tärkeyttä. Tämä erityisopetusta koskeva päätös ja muutoksenhakukelpoisuus turvaavat erityisesti niiden opiskelijoiden asemaa, jotka saavat koulutuksen järjestäjältä kielteisen päätöksen tilanteessa, jossa opiskelija itse kokee erityisopetuksen kriteerien täyttyvän.

Sivistysvaliokunta pitää myös tärkeänä, että tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä lisätään sellaisten opiskelijoiden osalta, joilla on ollut perusopetuksen päättyessä voimassa oleva päätös erityisestä tuesta. Tiedonsiirrosta on tarpeen säätää, jotta opiskelijoiden erityisopetuksen tarve voidaan todeta ja tuen tarpeisiin vastata koulutusasteen nivelvaiheessa mahdollisimman nopeasti. Tämä säännös on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä elokuuta 2025.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lukiokoulutuksen yksikköhintan määräytymiseen vaikuttavat jatkossa opiskelijamäärän lisäksi koulutuksen järjestäjän syrjäisyys ja se, onko koulutuksen järjestäjän kansalliskieliin kuuluva opetuskieli vähemmistönä siinä kunnassa, jossa opetusta pääosin järjestetään. Sivistysvaliokunta kannattaa tavoitetta siitä, että lukioverkko säilyy kattavana.

Valiokunta pitää alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta merkityksellisenä, että koulutuksen järjestämisedellytykset säilyvät ympäri Suomen ja rahoituksen taso turvataan harvan lukioverkon alueella sijaitseville pienille lukioille. Eli lisäksi opetuksen turvaaminen molemmilla kansalliskielillä on tärkeää. Valiokunta toteaa, että yksikköhintan laskentaperusteiden muuttaminen ei vähennä lukiokoulutuksen määrärahaa, vaan kohdentaa sen eri tavalla kuin nykyisin.

Lisäksi lainsäädäntöön, lukiolakiin ja ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin, ehdotetaan muutoksia, jolloin tulee mahdolliseksi englanninkielinen ylioppilastutkinto, sen suorittaminen syksystä 28 lähtien silloin, kun henkilön kielitaito ei riitä tutkinnon suorittamiseen suomen tai ruotsin kielellä. Lähtökohtana on kuitenkin jatkossakin ylioppilastutkinnon suorittaminen suomen tai ruotsin kielellä pääsääntöisesti.

Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Tämä englanninkielinen ylioppilastutkinnon suorittamismahdollisuus on tiukasti rajattu sääntelyllä, ja samalla varmistetaan kansalliskielisen koulusivistyksen asema. Lisäksi kansalliskielten asemaa turvaa se, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittajan on suoritettava suomi tai ruotsi toisena kielenä -koe. Valiokunta pitää ehdotuksia kannatettavina.

Ylioppilastutkinnosta annettua lakia ehdotetaan myös muutettavaksi siten, että kokelaila on syksystä 2029 lähtien mahdollisuus suorittaa taito- ja taideaineiden koe osana ylioppilastutkintoa. Yksi viidestä pakollisesta ylioppilaskokeesta on mahdollista suorittaa taito- ja taideaineen kokeilla. Taito- ja taideaineiden koe on mahdollista suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvissä pakollisissa taito- ja taideaineissa, eli musiikissa, kuvataiteessa ja liikunnassa. Ehdotettu muutos laajentaa opiskelijoiden mahdollisuuksia osaamisensa osoittamiseen ja voi siten myös omalta osaltaan edistää opiskelijoiden hyvinvointia. Sivistysvaliokunta pitää myös lukion diplomijärjestelmän kehittämistyön jatkamista tärkeänä.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy seuraava lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö tekee selvityksen oppimisen tuen toteutumisesta lukiokoulutuksessa kolme vuotta muutosten voimaantulon jälkeen.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

16.32 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lukiolakia, oppivelvollisuuslakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Esityksellä toteutetaan nykyhallituksen hallitusohjelman kirjauksia.

Lukion rahoitukseen kuuluva pienten lukiokoulutuksen järjestäjien yksikköhinnan korotus uudistetaan tukemaan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista. Lukiokoulutuksen järjestäminen turvataan alueilla, joilla lasten ja nuorten määrä vähentyy voimakkaasti. Tavoitteena on säilyttää kattava lukioverkko.

Lisäksi hallitus huolehtii, että erityisen koulutustehtävän lukioita on maassamme riittävästi molemmat kansalliskielet huomioiden.

Tämän lisäksi hallitusohjelman mukaisesti rahoitusjärjestelmän uudistamisella tavoitellaan lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmään parempaa vastaavuutta lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Samalla tavoitteena on edistää kuntien välisen rahoitusvastuun tasapuolista jakautumista kotikunnan mukaan. Rahoitusmallin muutokset tullaan toteuttamaan riittävän pitkällä siirtymäajalla.

Lukiolakiin ja ylioppilastutkintolakiin ehdotettavilla muutoksilla mahdollistetaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tiukasti rajatuin kriteerein. Tämä edellyttää mahdollisuutta järjestää lukiokoulutusta englannin kielellä. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Tärkeänä uudistuksen tavoitteena on vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten toimijoiden ja paluumuuttajien joukossa.

Ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutetaan siten, että kokelailla olisi jatkossa mahdollisuus suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden pakollisen kokeen lisäksi taito- ja taideaineen koe osana ylioppilastutkintoa. Koe olisi siis mahdollisuus suorittaa musiikissa, kuvataiteessa ja liikunnassa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaan lukiokoulutuksessa panostetaan opintojen ohjaukseen ja moniammatilliseen tukeen siten, että jokainen oppilas saa tarvitsemaansa tukea koulupolullaan kasvaessaan ja oppiessaan kohti työelämää. Tukea on kohdistettava erityisesti niille nuorille, jotka ovat vaarassa jäädä jälkeen opetuksessa. Lukiolakiin ehdotettavilla muutoksilla vahvistetaan lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen, johon tulisi opiskelijoiden oikeus tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä lisätään erityisen tuen päätöksellä olevien opiskelijoiden osalta. Tiedonsiirrosta on tarpeen säätää, jotta opiskelijoiden erityisopetuksen tarve voidaan todeta ja tuen tarpeisiin vastata koulutusten nivelvaiheessa mahdollisimman nopeasti. Oppimisen tuen mahdollistamiseksi lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan hallitusohjelman mukaisesti viidellä miljoonalla eurolla vuonna 2024 ja kymmenellä miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen.

Arvoisa rouva puhemies! Kaikki nämä esitetyt ehdotukset ovat erittäin tervetulleita lukiokoulutukseen ja sen kehittymiseen sekä oppimisen tukeen erilaisille oppijoille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

16.36 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan käsittelyssä ovat nyt nämä muutokset meidän lukioihimme. Tässä hallituksen esityksessä on neljä keskeistä muutosta: tämä oppimisen tuki, sitten tämä rahoituslain muutos, rahoituksen uudistaminen, englanninkielinen ylioppilastutkinto ja sitten neljäntenä tämä taito- ja taideaineitten koe osana ylioppilastutkintoa.

Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisenä tästä oppimisen tuesta. Positiivinen muutos, että lukiossa satsataan jatkossa enemmän, paremmin, oppimisen tukeen, tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Tietysti mikä tuolla sivistysvaliokunnassa huoletti, on se, että nyt tulevat nämä niin sanotusti hallinnolliset päätökset myöskin lukioon. Siitä aika paljon kannettiin huolta, tuleeko lisää tätä byrokratiaa, hallinnollista työtä, ja mistä tämä sitten on pois. Toisaalta sitten oppilaan ja huoltajan oikeusturva tässä paranee.

No sitten tähän rahoituksen uudistukseen. Ehkä siinä se kaikista tärkein asia on, että tällä rahoitusuudistuksella edelleen pyritään turvaamaan semmoinen kattava, maanlaajuinen lukioverkko, pienet lukiot. Ja erityisesti sitten tämän syrjäisyyden ja saavutettavuuden kannalta halutaan sitä rahoitusta turvata niin, että edelleen toisen asteen koulutukseen, lukio-koulutukseen, pystyy ponnistamaan eri puolilta Suomea.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto. Siinä on hyvin tällainen rajattu malli, mutta positiivinen uudistus sekin. Toki edelleen on jatkossa tarkoitus, että meillä omilla äidinkiellillä, suomella ja ruotsilla, pääasiassa tutkinnot suoritetaan.

Ja sitten, arvoisa rouva puhemies, viimeinen: taito- ja taideaineet osana ylioppilastutkintoa. Näin liikunnanopettajana kiitän siitä, että jatkossa myöskin taito- ja taideaineissa — lähtikö ääni pois, vai kuuluuko — eli liikunnassa, musiikissa ja kuviksessa pystytään sitten yksi ylioppilastutkinnon aine korvaamaan. Toki myöskin lukiodiplomit säilytetään siellä edelleen muissa aineissa taustalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.39 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi on tärkeä tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden osalta. Lukiolakiin ehdotettavilla muutoksilla vahvistettaisiin lukio-laisten oikeutta oppimisen tukeen. Lukiolakia muutettaisiin siten, että laissa säädettäisiin opiskelijoiden oikeudesta tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä lisättäisiin sellaisten opiskelijoiden osalta, joilla on ollut perusopetuksen päättyessä voimassa oleva päätös erityisestä tuesta.

Tuen tätä muutosta. On tiedossa, että meillä toisessa asteessa niin ammatillisessa koulutuksessa kuin lukiossa tuen ja erityisen tuen tarve tulee lisääntymään, eli lisääntyvään tuen tarpeeseen tulee vastata. Toki on myös tiedossa, että peruskouluissa on myös enemmässä määrin tarve erityiseen tukeen. Perusopetuksessa tuen tarpeeseen on vastattava mahdollisimman ajoissa.

Suomen lukiodien erityisopettajien yhdistyksen jäsenkyselyn perusteella noin 30 prosenttia lukion erityisopettajista koki, että työaika riitti hyvin keskeisiin erityisopettajan tehtäviin, noin 46 prosenttia koki kaipaavansa lisää resursseja ja 24 prosenttia kertoi, ettei työaika riitä perustehtävien tekemiseen. Lukion erityisopettajat kokivat selvityksen mukaan opiskelijoiden yhdenvertaisuuden sekä oman työn ja osaamisen kehittämisen vaarantuvan

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

resurssipulan takia. On siis varmistettava, että tulevaisuudessa meillä on toisen asteen koulutuksessa resursseja riittävästi, kokonaisuudessaan siellä toisen asteen koulutuksessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

16.40 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! On mukavaa olla kannattamassa hallituksen hyvää esitystä [Mikko Lundén: Kiitos!] lukiolaista, oppivelvollisuuslaista, ylioppilastutkinnosta annetusta laista ja sitten vielä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaista. Tämä viimeinenhän tulee muuttamaan rahoitusta erityisesti pienten lukiodien osalta sillä tavalla, että ne aidosti kaukana toisista lukioista olevat pienet lukiot tulevat saamaan yksikköhinnan korotuksen. Tämä on kannatettavaa, jotta koulutuksen saavutettavuus ja sivistykselliset oikeudet Suomessa edelleen toteutuvat — ja näen, että toteutuvat tämän jälkeen paremmin.

Sitten juurikin tämä oikeus tukiopetukseen ja erityisopetukseen paranee opiskelijoilla, ja sitä mietimme hieman siellä valiokunnassa, että jotkut asiantuntijat kritisoivat tätä hallintopäätöstä, joka tästä tulee tehdä. Toisaalta se on sitten myös semmoinen oikeudellinen peruste, että siitä voi sitten myös valittaa, ja vaikka se byrokratiaa luo lisää, se myös tuo toisaalta turvaa opiskelijoille.

On erittäin kannatettavaa, että taito- ja taideaineet viimeinkin pääsevät osaksi ylioppilastutkintoa — musiikki ja kuvataiteet ja liikunta voivat olla näitä aineita, joista sen ylioppilastutkintokokeen voi suorittaa. Ja tässä on tietysti olennaista, että ylioppilastutkintolautakunta tekee hyvää työtä näitten kriteeristöjen suhteen, jotta ne ovat sitten keskenään hyvin verrattavissa ja arvosteltavissa.

Ja nyt siis mahdollistuu laajemmin myös englanninkielisen lukiokoulutuksen toteuttaminen Suomessa, mutta pidän sitä hyvänä, että tähän on asetettu aika tiukat kriteerit heille, jotka sitä englanninkielistä lukiokoulutusta voivat Suomessa suorittaa. Eli sen täytyy täytyä, että on alle kolme vuotta ollut opiskelemassa tai asunut Suomessa, silloin vasta pääsee näille linjoille. Meidän on kuitenkin suojeltava suomen kieltä ja pidettävä huolta siitä, että tänne muuttavat ihmiset opiskelevat suomeksi ja suomen kieli ei sillä tavalla sitten ainaakaan kuihdu mihinkään sen myötä, että englanniksi vaan lueskellaan asioita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

16.43 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys sisältää useita uudistusesityksiä lukiolakiin, mutta tärkeimpänä tietenkin tämä oppimisen tuen uudistaminen. Tosiaan viime vaalikaudella sivistysvaliokunta linjasi useiden lakiesitysten mietintöjen yhteydessä tarpeesta uudistaa meidän oppimisen tuen järjestelmää koko koulutuspolulla, ja tämä esitys on nyt yksi askel siinä. Elikkä nythän meillä on valiokunnassa käsittelyssä sekä oppimisen tuki perusopetuksen, lukiokoulutuksen että ammatillisen koulutuksen osalta, ja nämä ovat tärkeitä askeleita eteenpäin.

On hyvä, että lukiokoulutuksen oppimisen tukea kehitetään, sillä lukiolaisten oikeus erityisopetukseen ja muuhun oppimisen tukeen ei ole ollut riittävä eikä ole toteutunut yhdenvertaisesti opiskelijoiden ja oppilaitosten kesken. Karvin tämän vuoden keväällä julkaiseman raportin mukaan lukiodien välillä tuen saatavuudessa on suuria eroja sekä taloudellisten resurssien määrässä että kelpoisten opettajien saatavuudessa. Toivonkin, että tällä hal-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

lituksen esityksellä voidaan vastata tähän haasteeseen ja varmistaa se, että jokaiselle opiskelijalle hänen tarvitsemansa tuki mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sitten saadaan. On myös hyvä, että tämä esitys tuo lukiolain oppimisen tuen ja erityisopetuksen määrittelyt vastaamaan pääosin ammatillisen koulutuksen oppimisen tueksi esitettäviä säädöksiä.

Puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy sen lisäksi kannatettava esitys taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeista sekä englanninkielisestä lukiokoulutuksesta ja ylioppilaskokeesta. On hienoa, että uudistuksella huomioidaan myös taito- ja taideaineiden tärkeä merkitys. Sen sijaan näen, että tässä englanninkielisessä lukiokoulutuksessa ja ylioppilaskokeessa myös on mahdollisia uhkia suomen kielen aseman heikkenemisessä. Käytännössä suomenkielinen koulutusjärjestelmä on tällä hetkellä nopeasti muuttumassa englanninkieliseksi ensin korkeakoulutuksessa, ja nyt tulee tämä englanninkielinen yo-tutkinto ja tavallaan vie englanninkielistä koulutuspolkua entistä alemmalle tasolle.

Täytyy myös muistaa, että tähän menee aika paljon rahaa. Ylioppilastutkintolautakunta joutuu tekemään näitä englanninkielisiä tutkintoja. Meillä ei myöskään ole tätä englanninkielistä lukion oppimateriaalia, ja välttämättä kustantajat eivät sitä sitten tuota markkinoille, koska kuitenkin se määrä on sen verran pieni. Elikkä tästä kyllä myös kustannuksia tulee, ja näinä säästämisen aikoina en tiedä, kuinka viisasta se sitten on.

Mutta arvoisa puhemies, tämänkin esityksen yhteydessä valiokunta on esittänyt lausumaa elikkä sitä, että opetus- ja kulttuuriministeriö tekee sitten myöhemmin selvityksen siitä, miten tämä oppimisen tuki lukiokoulutuksessa toteutuu. Pidän tätä hyvin tärkeänä, että seurataan ja selvitetään, miten tämä oppimisen tuen saatavuus nyt paranee tämän uudistuksen jälkeen eli saavatko opiskelijat tarvitsemansa tuen riittävän varhain ja tarpeen mukaan, ja sitten jos näissä säädöksissä on vielä korjattavaa, jos niitä on esimerkiksi hankala soveltaa tai muuta, siellä on ongelmia, niin on tärkeää, että tähän sitten palataan.

Myöskin nämä koulutuksen nivelvaiheet ovat tärkeitä, kun opiskelija tai oppilas siirtyy asteelta toiselle, että nämä tukiasiat ovat kunnossa. Isossa kuvassa tietenkin tavoitteena on se, että meidän koulutustasomme nousee. Oppimisen tuen antamisella on tärkeä osuus myöskin tässä näkökulmassa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 159/2024 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 141/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Meriluoto.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Keskustelu

16.46 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva veronkorotus koskisi muun muassa lääkkeitä, henkilöliikennettä, kirjoja, urheilu- ja liikuntapalveluja sekä pääsyä kulttuuri- ja urheilutapahtumiin. Hallituksen esitys nostaa arvonlisäveroa on monella tapaa hyvin ongelmallinen. Se on luonteeltaan regressiivinen eli osuu kohtuuttomasti kaikkein pienituloisimpiin. Tämä tapahtuu tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveysministeriön tuoreen vaikutusarvion mukaan muutosten merkittävimmät negatiiviset vaikutukset kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin eli pienituloisiin ja julkisia palveluita paljon käyttäviin henkilöihin.

Arvonlisäveron korotus on taas yksi hallituksen päätös, joka lisää sairastamisen kustannuksia sen osuessa reseptilääkkeiden hintoihin.

Korotus osuu kohtuuttomasti myös kulttuurialaan. Se heikentää kulttuurialan toimintaedellytyksiä merkittävästi tilanteessa, jossa hallitus on jo aiemmin leikannut kulttuurista roimalla kädellä. Leikkaukset ja veronkorotukset vaarantavat suomalaisen taiteen ja kulttuurin elinvoiman, sen saavutettavuuden ja edellytykset kehittyä.

Pahimmillaan arvonlisäveron korotus kasvattaa myös liikuntaharrastamisen eriarvoisuutta. Kun kustannukset nousevat, miten ne vaikuttavat esimerkiksi pienituloisten lapsiperheiden mahdollisuuksiin harrastaa jatkossa?

Samalla alvin korotus johtaa väistämättä myös joukkoliikenteen lippujen kallistumiseen. Ja kuten tiedetään, liikenne on Suomessa suuri päästölähde, ja tällä hetkellä harjoitella politiikalla päästövähennystavoitteet karkaavat yhä kauemmas.

Tämä hallituksen esitys on eriarvoistava ja monella tapaa yhteiskunnalle haitallinen. Siksi esitän sen hylkäämistä, ja esitän myös vastalauseen 3 mukaista lausumaehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Elo.

16.48 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Meriluodon tekemiä esityksiä: sekä hylkäystä että lausumaesitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koulumatkatukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Siponen.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Keskustelu

16.49 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys koulumatkatukilaista rajaa koulumatkatuen koskemaan vain maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Myönteistä on, että koulumatkatuki säilytetään kaikilla oppivelvollisuuden piirissä olevilla opiskelijoilla. Tuen lakkauttaminen kuitenkin lisää riskiä, että muiden kuin maksuttomaan koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja mahdollisuus opiskella heikkenevät. Koulutuksen saavutettavuus heikkenee erityisesti alueilla, joilla ihmisten koulutustaso on jo nyt keskimäärin matalampi. Hallitus hakee esityksellään kahdeksan miljoonan euron säästöjä — tavoiteltu nettosäästö on pieni suhteessa esityksen arvioituihin vaikutuksiin sekä eriarvoistumisen riskeihin ja niistä seuraaviin kustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Esitys koskee noin 12 000:ta opiskelijaa, joista suurin osa on ammatillisen koulutuksen piirissä. Opiskelijoiden joukkoliikennelippujen alennusten takia esitys heikentäisi joukkoliikenteen ulkopuolella asuvien opiskelijoiden taloudellista asemaa. Maaseudulla koulutuksen saatavuus ja tarjonta ovat jo entuudestaan kaupunkiseutuja heikompia. Puuttuvat tai heikot joukkoliikenneyhteydet pakottavat haja-asutusalueiden opiskelijat järjestämään koulukyydityksen itse, eli käyttämään koulumatkoilla pääsääntöisesti omaa autoaan.

Koulumatkatuen poistaminen on Orpon ja Purran hallituksen uusiin heikkennys, joka kohdistuu aikuisiin alanvaihtajiin. Alanvaihtomahdollisuuksia ovat jo ennestään heikentäneet hallituksen viime vuonna tekemät päätökset aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Hallituksen leikkaus koulumatkatukiin kohdistuu erityisesti ammatillisen koulutuksen opiskelijoihin. Ammatillinen koulutus on käytännönläheistä, ja siihen sisältyy pakollista läsnäolo-opetusta, mikä edellyttää matkustamista oppilaitokseen. Hallitus kohdistaa ammatilliseen koulutukseen myös erittäin mittavat 120 miljoonan euron sopeutustoimet, jotka hallituksen mukaan on tarkoitus kohdistaa juuri samoihin oppivelvollisuuden ulkopuolisiin aikuisiin opiskelijoihin ja rajata nuorten oppivelvollisuuden piirissä olevien opiskelijoiden opetus säästöjen ulkopuolelle.

Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen koulutuksen leikkaukset tulevat harventamaan oppilaitosverkkoa ja koulutusaloja sekä pidentämään välimatkoja ja heikentämään koulutuksen saavutettavuutta. On huomioitava, etteivät kaikki koulumatkatuen piiristä poistuvat pysty muuttamaan lähemmäs opiskelupaikkakuntaa.

Hallituksen päätökset koulumatkatuen ja aikuiskoulutustuen poistosta sekä ammatillisen koulutuksen leikkauksista koskevat samoja opiskelijoita, jotka ovat kouluttautumassa uudelle alalle esimerkiksi pitkän ansiotyöstä poissaolon jälkeen tai terveydellisten syiden vuoksi, tai ovat hakemassa uralleen uutta nousua tai lisää motivaatiota työn tekemiseen sekä haluavat huolehtia osaamisensa kehittämisestä työelämän muuttuessa.

Orpon hallitus on samaan aikaan toteuttamassa kuntien valtionosuuksien leikkaukset, indeksijäädytykset, opiskelijoiden siirtämisen yleiseltä asumistuella opiskelijoiden asumislisän piiriin ja valmistelemassa opintotuen kokonaisuudistusta sekä muita opiskelijoiden toimeentuloon vaikuttavia muutoksia. Näitä kaikkia toimenpiteitä tulee arvioida kokonaisuutena ja selvittää niiden yhteisvaikutukset aikuisten mahdollisuuksiin opiskella.

Arvoisa rouva puhemies! Kouluttautumisen, jatkuvan oppimisen ja alanvaihtamismahdollisuuksien heikentäminen syö inhimillistä pääomaa, joka on kilpailuvalttimme ja talouskasvumme sekä hyvinvointivaltiomme ylläpidon edellytys. Ellemme pidä huolta osaa-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

mispääomastamme, inhimillinen pääomamme kääntyy laskuun Suomen Pankin mukaan jo 2040-luvulla.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään yksi lausuma.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila poissa. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

16.53 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Siposen tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

16.53 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Koulumatkatukioikeus rajataan koskemaan maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Tämän muutoksen arvioitu nettosäästö olisi julkisen talouden suunnitelman mukaisesti kahdeksan miljoonaa euroa.

On erittäin tärkeää muistaa, että esitetty koulumatkatukioikeusmuutos ei koske maksuttomassa koulutuksessa oppivelvollisuutta suorittavia opiskelijoita. Heillä oikeus koulumatkatukeen ylettyy jatkossakin 20 ikävuoteen saakka. Tällä hallituksen esityksellä turvataan koulumatkatuen oikeus niille opiskelijoille, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä muutoksella on positiivisia vaikutuksia myös Kansaneläkelaitokseen, jonka kanssa valmistelussa on tehty yhteistyötä. Kela asiantuntijalausunnossaan toi esille, että esitetty muutos helpottaa ja nopeuttaa koulumatkatuen toimeenpantoa Kelassa sekä selkeyttää koulumatkatuen myöntämisen ehtoja.

Mutta mitäpä tästä kaikesta ajattelee oppositio? No, tietenkin vähättelee kaikkia hallituksen säästötoimia ja pitää jokaista yksittäistä toimea pienenä. Mutta hyvät opposition edustajat, tässä taloudellisessa tilanteessa tarvitaan vastuunkantoa ihan jokaiselta. On myös hyvä muistaa, miksi erilaisia säästötoimia joudutaan tekemään. Tämä hallitus ei leveysleikkiä auki ja toteaa jokaiselle vastaantulijalle, että rahaa on. Nyt maksetaan hintaa aiemmasta rahan tuhlauksesta. Se on ikävää, mutta Suomen talous on pelastettava myös tuleville sukupolville.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Työkanava Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön kumoamiseksi

Hallituksen esitys HE 118/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Keskustelu

16.55 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Työkanavan osalta voidaan sanoa, että on surullista, että tämä mahdollisuus jätettiin käyttämättä eikä annettu riittävästi aikaa sen toteutumiseen. Suomessa on 60 000—65 000 työhaluista osatyökykyistä, jotka jäävät nytten vaille tämän mahdollisuuden tuomia polkuja.

Työkanava olisi pitänyt pitää toiminnassa. Se on toimintamalli, joka olisi voinut olla uusi tapa hoitaa näitä asioita. Tarpeen olisi ollut selvittää jo olemassa olevia toimintakonsepteja, työllistämisen tapoja, työpajoja ja muita toimijoita, joita Suomessa on eri alueilla, ennen kuin tämä lopetettiin. Eli polku tämän alasajoon oli väärä. Yritysmuotoinen malli, mitä Työkanava Oy edusti, oli lyhyenkin kokemuksen perusteella toimiva yhteistyömuoto yritysten kanssa — siitä tuli hyvä palaute.

On selvää, että Työkanava Oy:n toiminta on erittäin tarpeellista, mutta sitä ei saatu vaikiinutettua tavoitteiden mukaiseksi, kuten esimerkiksi Ruotsissa, josta mallia oli otettu. Toteutus ei onnistunut, koska muun muassa osatyökykyisten valintaprosessi tehtiin liian byrokraattisesti, muun muassa tässä talossa vielä vahvistettiin sitä. Lisäksi yleinen työllisyystilanne huononi dramaattisesti, jolloin vaikeimmin työllistyvien työllistyminen vaikeutui entisestään. Yhtiön pääomittaminen ja pyörittäminen toteutettiin valtion rahalla, eikä siihen ehditty käyttää lainkaan tähän tarkoitukseen haettua RRF-rahoitusta, koska toiminta lopetettiin.

Tähän käytettiin kaiken kaikkiaan varoja... Tätä mietintöä kirjoitettaessa yritettiin se selvittää, ja saimme sen jälkeen selville, että kokonaiskulu oli viime vuoden loppuun mennessä suurin piirtein 1,3 miljoonaa ja noin 600 000 on tänä vuonna tullut kuluja — noin kaksi miljoonaa on kokonaiskulu, ja täällä mietinnössä puhutaan noin kaksi miljoonaa korkeammasta luvusta. Eli tämä kaksi miljoonaa on se luku, mitä tähän Työkanavaan on käytetty, ja sitten kun se tämän vuoden huhtikuussa on jo loppunut, niin sinänsä se 600 000 on tullut tämän vuoden menoista.

Muissa maissa on voitu edetä näitten asioiden osalta ennakkoluulottomasti. On luotu uusia avoimia ja toimivia työmarkkinoita osatyökykyisille. Esimerkiksi Saksassa oleva velvoite työllistää osatyökykyisiä voisi olla toimiva vaihtoehto hoitaa osatyökykyisten tarpeellinen työllistäminen Suomessa. Eli on monia tämmöisiä polkuja, joita voitaisiin hyödyntää tässä.

Sen vuoksi ehdotamme, että hyväksytään vastalauseeseen 1 sisältyvät lausumaehdotukset 1 ja 2.

Ensimmäinen on: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vaihtoehtoisia malleja, mukaan lukien Saksan verovähennysmalli, ja toteuttamistapoja yhteistyössä TE-alueiden tai suurimpien kaupunkien kanssa osatyökykyisten ja vaikeasti työllistettävien työmarkkinaosallisuuden parantamiseksi ja antaa niistä selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2025 toukokuun loppuun mennessä.”

Ja toinen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää lakimuutosten vaikutuksia Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin ja antaa niistä selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2025 toukokuun loppuun mennessä.”

Nämä kaksi vastalauseetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

17.00 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle Työkanava Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön kumoamiseksi.

Työkanava Oy:n ydintehtäväksi määriteltiin etsiä ja löytää työmahdollisuuksia kaikkein vaikeimmassa työmarkkina-asemassa oleville osatyökykyisille, vammaisille ja/tai pitkäaikaissairaille henkilöille yksityisistä yrityksistä avoimilta työmarkkinoilta. Tehtävä on erittäin vaativa ja edellyttää rautaista ammattitaitoa ja asiantuntemusta sekä osatyökykyisyydestä että yritysyhteistyöstä. Nämä työmahdollisuudet eivät realisoidu hetkessä, joten vaikuttaa lyhytnäköiseltä lakkauttaa suurella vaivalla valtion ja järjestöjen yhteistyöllä rakennettu toiminta, joka on juuri onnistunut saamaan yritysyhteistyön käyntiin.

Tarve vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukeen on suuri. Sen merkitys kasvaa entisestään, kun TE 2024 -uudistus ja uusi kannustava rahoitusmalli tulevat käytäntöön. Muutosvaiheessa korostuu entisestään se, miten onnistutaan vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi. Tavoitteena tulee olla yhä useamman vaikeasti työllistyvän työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Tähän tarvitaan vaikuttavia vaikeammassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisen keinoja. Suomen sosiaali ja terveys ry SOSTE myös korostaa, että osatyökykyisten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi tarvitaan erilaisia toimenpiteitä ja niihin on satsattava jatkossa.

Työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025. Uudistuksen yhtenä tavoitteena on turvata heikommassa työmarkkina-asemassa olevien palvelut, mutta rahoituksen taso ja rahoitusmalli eivät tähän valitettavasti kannusta.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotuksena on, että hyväksytään kaksi vastalauseen lausumaehdotusta, jotka edustaja Lyly juuri aiemmin esitti. Kannatan edustaja Lylyn tekemiä vastalauseen lausumaesityksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

17.02 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Olemme varmasti kaikki tässä salissa yhtä mieltä siitä, että kaikki käytettävissä oleva työpanos tulee saada työmarkkinoiden käyttöön. [Mikko Lundén: Kyllä!] Työttömänä työnhakijana on useita henkilöitä, jotka haluaisivat antaa sen työpanoksensa työmarkkinoille, mutta jostain syystä he eivät ole sitä työpaikkaa saaneet. Heillä saattaa olla terveyden kanssa haasteita tai hieman puutteellinen tai vääränlainen osaaminen työssäkäyntialueensa tarpeisiin nähden. Mitä me sanomme heille, jotka eivät yrityksistään huolimatta pääse työelämään kiinni, vaikka tahtotilaa olisi? Edellä kuvattuja ongelmia ei helpota se, että hallitus on lopettamassa Työkanava Oy:n. Tämän vuoksi kannustaisinkin hallitusta miettimään vaihtoehtoisia työkaluja muun muassa osatyökykyisten henkilöiden työnsaantimahdollisuuksien parantamiseen ennen kuin Työkanava lopetetaan.

Arvoisa puhemies! Yksi Suomen talouden ongelmista on se, että inhimillinen pääoma — työikäisten määrä ja osaaminen — ei kasva. Työmarkkinamittaritkin ovat kääntyneet pakkasen puolelle. Työkanava Oy ei ollut kaikilta osiltaan onnistunut kokeilu, mutta Ruotsissa hieman eri tavalla järjestetty samantyyppinen yhtiö on saanut hyviä tuloksia aikaan. Me olemme paljon sieltä Ruotsista kopioineet työmarkkina-asioita, ja tässäkin varmasti voisi sitä samaa kopiointiajatusta ajatella. Tämän vuoksi Työkanava Oy:lle pitäisi antaa aikaa ja tukea sen toiminnan kehittämiseen lopettamisen sijasta. Ruotsissa tosiaan vastaava

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

malli toimii, ja sieltähän tosiaan niitä muitakin vaihtoehtoisia malleja on kopioitu. Joten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön vastalauseessa olevat vastalauseen lausumaehdotukset ovat kannatettavia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

17.04 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Viitala tässä edellä kertoi, mallia tähän Työkanava Oy:hyn oli otettu sieltä Ruotsista, ja useat hallituspuolueen edustajat ovat tätä jo aiemmin moittineet siitä, että tuloksia ei tullut. En tiedä, kuinka suhtautuisin siihen kokonaisuuteen, kun tuntuu siltä, että koko hallitusohjelman työmarkkinauudistukset perustuvat Ruotsin malliin. Toivottavasti tämä olisi jonkinlaisena esimerkkinä siitä, että kannettuna ei kaikki aina toimi tässä meidän ympäristössämme, vaan täytyisi luoda tänne Suomeen oma malli.

Tämän puheenvuoron otin ehkä suurimmaksi osaksi sen vuoksi, että entinen ministeri Haatainen piti tästä asiasta ensimmäisessä käsittelyssä puheenvuoron ja vierailtuaan Ruotsissa kertoi siitä, kuinka oli kohdannut kehitysvammaisen ihmisen, jolle työ, jonka tämänmoisen vastaavan yrityksen kautta oli saanut, oli äärimmäisen tärkeä. Ajattelen niin, että Suomessa meillä on tässä yhteiskunnassa jotakin pahasti vinossa siitä näkökulmasta, että emme yleensä näe työpaikoilla vammaisia ihmisiä työskentelemässä, mutta monessa muussa maassa ulkomailla heitä näkee paljon enemmän. Me olemme kyllä tällä saralla tehneet aivan liian vähän.

Ajattelen niin, että tässä olisi ollut potentiaalia, mutta kun käytin siitä jo edellisellä kerralla pidemmän puheenvuoron, niin totean nyt vain, että kaikista tärkeintä, äärimmäisen tärkeää tässä kohtaa olisi varmistaa, että se tietotaito, jota Työkanava Oy:ssä on saatu näitten erityisryhmien työllistämisen suhteen, viedään kunnille TE-uudistuksen yhteydessä. Sen tiedon siirtämisen varmistaminen olisi tässä kohtaa vähintään, mitä voitaisiin tehdä, ja todella tärkeää. Erittäin harmillista on, että edes sitä siirtymäaikaakaan asian eteen ei saatu. Nyt olemme sitten tässä tilanteessa ja näillä eväillä menemme eteenpäin, mutta haluan myös kannattaa näitä edustaja Lylyn tekemiä lausumaehdotuksia asiassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

17.07 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis Työkanava Oy:n lakkauttaminen. Moni ei varmaankaan, ehkäpä valitettavasti, ole kuullutkaan tästä yhtiöstä mitään, joten haluan puhua muutaman sanan siitä, mistä oikein on kyse.

Työkanava Oy on, tai oli, valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, joka perustettiin Marinin hallituskaudella. Se aloitti toimintansa vuonna 22, ja sen tehtävä oli työllistää työttömiä, nimenomaan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä henkilöitä. Toiminnan alkuvaiheessa oli tarkoitus työllistää muutama sata osatyökykyistä työntekijää vuosittain, ja toiminnan vakiinnuttua tavoitteena oli työllistää noin tuhat osatyökykyistä. Hienoja tavoitteita, eikö vain? Mutta kuinka sitten kävikään? Yhtiön tavoitteena oli työllistää 70 ihmistä vuoden 23 loppuun mennessä. Sen sijaan lopputulos oli karu: yhtiöön oli työllistynyt vuoden 23 loppuun mennessä 17 työntekijää — toistan: vain ja ainoastaan 17 työntekijää.

Julkista rahaakin tähän toimintaan saatiin palaamaan huomattavasti, sillä toiminnan kustannukset vuosittain vuosina 22—23 olivat 1,3 miljoonaa euroa. Olisi perusteltua tarkas-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tella yhtiötä ja sen toimintaa erittäin kriittisesti. Kun katsomme tuloksia, on täysin selvää, että yhtiön kustannukset olivat todella kalliita suhteutettuna niihin saatuihin hyötyihin. Lisäksi yhtiö toimi ikään kuin rinnakkaisena järjestelmänä jo olemassa olevan TE-palvelun lisäksi sen sijaan, että näitä resursseja olisi kohdennettu jo olemassa oleviin työllisyystoimiin.

Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki tiedämme, mikä on julkisen talouden tila tällä hetkellä. Siksi on entistä tärkeämpää, että kannamme taloudellista vastuuta ja teemme päätöksiä, joilla säästämme julkisia varoja, erityisesti silloin, kun niitä käytetään tämänkaltaisiin yhtiöihin, jotka saavat julkista rahaa mutta eivät tuota takaisin mitään. Nyt meillä on mahdollisuus Työkanava Oy:n lakkauttamisen myötä kohdentaa resursseja siten, että osatyökykyiset voivat oikeasti ja aidosti hyötyä työllisyystoimista. Meidän tulee jatkaa työllisyystoimien kehittämistä yhdessä työnantajien kanssa, jotta saamme parhaan mahdollisen lopputuloksen ja voimme tukea osatyökykyisten työllistämistä. Se voidaan toteuttaa paljon paremmin, kun se tehdään ilman Työkanava Oy:tä.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun haluan vielä painottaa, että hallitus ei todellakaan ole unohtanut osatyökykyisten työllistämistä. Haluan vielä mainita, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeri on käynnistänyt työryhmän, jossa käsitellään työkyvyn ja osatyökykyisten työllisyyden edistämiseen liittyviä kysymyksiä. Työryhmä selvittää eurooppalaisia malleja haastavassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi ja laatii kehittämisohjelman osatyökykyisten ja muiden erityisryhmien työllistämiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää työryhmää tarpeellisena ja odottaa konkreettisia ehdotuksia heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistämisen edistämiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työryhmä hyödyntää työssään Työkanava Oy:n toiminnasta saatua tietoa muun muassa olemassa olevien palvelujen kehittämistarpeista sekä yritysten tarvitsemasta tuesta osatyökykyisten henkilöiden palkkaamiseen.

Ja minä en kannata esitystä, jota hyvät demariystäväni valiokunnassa ovat esittäneet. Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.10 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! On ihan totta, mitä täällä demariystävät, toverit, sanovat, että tämä Työkanava Oy ei kovin kauan ehtinyt olla toiminnassa. Ehkä ihan hyväkin, ettei ehtinyt olla, ettei suurempia taloudellisia vahinkoja ehtinyt sitten tapahtua. Tarkoitus oli, niin kuin tässä on monasti todettu, oikein hyvä eli saada töitä vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille, näille osatyökykyisille, ja vaikeaa se näytti olevan tälle Työkanava Oy:llekin. Vuoden 2023 loppuun mennessä Työkanavan piti alun perin työllistää 400 henkilöä, mutta kuten äsken edustaja Lundén kertoi, niin tavoitetta laskettiin pian siihen 170:een. Tähänkään ei päästy, ei lähellekään. Itse olisin muistellut, että noin 20 henkilöä se sitten työllisti, mutta Lundén, joka on TyVin jäsenenä alan asiantuntija, muisti täsmälleen, että 17. Saattaa olla, että Lundén on sinne omaan K-kauppaansa työllistänyt tässä uransa saatossa suunnilleen saman verran eikä ole maksanut kymmentä miljoonaa, niin kuin maksoi suunnilleen tämä Työkanava. [Piritta Rantanen: Tämä maksoi kaksi miljoonaa!] Vuoden 23 loppuun mennessä oli kuitenkin sen verran mennyt rahaa ja 17 henkeä oli työllistetty.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

No, selitykseksi on ihan oikeinkin aika usein mainittu tässäkin salissa ja muissa arvioissa se, että oli heikot suhdanteet. Muistetaan nämä heikot suhdanteet, kun arvioidaan tätä työllisyystilannetta sitten laajemminkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.12 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy korjata edustaja Eerolan lukuja. Tässä mietinnössä sanotaan, että vuoden 23 loppuun mennessä me ollaan käytetty Työkanavaan 1 364 000 euroa, ja nyt sitten on vielä tarkennettu, paljonko tänä vuonna on käytetty. Täällä mietinnössä oli arvio siitä budjettiesityksestä tälle vuodelle, että se olisi 2,7 miljoonaa euroa tälle vuodelle, mutta siitä käytettiin vain 600 000 euroa. Eli kokonaisluku on kaksi miljoonaa euroa, mitä tähän Työkanavaan on käytetty kaiken kaikkiaan. Tämä ihan pöytäkirjoihin ylös, koska nämä ovat niitä lukuja, jotka on tarkistettu.

Sitten ihmettelen oikeastansa edustaja Lundénin näkemystä siitä, ettei voisi kannattaa näitä lausumaehdotuksia, [Mikko Lundénin välihuuto] koska tässä nimenomaan kiirehditään niitä asioita, että me löydettäisiin näille 60 000—65 000 osatyökykyisille malleja, joilla näitä asioita saadaan toteutettua. Ja pelkkä työryhmä ei riitä, me odotetaan konkreettisia tuloksia siihen toukokuun loppuun mennessä, että me voidaan viedä asioita eteenpäin. Tilanne on heidän osaltaan erittäin tarpeellinen, ja tätä pitää viedä eteenpäin. Ja siinä mielessä nämä meidän lausumaehdotuksemme kävisivät hyvin myöskin hallituspuolueille, että me saataisiin siihen työ- ja elinkeinoministeriön työryhmään vähän vauhtia.

Ja sitten voin tietenkin todeta tässä yhteydessä, että on tämä tavallaan mielenkiintoista, että meillä on täällä salissa ollut aika monta puheenvuoroa, joissa on korostettu koko ajan sitä Ruotsin mallia. Meillä oli tässä Ruotsin malli, joka toteutettiin vähän toisella tavalla ja laitettiin vähän byrokraattisemmaksi kuin Ruotsissa, mutta idea osakeyhtiömallista, jota yhteiskunta tukee, oli aivan sama. Se ei lähtenyt nyt liikkeelle johtuen niistä syistä, mitä tuossa aikaisemmassa [Puhemies koputtaa] puheenvuorossani totesin. Eli me teimme byrokraattisen mallin, ja työllisyystilanne dramaattisesti huononi. Nämä kaikkein vaikeimmin työllistettävät työllistyivät viimeisimpänä. Ja tämä ei ollut mahdollista, mutta tämä oli hyvä alku. Ehkä olisi vaan pitänyt antaa pikkasen enempi aikaa. Itsekin olen pettynyt siihen määrään, mitä tässä saatiin tehtyä, sitä ei voi kiistää. Minusta se kyllä epäonnistui siinä määrässä, mutta tässä tuli aika hyviä näkökohtia yritysuoitoisesta toimintamallista ja niin poispäin. Että tämä on meillä niin kuin laiskanläksynä, tähän meidän pitää palata vielä monta kertaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.15 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Silloin kun hallitus työmarkkinapolitiikassa toteuttaa Ruotsin mallia, niin silloin oppositio arvostelee. Nyt kun hallitus ei toteuta Ruotsin mallia, niin nyttenkin sitten arvostellaan — ei sen puoleen.

Kiitän edustaja Lylyä siitä, että korjasitte näitä lukuja, summia, mitä esitin. Ne omat tietoni pohjautuivat lähinnä vanhan Taloussanomien-lehden arvioihin, ja sekin oli viimevuotinen lehti. Pitäisi varmaan lukea tuoreempia lehtiä. Joka tapauksessa yli kaksi miljoonaakin on aika kohtuullisen iso summa, jos sillä tosiaan se 17 henkeä saatiin työllistettyä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

17.16 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti tahdon sanoa vaan edustaja Lylylle ja kumppaneille, että voitte olla ihan lohdullisin mielin. Ilman lausumiakin tulemme varmasti laittamaan ministeriöön vauhtia, että saamme asiat vielä nopeammin kuntoon. Olkaa huoletta. Homma on kunnossa. — Kiitos. [Timo Suhonen: Tämä jää pöytäkirjaan!]

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys laiksi merimiespalvelulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 13/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Lyly.

Keskustelu

17.16 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tässä merimiespalvelulain muuttaminen käsittelyssä, ja tässä on kyse Suomen valtion merimiehille järjestettyjen palveluiden rahoittamisesta, jota se on tehnyt vuodesta 1973 lähtien. Merimiespalvelulain perusteella on järjestetty merimiehille sosiaalisia, henkisiä ja fyysisiä vapaa-ajan palveluja laivan käydessä satamassa. Valtio on allekirjoittanut merityötä koskevan Kansainvälisen työjärjestö ILO:n vuoden 2006 yleissopimuksen, sopimus 52/2013. Tämän merityöyleissopimuksen mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että merenkulkijoiden sosiaaliset oikeudet pannaan täytäntöön yleissopimuksen mukaisesti.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eri maissa valtion lisäksi tähän rahoitukseen osallistuu myös muita tahoja. Esimerkiksi väylämaksuilla rahoitetaan näitä palveluita muun muassa Tanskassa. Eli rahoitusta tulee usein muualta kuin valtiolta, mutta valtio on yleensä päätoimija.

Suomi on tällä hallituksen esityksellä jäämässä varsin poikkeukselliseksi maaksi, jossa näiden palveluiden järjestäminen jää ainoastaan merimiesten ja varustamoiden harteille. Esitys pakottaa palveluiden mittavaan alasajoon ja toiminnan lakkautuksiin, eli palvelujen pelkistämiseen sekä karsintaan murto-osaan. Tässä on kysymys siitä, että valtio on laittanut noin miljoona euroa vuodessa tämän palvelun järjestämiseen ja nyt se luopuu tästä vuodesta 1973 maksamasta osuudesta. Tämä siirtyy varustamoiden ja merimiesten vastuulle, ja he laittavat siihen nyt noin 0,3 miljoonaa euroa vuodessa, eli nämä palvelut putoavat noin karkeasti ottaen noin 30 prosenttiin. Tässä on kysymyksessä iso asia merimiesten osalta, koska se vaikuttaa suoraan työntekijöiden mahdollisuuksiin työssäjaksamiseen ja siitä palautumiseen silloin, kun he ovat satamassa.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Suomi elää viennistä, ja siksi merenkulku on avainasemassa liikenteessä Pohjolan perukoille. Tänne saapuu satoja aluksia viikossa, joten on selvää, että satamien vetovoimatekijöillä on myöskin merkitystä.

Valtio tekee tämän ratkaisun tosi nopeasti, ja Merimiespalvelutoimiston edessä on rankka sopeutus. Nyt jo on henkilömäärä puolitettu, ja keskuksen kiinteän omaisuuden realisointi on menossa. Tämän vuoksi olisi vähintään, että lain voimaantuloa siirrettäisiin yhdellä vuodella eteenpäin, jotta Merimiespalvelutoimiston toiminta saadaan uudelleenorganisoidua ja rahoitus näille palveluille turvattua. Tästä syystä edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiesitys hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.20 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksen mukaan valtion rahoitusosuus merimiespalveluista lakkautettaisiin. Merityöyleissopimuksessa valtio on sitoutunut varmistamaan merimiespalveluiden saatavuuden kaikille merimiehille. Tämä hallituksen esitys heikentäisi näiden valtion lupaamien palveluiden saatavuutta. Olisi kohtuutonta, että valtio vetäytyy merimiespalveluiden rahoituksesta ja jättää velvoitteidensa kullut täysin muiden maksettavaksi. Valtion rahoitusosuus merimiespalveluihin tulisi säilyttää, jotta se myös osaltaan täyttää merityöyleissopimuksen mukaiset velvoitteensa.

Palveluiden heikentäminen on yhteydessä hyvinvointiin ja jaksamiseen aluksilla, joihin Merimiespalvelutoimisto on nykyisellään järjestänyt sosiaalista toimintaa eri tavoin. Merimiehet ovat jatkuvasti pitkiä aikoja poissa maista ja niiden yhteiskunnan palveluitten piiristä, joista muut voivat nauttia. Muutos koskettaa myös vapaaajaksolla saatavilla olevien palveluiden tarjontaa, jotka ovat olleet merimiesten keskuudessa suosittuja ja tukeneet heidän palautumistaan muun muassa liikuntamahdollisuuksin. Vapaa-ajan liikunnan merkitystä ei voi liikaa korostaa. Aluksilla ollessa liikuntamahdollisuudet ovat usein erittäinkin rajalliset johtuen työpäivien pituudesta ja tilojen puuttumisesta.

Valtion lopettaessa rahoituksen Merimiespalvelutoimistolla on edessä rankka sopeutus. Henkilökunnan määrä on jo puolitettu, ja keskuksen kiinteän omaisuuden realisointi on menossa. Tämän vuoksi vähintään olisi, että lain voimaantuloa siirrettäisiin yhdellä vuodella eteenpäin, jotta Merimiespalvelutoimiston toiminta saadaan uudelleenorganisoidua.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä kuvatun vuoksi kannatan edustaja Lylyn aiemmassa puheenvuorossa tekemää vastalause-esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

17.22 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tosiaan hallituksen esitys merimiespalvelulain muuttamiseksi irrottaa Suomen valtion merimiehille järjestettävien palveluiden rahoittamisesta, jota se on tehnyt vuodesta 1973 lähtien. Valtio on allekirjoittanut merityötä koskevan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n vuoden 2006 yleissopimuksen. Tämän merityöyleissopimuksen mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että merenkulkijoiden sosiaaliset oikeudet pannaan täytäntöön yleissopimuksen mukaisesti. Nyt käsittelyssä olevan lain etenemisen myötä Suomi irrottaa itsensä ILO:n merenkulkualan kansainvälisen yleissopimuksen hengestä.

Merimiespalvelulaki on tähän saakka taannut merimiehelle oikeuden ja mahdollisuuden vapaa-ajanpalveluihin laivan käydessä satamassa. Näiden palveluiden järjestäminen

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

on ollut valtion vastuulla, ja niiden tarkoituksena on ollut tukea merimiesten hyvinvointia ja jaksamista työssään. Nyt hallitus kuitenkin esittää, että valtio vetäytyisi kokonaan rahoitusvastuusta. Tämä tarkoittaisi, että palvelujen järjestäminen siirtyisi varustamojen ja merimiesten itsensä maksettavaksi, mikä on vastoin monien muiden maiden linjaa. Tämä muutos pakottaisi palvelujen mittavaan alasajoon ja toiminnan leikkauksiin, mikä vaikuttaisi oleellisesti, suoraan, työntekijöiden mahdollisuuksiin jaksaa työssään. Merenkulkijoilta edellytetään terveyden suhteen paljon. Näin on vaadittu viranomaisten, lääkärin ja osin varustajienkin toimesta, ja nyt ajetaan samalla alas terveyttä edistäviä palveluja. Tämä ei vaikuta järkevältä säästökohteelta. Suomi on käytännössä saarivaltio, ja suomalaisten merimiesten määrä vähenee. On hyvä muistaa, että kyse on mitä enenevissä määrin huoltovarmuuden varmistamisesta, joten merellä työtä tekevien työkyvystä tulee kantaa huolta.

Arvoisa puhemies! Valtion lopettaessa rahoituksen Merimiespalvelutoimistolle edessä olisi rankka sopeutus, kuten edustaja Suhonen hyvin toi edellisessä puheenvuorossa esille. Itsekin olen ajatellut, että vähintään yhden vuoden siirtymäaika olisi hyvin perusteltua tämän lain voimaansaamisessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

17.25 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on pidetty hyviä puheenvuoroja aiheesta. Kysehän on nimenomaan siitä, että olemme kansainvälisissä sopimuksissa sitoutuneet huolehtimaan, että satamissa on palvelut merimiehille, ja nyt tilanne tämän jälkeen on se, että kansainväliset sopimukset jäävät kyllä voimaan, mutta valtion rahoitus asiasta lähtee kokonaan pois. Tässä nostetaan sitä kustannusvastuuta nimenomaan nyt sinne merimiehille ja varustamoille, niin kuin tässä on kerrottukin, mutta valtion rahoitusta tämän asian hoitamiseen ei enää jatkossa tule.

Tähän liittyy monimutkaisia kuvioita, muun muassa eräs kerrostalohanke täällä Helsingissä. On kyllä täysin kohtuutonta, että nyt Merimiespalvelutoimistolla on enää vain muutamia viikkoja aikaa saada lähes uusi kerrostalo myytyä uudelle omistajalle, että jotenkin pystyisi selviytymään taloudellisesta taakastaan ja isosta velkamäärästään, jota on kuitenkin yhteistyössä meidänkin ministeriön kanssa hoidettu. Kohtuullisinta olisi kyllä ollut, että tähän olisi saatu ainakin vuoden siirtymäaika, mutta koska sellaista ei tullut, niin en voi muuta kuin kannattaa edustaja Lylyn tekemää hylkäysesitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väylämaksulain 6 ja 8 §:n muuttamisesta ja väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 6 ja 8 §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2024 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 11/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Ovaska.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Keskustelu

17.26 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Teen vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

17.26 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Ovaskan tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.27 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on tehnyt monta hyvää esitystä, ja sitten on lähes yhtä paljon vielä parempia esityksiä. Tämä esitys ei, pakko sanoa, kuulu nyt kumpaankaan.

Tämä koskettaa aika ikävästi just omaa kotiseutua ja sen työpaikkoja ja näin. Etenkin se, mikä tässä harmittaa ehkä eniten, on se, että tämä on alkuperäisen hallitusohjelman vastainen, jossa alun perin piti olla niin, että väylämaksujen puolitus tulee ikuisesti ja pysyväksi käytännöksi. No, ei se mitään. Täällä on urani aikana tullut lopetettua omalta kotipaikalta käräjäoikeus ja kaiken maailman taksilakia ynnä muuta on kannatettu, niin että tulen tässäkin kyllä vihreää nappia vaikka sitten hampaat irvessä painamaan.

Mutta se, mistä pitää nyt sitten huolehtia, kun tämä nyt erityisesti koskettaa Haminan ja Kotkan seutua ja sitten sitä kautta käytännössä koko itäistä Suomea ja Itä-Suomen vientiä ulkomaille, on se, että seurataan todella tarkkaan tätä, mitkä tämän käytännön vaikutukset ovat, että siirtyykö meiltä rahtia sitten kuinka paljon niitten maitten satamiin, joissa näitä tällaisia väylämaksuja ei kerätä. Ja sitten tehdään mahdolliset korjausliikkeet, kuten alkuperäinen hallitusohjelma edellytti. Sitten mahdollisesti myöhemmin tulevaisuudessa, sitten vaikka parin vuoden päästä, toivon mukaan voidaan perua tämä koko esitys. Mutta nyt mennään näillä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

17.28 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän myös edustaja Eerolaa ansiokkaasta puheenvuorosta. Ymmärrän, että siellä hallituksessa ei tietysti voi tukea näitä opposition hyviä esityksiä. Keskusta oli valiokunnassa ainoa, joka kantoi huolta kilpailukyvyistä, ja myöskin ainoa niistä puolueista, joka tuki hallitusohjelmaa. Tämä on erittäin vaarallinen esitys, mikä tänne eduskuntaan on nyt tuotu, ja sillä tulee olemaan välittömiä vaikutuksia Suomen viennille ja meidän yrityksille ja satamille.

Mutta oikeastaan viesti nyt SDP:lle, joka äsken puhui tuossa merimiespalvelulaista: Toivottavasti tuette sitten, kun tästä äänestetään, tätä lausumaa niin, että nyt katsottaisiin nämä eri aluslajit ja väylämaksuhinnastot kokonaisuutena. Nythän hallitus teki esityksen, jossa venäläiset alukset olisivat edelleen saaneet alennuksia, mutta sen onneksi sitten valiokunta päätti poistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

17.30 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! En enää toista, mitä edustaja Ovaska tässä ansiokkaasti toi esille. Samalla tavoin kuin hän, kiitän edustaja Eerolaa. Ollaan samasta vaalipiiristä, ja huoli on yhteinen. Katsotaan, miten jatkossa voidaan asiaan vielä siten yhdessä vaikuttaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 98/2024 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 98/2024 vp

Hallituksen esitys HE 156/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 19/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Savio.

Keskustelu

17.30 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Näillä kyseisillä hallituksen esityksillä täydennetään ja tarkennetaan suuria kansainvälisiä, liikevaihdoltaan vähintään 750 miljoonan euron konserneja koskevaa minimiverolainsäädäntöä.

Näiden mainittujen yritysten vähimmäisverotaso koskeva laki on ollut voimassa tämän vuoden alusta lähtien kiitos hallituksen viime syksynä antaman ja eduskunnan vuosi sitten hyväksymän lakiesityksen. Kuitenkin OECD:n mallisäännöt ovat täsmentyneet ja tarkentuneet viimesyksyisen lain hyväksymisen jälkeen. Onkin olennaisen tärkeää epäterveen kansainvälisen verokilpailun ehkäisemiseksi, että lakia tältä osin täsmennetään. Muutokset ovat tosiaan osin teknisiä, mutta niiden pitää olla kuitenkin yhteismitallisia kansainvälisesti.

Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta aktiivisuudesta suurten konsernien minimiverolainsäädännön edistämiseksi tällä hallituskaudella. Ymmärryksen mukaan koko eduskunta pitää tätä aihetta hyvin tärkeänä. [Aki Lindén: Perustuu kansainväliseen sopimukseen!]

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi yhdistettynä ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esityksiin HE 98/2024 vp ja HE 156/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 106/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 20/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 106/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n, arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 21/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle etäyhteyksien käytön edistämistä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 63/2024 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 7/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Eerola.

Keskustelu

17.34 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Oli tarkoitus esitellä valiokunnan puheenjohtajana tämä kyseinen mietintö viime viikolla, mutta sitten tuli takaraja vastaan, kun sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiat veivät niin paljon aikaa, ja sitten kun uusi mahdollisuus tuli torstaina, silloin olin kipeänä. Nyt sitten koen kuitenkin velvollisuudekseni valiokunnan puheenjohtajana tätä esitellä.

Tämä toki ei mitään riitaa aiheuta, vaan tämä on yksimielinen esitys. Tässä on kyse etäyhteyksien käyttömahdollisuuksien lisäämisestä yleisissä tuomioistuimissa ja myös markkinaoikeudessa ja sitten edelleen työtuomioistuimissa. Tavoitteena tässä on lisätä oikeudenkäyntien toteutumisen joustavuutta. Samalla toisena tavoitteena on parantaa oikeuden saatavuutta ja vähentää näitten oikeudenkäyntien viivästymistä, mikä on ollut riesana meillä.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Näillä ehdotetuilla laeilla mahdollistettaisiin muun muassa tuomarin osallistuminen etäyhteydellä oikeudenkäynteihin. Lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta toimittaa suullinen käsittely kokonaan etäyhteyden välityksellä. Tuomioistuimelle annettaisiin myös mahdollisuus määrätä, että asianosaisen oikeus olla läsnä suullisessa käsittelyssä toteutettaisiin etäyhteyden välityksellä. Myöskin suullisen todistelun vastaanottamisen edellytyksiä etäyhteydellä kevennettäisiin.

Lakivaliokunta pitää esityksen oikeudenkäyntien sujuvoittamiseen liittyviä tavoitteita erittäin perusteltuina ja kannatettavina. Etäyhteyksiä sinällään käytetään tuomioistuimissa jo nykyiselläänkin, mutta tämä ehdotettu etäyhteyksiä koskeva sääntely on lähtökohtaisesti sitä edelleenkin mahdollistavaa. Valiokunta korostaa, että tämän vuoksi onkin olennaista ja tärkeää, että tuomioistuin soveltaa mahdollisuuksia kulloisenkin tapauksen erityispiirteet huomioiden ja sitten asianosaisten oikeudet turvaten, ottaen huomioon muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön. Valiokunta pitää perusteltuna, että esitys on tekniikkaneutraali ja mahdollistaa tekniikan tulevana vuosina tapahtuvan kehittymisen huomioimisen.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää tätä esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutamin huomioin ja muutosehdotuksin. Nämä muutosehdotukset liittyvät perustusvaliokunnan esityksestä antamassa lausunnossa todettuihin huomioihin, jotka liittyvät tähän tuomarin etäosallistumiselle ehdotettuun kynnykseen sekä edelleen asianosaisen pakollisen etäosallistumisen edellytyksiin.

Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että nyt käsiteltävän etäyhteyksien käytön edistämistä koskevan lainsäädännön toimivuutta ja vaikutuksia seurataan. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa lausumaa, jonka mukaan lakivaliokunnalle annetaan asiasta selvitys vuoden 2029 loppuun mennessä. Tässä selvityksessä on lausumaehdotuksen mukaan kiinnitettävä muiden esityksessä ehdotettujen uudistusten lisäksi huomiota muun muassa etäoikeudenkäynnin julkisuuden toteuttamista koskeviin kysymyksiin. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

17.37 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Etäyhteydet oikeudenkäynnissä sujuvoittavat huomattavasti oikeudenkäyntiprosesseja. Henkilökohtaisesti tiedän tapauksia, joissa on tarvinnut matkustaa tunteja todistajaksi oikeudenkäyntiä varten ja itse todistaminen on vienyt vain viisi minuuttia, jos sitäkään. Lisäksi näissä tapauksissa matkakulut korvaa valtio eli veronmaksaja. Etäyhteyksien avulla me voimme sujuvoittaa huomattavasti oikeudenkäyntien kulkua, saada todistajat ja asianomistajat helpommin paikalle sekä säästettyä yhteiskunnan varoja. Esityksen avulla voimme myös sujuvoittaa Suomen ruuhkautunutta ja hidasta oikeusjärjestelmää.

Lisäksi esityksessä tuotiin fiksusti esiin, kuinka etäyhteys voi jopa tulla pakolliseksi tietyissä tapauksissa, joissa todistajan tai asianomaisen henki ja terveys on uhattuna. Tästä esimerkkinä ovat jengirikosoikeudenkäynnit. Fyysistä uhkaa ei saa olla Suomen oikeusprosessissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

17.39 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on jo useampaan kertaan kerrottu, käsittelyssä on tosiaan hallituksen esitys etäyhteyksien käytön edistämisestä oikeudenkäynneissä ja esityksen tarkoituksena on helpottaa etäyhteyksien käyttämistä oikeudenkäynneissä.

Tällä muutoksella on suora vaikutus oikeudenkäyntien saatavuuden parantamiseen, ja lisäksi oikeudenkäyntien viivästymisten ja peruuntumisten pitäisi merkittävästi vähentyä, sillä jatkossa asioita voitaisiin hoitaa yhä enemmän etäyhteyden välityksellä.

Vaikutuksia tulee olemaan myöskin taloudellisesti. Erityisesti olen erittäin hyvilläni siitä, että niitä kohtuuttomia kustannuksia, joita asianosaisille oikeudenkäynneistä nykypäivänä tulee, voitaisiin jatkossa kohtuullistaa etäyhteyksien avulla, koska esimerkiksi asianajajien matkakustannukset ja matkaan käytetty aika jäisivät jatkossa pois. Tämä on todella hyvä ja tärkeä asia, koska moni jättää oikeudenkäynnin käymättä siksi, että kustannukset ovat liian korkealla. Etäyhteyksien lisääminen tulee myöskin tehostamaan ja lisäämään joustavuutta sekä, niin kuin täällä on kerrottu, helpottamaan tuomioistuintoimintaa, kun käytännöt vakiintuvat.

Toinen sellainen äärimmäisen hyvä asia, minkä haluaisin vielä nostaa, on se, että jatkossa oikeudenkäyntejä on huomattavasti vaikeampi pakoilla, kun etäyhteydet vakiintuvat ja ne ovat käytössä. Esimerkkinä se, että jos oikeudenkäyntiä pakoileva henkilö tavataan juuri ennen istuntoa Etelä-Suomesta ja oikeudenkäynti olisi Pohjois-Suomessa, niin on jokaisen ymmärrettävissä, että istuntoa ei voitaisi järjestää ilman etäyhteyksiä näissä tapauksissa. On yhteiskunnan edun kannalta äärimmäisen hyvä, ja myöskin kaikkien niiden ihmisten, jotka ovat varanneet koko päivän siihen oikeudenkäyntiin, että se oikeudenkäynti saadaan ajallaan käytyä.

En voi olla myöskään kertomatta sitä hyötyä, mikä saadaan tästä virkakunnan osalta. Itsekin olen useita kertoja ollut todistamassa oikeudenkäynnissä, ja käytännössä se on vienyt koko työvuoron ajan, koska sinne paikalle pitää matkustaa, olla siellä odottamassa oikeudenkäyntiä hyvissä ajoin ja tulla pois. Jatkossa jos on mahdollisuus käyttää laajemmin etäyhteyksiä, se vie ainoastaan sen työajan osan, jonka olet käytännössä todistamassa etäyhteyden välityksellä. Muu työaika jää sitten muuhun käyttöön, ja se on äärimmäisen tehokasta yhteiskunnan kannalta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 63/2024 vp sisältyvät 1.—7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintökaaren 5 luvun 2 §:n 4 momentin kumoamisesta ja perintökaaren voimaannpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2024 vp

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Eerola.

Keskustelu

17.41 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Sama kuvio kuin äsken, että oli tarkoitus esitellä tämä jo viime viikolla, mutta kaiken maailman flunssien ja takarajojen tähden jäi esittelemättä, ja velvollisuudentuntoisena ihmisenä teen sen siis nyt.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perintökaarta ja sen voimaannpanosta annettua lakia. Esityksen mukaan tästä perintökaaresta kumottaisiin se säännös, jonka mukaan valtiolle menneen perinnön luovuttamisesta perittävän läheisille tai sitten kunnalle päättäisi valtioneuvosto, jos jäämistön arvo on asetuksella säädettyä suurempi. Valtiolla menneen perinnön luovuttamisesta läheisille taikka sitten kunnalle päättäisi jatkossa siis kaikissa tilanteissa Valtiokonttori. Tavoitteenahan tässä siis on siirtää nämä kaikki valtion perintöasiat Valtiokonttorin ratkaistavaksi sekä sitten vähentää niihin liittyvää hallinnollista työtä, ja lakivaliokunta yksimielisesti kannattaa tätä tavoitetta. Kyse on tavanomaisista hallintoasioista, joita ei ole tarpeen eikä tarkoituksenmukaista ratkaista valtioneuvoston tasolla.

Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä täysin muuttamattomina, ja tämän on tarkoitus tulla voimaan 1. päivä tammikuuta 2025. — Kiitokset.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 181/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 69/2024 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 9/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Eerola.

Keskustelu

17.43 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on sitten viimeinen näistä viime viikon hännistä.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslakiin muutoksia kolmesta eri aihealueesta eli tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta ja silpomisen valmistelusta, täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisesta luopumisesta sekä edelleen lapsensurmaa koskevan rangaistussäännöksen kumoamisesta. Samalla esityksessä ehdotetaan edellä mainittujen muutosten edellyttämiä tarkistuksia rikoslain muihin säännöksiin sekä edelleen eräisiin muihin lakeihin.

Lakivaliokunta toteaa yksimielisessä mietinnössään, että nämä ehdotetut muutokset ovat periaatteellisesti erittäinkin merkityksellisiä. Valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin.

Arvoisa rouva puhemies! Otetaan ensin käsittelyyn tämä silpominen ja silpomisen valmistelu.

Eli eduskunta on jo vuonna 2020 edellyttänyt, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säättämiseksi rikoslaissa rangaistavaksi nykyistä selkeämmin. Tässä on taustalla lakivaliokunnan kansalaisaloitteesta vuonna 2019 laatima mietintö.

Viime keväänä on annettu EU:n direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta eli niin kutsuttu tällainen NKV-direktiivi, jossa jäsenvaltiot velvoitetaan kriminalisoimaan nimenomaisesti naisen sukuelinten silpominen sekä naisen tai tytön pakottaminen tai järjestäminen alistumaan tämäntyyppiseen silpomiseen.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi rikoslain 21 lukuun lisätään erilliset rangaistussäännökset naisen sukuelinten silpomisesta ja tällaisen silpomisen valmistelusta. Esityksessä on otettu huomioon tämän äsken mainitsemani NKV-direktiivin velvoitteet.

Mietinnössään lakivaliokunta suhtautuu myönteisesti erillisten rangaistussäännösten lisäämiseen rikoslakiin naisen sukuelinten silpomisesta ja silpomisen valmistelusta. Erilliset rangaistussäännökset korostavat teon moitittavuutta sekä selkeyttävät silpomisen ja silpomisen valmistelun rangaistavuutta ja suhdetta rikoslain yleisiin pahoinpitelyä koskeviin rangaistussäännöksiin. Niitten avulla voidaan nykyistä paremmin ottaa huomioon tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen perus- ja ihmisoikeuksia loukkaava luonne sekä silpomiseen liittyvät tietyt erityispiirteet. Erillisten rangaistussäännösten avulla voidaan varmistaa myös sääntelyn kattavuus.

Rikoslain 21 lukuun ehdotetun uuden 6 b §:n mukaan naisen sukuelinten silpomisena rangaistaan naisen tai tytön ulkoisen sukuelimen poistaminen kokonaan tai osittain tai sen muu vahingoittaminen. Rangaistusasteikoksi ehdotetaan vankeutta vähintään yksi ja enintään kymmenen vuotta. Tämä vastaa törkeän pahoinpitelyn rangaistusasteikkoa. Suhteessa pahoinpitelyä koskeviin rangaistussäännöksiin kyse on erityissäännöksestä, joka kattaa eriaisteiset silpomisteot. Valiokunta pitää tätä perusteltuna, sillä kansainväliset ja EU-velvoitteet eivät mahdollista rangaistussäännöksen soveltamisalan rajaamista vain sukuelinten poistamiseen ja vakavaan vahingoittamiseen vaan myös silpomisen lievemmät tekomuodot tulee kriminalisoida. Valiokunta pitää myös ehdotettua rangaistusasteikkoa oikeasuhtaisena.

Myöskin rikoslain 21 lukuun ehdotetussa uudessa 6 c §:ssä naisen sukuelinten silpomisen valmistelusta on kyse erityissäännöksestä suhteessa rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä säädettyyn törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmisteluun. Ehdotettu säännös eroaa valmistelun kohteena olevan päärikoksen uusien tekotapojen sekä ankaram-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

man rangaistusasteikon osalta, ja tämäkin enimmäisrangaistus perustuu siis näihin NKV-direktiivin velvoitteisiin.

Lakivaliokunta pitää ehdotetun rangaistussäännöksen kattamia valmistelutoimia asianmukaisina sekä puoltaa ehdotettua rangaistusasteikkoa korostaen lievimpienkin silpomistehtöjen vakavuutta ja moitittavuutta kokonaisuutena arvioiden. Lisäksi lakivaliokunta korostaa, että lainsäädännöllisten toimenpiteiden lisäksi tarvitaan jatkossakin tehokkaita, vaikuttavia käytännön toimenpiteitä hallinnon eri aloilla, viranomaisten koulutusta ja yhteistyötä sekä valistusta ja neuvontaa. Silpomisenvastaisen työn tehokkuus edellyttää myös riittäviä resursseja.

Sitten toisena tässä paketissa ei yhtään kevyempi aihe eli täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisesta luopuminen. Syyteoikeuden vanhentumista koskevia rikoslain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että syyteoikeus ei vanhennu, jos kysymyksessä on täytetty tappo. Täytetyn tapon syyteoikeus vanhentuu nykyisin 20 vuodessa. Lakivaliokunnan mielestä ehdotettua muutosta voidaan puoltaa periaatteellisin syin. Vaikka tappo ei ole ihan yhtä vakava rikos kuin murha, kyse on kuitenkin vakavasta tahallisesta rikoksesta, joka kohdistuu kaikkein arvokkaimpaan oikeushyvään eli henkeen. Täytetyn tapon osalta voidaan katsoa, ettei rikoksen hyvitystarve vähene ajan saatossa. Täytetystä taposta on siten perusteltua voida saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen ilman, että vanhentumista koskevat säännökset asettavat tälle estettä. Tämä on tärkeää myös sen vuoksi, ettei rajanveto murhan ja tapon välillä ole aina täysin selvä ja että kysymys voi ratketa pitkän ajan kuluessa oikeudenkäynnistä.

Sitten kolmantena tässä kokonaisuudessa oli tämä lapsensurmaa koskevan rangaistussäännöksen kumoaminen, eli hallituksen esityksessä ehdotetaan lapsensurmaa koskevan rikoslain 21 luvun 4 §:n kumoamista tarpeettomana. Tässä on kyse teosta, jossa tekijä synnytyksestä johtuvassa uupumuksessa tai ahdistuksessa surmaa lapsensa. Esityksen tarkoituksena on, että lapsensurmaa vastaavaan tekoon sovelletaan jatkossa rikoslain tahallisia henkirikoksia koskevia yleisiä säännöksiä koskien tappoa, murhaa ja surmaa. [Puhemies koputtaa] Tavoitteena on selkeyttää rikoslakia.

Lakivaliokunta siis ehdottaa — arvoisa rouva puhemies, olen tehnyt nämä esittelypuheenvuoron mittaisiksi — ehdotamme siis, että hyväksytään muuttamattomana hallituksen esitykseen 69/2024 sisältyvät 1.—9. lakiehdotuksen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

17.51 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä.

Meillä on käsittelyssä naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpominen. Sen harjoittajat laittavat oman vakaumuksensa toisen ihmisen hyvinvoinnin edelle. He pahoinpitelevät ja kiduttavat toista ihmistä omien uskomustensa perusteella. Tällä esityksellä naisten sekä tyttöjen silpominen ja silpomisen suunnittelu säädetään rangaistavaksi. Silpominen kattaisi naisten ulkoisten sukuelinten vahingoittamisteot mukaan lukien sukupuolielinten poistamisen osittain tai kokonaan. Lisäksi rikoksen valmistelussa otetaan huomioon naisen tai tytön vieminen ulkomaille silpomista varten tai pakottaminen sekä taivuttaminen alistumaan silpomiseen.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Naisten sukupuolielinten silpominen on väärin, ja tämä esitys tekee siitä rangaistavaa. Vielä kun saisimme poikien sukupuolielinten silpomisen kieltävän lain tässä maassa aikaiseksi, niin tämäkin perinne voisi jäädä historiankirjoihin.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä tappo ei vanhene koskaan. Lisäksi oikeus tuomita rangaistus täytetystä taposta ei vanhenisi. Tällä hetkellä tappo vanhenee 20 vuoden aikana, ja tämä esitys pitää huolen, ettei kyseistä aikarajaa enää ole olemassa.

Arvoisa puhemies! Rikoksentekijät on saatava vastuuseen rikoksistaan ja erityisesti niistä rikoksista, joissa on riistetty toisen kansalaisen henki. Tappo ei nyt vanhene tällä esityksellä koskaan, ja se jos jokin on jokaisen oikeustajun mukaista.

Arvoisa puhemies! Esityksessä myös ehdotetaan lapsensurman kumoamista tarpeettomana. Tämä tarkoittaa, että lapsen surmaaminen on vastedes verrattavissa mihin tahansa hengen riistämiseen Suomen lainsäädännössä. Vastasyntyneen lapsen hengen riistäminen rinnastetaan tästä lähin muihin henkirikoksen uhreihin, ja tämä kasvattaa lasten oikeudellista suojaa.

Tyttöihin ja naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa loukkaava rikos. Tällä lailla vahvistetaan naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä ruumiillista koskemattomuutta ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tällä lailla edistetään myös lapsen kehityksen suojaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

17.54 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia puheenjohtaja Eerolalle ja edustaja Strandmanille erityisen hyvistä puheenvuoroista heti tähän alkuun, koska tämä esitys on äärimmäisen tärkeä moneltakin osin.

Ensinnäkin silpominen on vastenmielinen teko, jota ei pitäisi milloinkaan tapahtua. Se ei ole missään määrin hyväksyttävää, eikä tällaista raakalaismaista, maahanmuuton mukanaan tuomaa kulttuuria pidä istuttaa Suomeen. Siksi on tärkeää, että teosta tehdään nyt erikseen rangaistava. Teko ei tule olemaan lain edessä hyväksyttävä myöskään siinä kohdassa, jos tyttö viedään ulkomaille silvottavaksi tai tekoa muuten valmistellaan. Lakimuutoksella tullaan parantamaan merkittävästi tyttöjen asemaa. Kun puhutaan näin tärkeästä lakimuutoksesta, niin ihmettelen, miten sitä ei ole aiemmin saatu aikaiseksi. Onko niin, että asiaa on aikaisemmin vähätelty, vai johtuuko saamattomuus jostakin muusta? Siitä syystä iso kiitos oikeusministeriön Merelle tästä valmistelusta ja tästä laista.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä tullaan muuttamaan myös tapon rangaistavuutta. Nykyisen lainsäädäntömme myötä tappo vanhenee 20 vuodessa. Mitään järkevää selitystä tälle ei ole. Tappo voidaan hyvinkin selvittää vielä 20 vuoden jälkeen, koska nykyteknologia on kehittynyt paljon. Tappo on sen verran vakava rikos, että ihminen on saatava siitä vastuuseen, vaikka tapahtumasta olisi kulunut kauan. Kulunutta aikaa ei voi pitää mitenkään hyväksyttävänä syynä sille, että rangaistusta ei tarvitsisi kärsiä. Lakimuutos vastaa tulevaisuudessa enemmän kansalaisten oikeustajua. On nimittäin oikeustajun vastaista, että murhaan ja tappoon, joissa molemmissa lopputulos on sama — henki pakenee ikuisesti — suhtauduttaisiin niin, että toisesta voisi päästä pois syytteistä ja toisesta ei. Se on kansalaisten oikeustajun vastaista, ja hyvä, että tämä asia korjataan. Myöskin tästä erityinen kiitos oikeusministeri Merelle. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

17.57 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle ja oikeusministeri Merelle esityksestä, jolla tiukennetaan henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia koskevaa lainsäädäntöä. Kaikki nämä esitetyt lakimuutokset ovat erittäin kannatettavia, kuten edellä on useissa puheenvuoroissa jo todettukin.

Arvoisa puhemies! Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun säätäminen rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin on todella merkittävä päätös. Se on merkittävä päätös jo pelkästään siksi, että suomalaisen yhteiskunnan tärkeisiin periaatteisiin kuuluu jokaisen yksilön fyysinen koskemattomuus. Eduskunta antaakin tällä lakimuutoksella hyvin tärkeän ja selkeän viestin naisten ja tyttöjen asemasta ja koskemattomuudesta. Tästä asiastahan on käyty viime aikoina huolestuttavaa keskustelua julkisuudessa. Toivon, että eduskunnan antama viesti on siltäkin osin erittäin selvä.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää myös tapon vanhenemisajan poistamista ja rinnastaa sen tältä osin murhaan. Henkirikos, olipa sen oikeudellinen muoto millainen tahansa, on ehdottomasti yksi vakavimmista rikoksista. Sekä uhrin omaisten että yleisen oikeustajun kannalta onkin hyvin tärkeää, että kaikki henkirikokset saadaan selvitettyä ja syyllinen tuomittua. Tämä lakimuutos auttaa tavoitteen saavuttamisessa varsinkin vanhojen rikosten osalta. Kuten edustaja Eerola totesi edellä, on rajanveto, varsinkin vanhoissa tapauksissa, joskus hyvin vaikeaa.

Arvoisa puhemies! Myös lapsensurmaa koskevan erillissäännöksen poistaminen laista tarpeettomana on perusteltua. Vastasyntyneen surmaamisesta tuomittaisiin jatkossa nykyistä ankarammin, ja tältäkin osin lainmuutos on linjassa hallitusohjelman kanssa. Henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin on suhtauduttava hyvin vakavasti, kuten tämä hallitus myös tekee.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 69/2024 vp sisältyvät 1.—9. lakiehdotukset. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 184/2024 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 184/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asia on loppuunkäsitelty.

22. Hallituksen esitys laeiksi elintarvikemarkkinalain, elintarvikemarkkinalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2024 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 11/2024 vp

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 22.11.2024 pidetyssä täysistunnossa. — Nyt keskustelu jatkuu. Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Lundén.

Keskustelu

18.00 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi elintarvikemarkkinalakia, elintarvikemarkkinalain muuttamisesta annettua lakia ja kilpailulakia. Esityksen tavoitteena on edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta parantamalla elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia. Mielestäni aivan kannattavia asioita pitää tämänkin laki sinällään, mutta henkilökohtaisesti pidän siitä, että asiasta keskustellaan kaikkia näkökulmia arvostaen.

Tätä lakiahan muutettiin viime kaudella. Muutokset tulivat voimaan 1.5.2023. Tämä tarkoittaa sitä, että 1.5.2023 jälkeen solmittavissa uusissa lain soveltamisalaan kuuluvissa sopimuksissa on noudatettava uuden lain vaatimuksia. Ennen 1.5.2023 tehdyissä sopimuksissa sovittuihin maksuaikoihin ja palautuksiin sovelletaan siis vielä aikaisemman lain säädöksiä.

Tahdon tuoda tähän muutaman näkökulman kaupan näkökulmasta. Uskoakseni moni ei tätä näkökulmaa tuo tähänkään keskusteluun. Hyvin toimiva ruokakauppa on keskeisessä roolissa ruuan saatavuuden turvaamisessa. Tehokkaasti ja laadukkaasti toimiva ruokakauppa perustuu isoihin volyymeihin. Kilpailukyvyyn kivijalka on oman toiminnan jatkuva tehostaminen sekä omien kulujen karsiminen. Pinta-alaltaan suuressa mutta väestömäärältään pienessä maassa, kuten Suomessa, logistiikka on avainasemassa. Suomalaisen ruoka-huollon perusta on kotimainen maatalous, joka on jo pitkään kärsinyt kannattavuusongelmista, kuten varmasti jokainen täälläkin tietää. Tilanne on myös muissa Euroopan maissa maatalouden osalta vaikea. Suomen osalta lisähaastetta tuo meidän maantieteellinen sijaintimme. Olemme maailman pohjoisin maa, jossa maataloutta harjoitetaan isommassa mitakaavassa. Olemme omalla maatalouspolitiikallamme pahentaneet maatalouteen liittyviä ongelmia kiristäen koko ajan maatalouden ruuvia muun muassa maailman kunnianhimoisimmalla ilmastopolitiikalla, johon onneksi tällä hallituskaudella on tulossa hieman järkeä.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä elintarvikemarkkinalakia muokattiin viimeisen keran viime kaudella, kannoin jo silloin huolta lainkohdasta, jossa puututaan tuotteiden palauttamiseen. Totesin jo silloin: ”Ehdoton palautuskielto puuttuu vakavalla ja merkittäväällä tavalla yritysten väliseen sopimus- ja kilpailuvapauteen eikä olisi pitkällä tähtäyksellä välttämättä tuottajan tai valmistajankaan edun mukaista. Ehdoton palautuskielto vaikuttaisi todennäköisesti tuotteiden tilausmääriin, tilausrytmiin, kuluttajahintoihin ja hankintahintoihin. Palautusten kieltäminen vähentäisi todennäköisesti ruokakauppojen halukkuutta ottaa valikoimiinsa uusia tuotteita pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä, pienentäisi menekikiriskiä sekä tuotteiden, kuten juuri mainittujen uutuuksien ja sesonkituotteiden, tilausmääriä ja lisäisi korotuspaineita kuluttajahintoihin. Lopputuloksena pientoimittajien kynys saada tuotteita kaupan hyllylle nousisi selvästi.”

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Kerron teille, mikä on nykytilanne tällä hetkellä kaupan ja tavarantoimittajien välillä. Ennen vuotta 23, kun lakia viimeksi muokattiin, pk-yrittäjät toivat uusia tuotteitaan ja innovaatioitaan kauppoihin. He olivat tyytyväisiä, kun olivat päässeet kauppaan ja veloittaneet kaupalta sen, mitä kuluttajat olivat kaupasta heidän tuotteitaan ostaneet. Mutta tämä palautuskonsepti myymättä jääneiden tuotteiden osalta vaikuttaa nyt suuresti siihen, pääsevätkö uudet ja nykyiset pk-yrittäjät enää kauppoihin myymään tuotteitaan. Tämä on todellinen ongelma, jolla heikennetään kotimaisen elintarvikealan yritysten menestyksen edellytyksiä. Vaikka tässä on annettu mahdollisuus palauttaa sesonkituotteita, jokainen ymmärtää, ettei yksikään yritys pysy pystyssä kerran vuodessa myytävillä sesonkituotteilla. Pelkään tässä nyt sitä, että tämä ongelma tulee olemaan monelle tavarantoimittajayritykselle valitettavasti konkurssi, ja se johtaa siihen, että kaupoissa valikoima suppenee väistämättä. Vahva ruokaketju säilyy vain, kun takaamme kotimaisille toimijoille tasapuolisen kilpailukentän kansainvälisten toimijoiden kanssa. Ja meidän pitäisi nimenomaan tukea erityisesti kotimaisia pieniä tuottajia.

Toivon totisesti, että valiokunta ja eduskunta ottaisivat tulevaisuudessa huomioon tämän minun nostaman asian, koska meillä ei ole varaa menettää yhtäkään pk-yrittäjää tässä maassa. Suomalainen kauppa on suomalaisen maatalouden paras kumppani. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 84/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotukset. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 195/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Keskustelu alkaa, ja ensimmäinen puheenvuoro on ministeri Grahn-Laasonella. Lain esittely, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.05 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos oikein paljon, arvoisa puhemies! Hallitus uudistaa Kela-korvauksia vaikuttavampaan suuntaan askeleittain. Nyt annetulla esityksellä Kela-korvauksia kohdennetaan ennaltaehkäisyyn ja palveluihin, joiden saatavuus julkisessa terveydenhuollossa on heikompaa. Eduskunnassa on jo esitys hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttamisesta korotettuina ensi vuoden alusta alkaen. Lisäksi valmistelu on käynnissä sekä 65 vuotta täyttänei-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

den valinnanvapauskokeilusta että omalääkärikokeilusta, mutta näistä kerromme mielellään myöhemmin lisää.

Nyt käsittelyssä on hallituksen eduskunnalle antama esitys laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta. Esitetyillä muutoksilla parannetaan ja laajennetaan Kela-korvauksia eli yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksia.

Esityksen keskeiset muutokset ovat seuraavat:

Fysioterapiakäyntien korvattavuus palautetaan, ja käynneistä saisi jatkossa korvauksen myös ilman lääkärin lähetettä enintään neljästä käynnistä vuodessa.

Suuhygienistikäynteihin lisättäisiin korvattavuus suoravastaanotosta, eli korvauksen saisi myös ilman hammaslääkärin lähetettä. Suoravastaanotosta saisi korvauksen enintään kahdesta käynnistä vuodessa, ja edelleen säilyisi oikeus saada suuhygienistin tutkimuksesta ja hoidosta korvausta silloin, kun asiakkaalla on hammaslääkärin lähete. Suuhygienistin tekemästä suun ja hampaiden terveystarkastuksesta saisi kuitenkin korvauksen vain kerran joka toinen kalenterivuosi.

Naistentautien ja synnytysten erikoislääkärien eli gynekologien vastaanottokäyntien korvauksia korotettaisiin. Gynekologien korvaustaksa nousisi 30 eurosta arviolta noin 70 euroon, ja tämä summa tulee tarkentumaan Kelan päätösten myötä. Tämä gynekologien vastaanottokäyntien korvauksien korottaminen on tärkeä parannus naisten terveydenhuoltoon. Naisten gynekologipalveluja on julkisessa terveydenhuollossa tarjolla liian vähän. Tämä on myös tasa-arvokysymys, ja siksi gynekologien vastaanottokäyntien korvausten korottaminen on erittäin tärkeä asia.

Myös hammashoidon korvauksia ja mielenterveyspalveluiden korvauksia korotettaisiin. Kela arvioi korvaustaksojen kohdentumista taksoja vahvistaessaan ja vahvistaa yksittäiset taksat ennen kuin laki tulisi voimaan.

Esityksen tavoitteena on parantaa terveydenhuollon saatavuutta kohdentamalla Kela-korvauksia sellaisiin palveluihin, joiden saatavuus julkisessa terveydenhuollossa on heikompaa. Esityksen tavoitteena on myös siirtää palvelujen painopistettä ennaltaehkäisevään ja varhaiseen hoitoon sekä lisätä valinnanvapautta ja vaikuttavuutta. Lisäksi halutaan edistää eri ammattiryhmien välistä tarkoituksenmukaista työnjakoa ja hyödyntää eri ammattiryhmien osaamista nykyistä paremmin.

Kela-korvausten parantamiseen ja laajentamiseen suunnattaisiin noin 20–26 miljoonaa euroa valtionosuutta vuodessa. Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja täydentävään talousarvioesitykseen, ja on tarkoitettu käsiteltäväksi niiden yhteydessä.

Esitys tulee eduskunnan käsiteltäväksi vasta täydentävän talousarvion aikataulussa, ja kunnioittaen ymmärrän, että se aiheuttaa painetta sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Viivästyminen johtuu erityisesti siitä, että Kela-korvausten kehittämisestä saatua palautetta on kuultu tarkkaan ja esityksiä on muutettu palautteen pohjalta. Nyt esitettyjä laajennuksia ja parannuksia on toivottu ja odotettu hartaasti. Toivon palveluita käyttävien suomalaisten puolesta nöyrästi, että valiokunta pyrkisi parhaansa mukaan käsittelemään ja saamaan muutokset voimaan tavoiteaikataulussa.

Ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2025. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos ministerille esittelystä. — Ja sitten edustaja Lindén.

18.09 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan heti alkuun haluan todeta, että tässä hallituksen esittelyssä on laaja yleisperustelu, joka sisältää paljon tärkeää tilastotietoa ja aineistoa sairausvakuutuksesta. Siinä mielessä annan positiivista palautetta, koska täällä eduskunnassa näistä asioista usein tuntuu olevan aika pinnallinen käsitys.

Toinen asia, johon kiinnitän heti alkuvaiheessa huomiota, on se perusfilosofia, mikä tässä on ikään kuin mukana, joka lähtee siitä — suora sitaatti täältä sivulta 34, jossa lukee näin: ”Julkisessa terveydenhuollossa ei käytännössä ole tarjolla tämän lääketieteen erikoisalan palveluja, taikka tämän erikoisalan sairauksia hoidetaan lähinnä erikoissairaanhoidossa.” Tämä viittaa nyt synnytykseen ja naistentauteihin. Toinen tällainen erikoisalahana, jota käytetään vielä enemmän yksityissektorin puolella, on silmätautien hoito, josta lokaalikuussa ministeri hahmotteli, että sekin olisi ollut tämän piirissä, mutta joka ei nyt tähän sitten sisältynytkään.

Itselläni on jonkunlainen käsitys siitä, mistä on tällainen niin sanottu työnjako muotoutunut, joka on itse asiassa täysin epävirallinen ja mihinkään lakiin perustumaton. Se on muotoutunut varmasti siitä, että nämä kaksi erikoisalaa ovat sellaisia, että on ihan oikeasti voitu tiettyjä palveluja hoitaa avohoitoisesti, eivätkä niin kuin esimerkiksi kirurgia tai joku muu, joka on ollut historiallisesti hyvin sairaalakeskeistä. Eli varsinkin naistentaudeissa on ollut tällaisia terveystarkastustyyppisiä ja on ollut sitten monia muita sellaisia asioita, jotka eivät vaadi raskasta sairaalainfrastruktuuria, saati leikkauksia tai ympärivuorokautista valvontaa niin kuin sitten taas esimerkiksi synnytysten hoito, ja sama on silmäsairauksien osalta.

Mutta nyt tullaan minusta ehkä tärkeimpään asiaan tässä omassa puheenvuorossani, jossa olen aika moneen asiaan ajatellut puuttua mutta toki käytettävissä olevan ajan puitteissa: Tämä työnjako, johon tässä äsken viittasin ja johon tavallaan tämä koko esityksen ideologia perustuu, on sillä tavalla virheellinen, että ei meidän lainsäädännössä ole mitään perusteita sille. Jos ihmisellä on oikea sairaus, joka haittaa hänen toimintakykyään, niin hän on itse asiassa meidän lainsäädännön perusteella julkisen vallan hoitovastuun piirissä. Meillä ei ole lähtökohtaisesti sellaista tilannetta, että jonkun erikoisalan palvelujen olisi lainsäädännöllisesti ajateltu olevan sellaisia, että niitä ei sairaalapuolella tai sitten julkisessa terveydenhuollossa muutoin pitäisi tarjota. Ja kun tämä on tavallaan se perusajatus, miksi nyt sitten erityisesti on valittu yksi lääketieteen erikoisala tähän, niin halusin tämän tässä todeta.

Mitä tulee sairausvakuutukseen yleisellä tasolla, niin sosiaalidemokraattinen puolue ja itsekin tietysti luonnollisesti ollaan historiallisesti suhtauduttu siihen varsin myönteisesti. Sehän on yksi tapa järjestää julkinen terveydenhuolto, ja Suomessa on oma historia tällä kaikella ollut. Nytkin sairausvakuutuksen kokonaisuus on viisi miljardia euroa, mutta nyt on käynyt sillä tavalla, että me emme puhu lääkekorvauksista, me emme puhu äitiys- tai vanhempainrahoista, emme sairauspäivärahoista, emme kuntoutuksesta, emme matkakorvauksista vaan siellä ovat sitten hyvin pienenä osana olleet nämä hoitokorvaukset eli lääkäripalkkiot, hammaslääkäripalkkiot, sitten röntgen-, laboratorio- ja fysioterapiapalkkiot. Nämä korvaukset, jotka tässä nyt viimeksi luettelitin, itse asiassa ovat viimeisen 25 vuoden aikana menettäneet sillä tavalla merkitystään, että se käy hyvin selvästi ilmi tässä esittelyssä — mainitsen vielä täältä sivunumeron — koska sivulla 17 on kaavio siitä, miten vuonna 96 nämä korvaukset kattoivat vielä 40 prosenttia niistä kustannuksista ja nyt enää 7,5 prosenttia. Sen verta poliittista klangia laitan tähän yhteyteen, että tästä 28 vuoden jaksosta kokoomus on ollut hallituksessa 20 vuotta. Eli kysymys on pitkälti ollut siitä, että kun me

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

olemme laajentaneet julkista terveydenhuoltojärjestelmää, joka Suomessa on veropohjainen, niin itse asiassa nämä hoitokorvaukset ovat menettäneet merkitystään vuosi vuodelta. Esimerkiksi Sipilän hallitus supisti erittäin voimakkaasti hammashuollon korvauksia tasolta 140 miljoonaa tasolle 40 miljoonaa. Niin suurta leikkausta ei mikään puolue ole koskaan aikaisemmin ajanut meillä Suomessa läpi.

Mutta nyt tullaan sitten siihen, että haluan korostaa, että näen tässä sillä tavalla riskejä ja vaarallisuutta, että selvästi nyt ilmassa on terveystalouden suunnanmuutos, jota toteutetaan sillä tavalla, että sairaaloiden toimintaa leikataan — parhaillaan on käsittelyssä siihen liittyviä lakeja päivystyksen osalta ja keskittämisen osalta — perusterveydenhuollosta leikataan se 120 miljoonaa sieltä hoitotakuun piiristä, asiakasmaksuja korotetaan 150 miljoonalla ja tähän yhteyteen tehdään sitten hyvin voimakkaita suunnitelmia laajentaa yksityissektorin toimintaa. Siitä on olemassa tiettyjä suunnitelmia, joita ministeri aika ajoin on tuonut esille. Tosin, niin kuin tiedämme jo tältä vuodelta, suunnitelmat ovat muuttuneet moneen kertaan. Liikkeellelähdtöhan oli ensin se, että lähdetäisiin voimakkaasti korvaamaan yleislääkäripalveluita ja sitten erikoislääkäripalveluista otettaisiin Kela-korvaus pois ja niihin pääsisi vain yleislääkärin läheteellä. No, tästä luovuttiin. Sitten tuli tämä yleinen korvaustason nosto, sitten on tullut näitä erikoisalakohdaisia suunnitelmia, jotka nekin tässä muuttuivat, niin kuin jo totesin, ja sitten on myös muita suunnitelmia olemassa.

Kaiken kaikkiaan tämä ajatusmalli siitä, että me lähdemme voimakkaammin nyt kompensimaan ja sillä tavalla tukemaan yksityisen terveydenhuollon käyttöä, vaikuttaa ennen kaikkea tässä työvoimatilanteessa nyt niin, että se muodostaa selvän paineen henkilöstölle siirtyä julkisesta terveydenhuollosta sinne yksityisen terveydenhuollon puolelle. Siitä on ihan konkreettisia tietoja jo olemassa esimerkiksi sinänsä kannatettavan ja myönteisen hedelmöityshoitoesityksen taholta, josta tiedetään, että hyvin harvoista osajista eräät ovat nyt esimerkiksi HUSista siirtymässä vuodenvaihteessa yksityiselle puolelle. Tämän takia minusta me haluaisimme korostaa nyt kuitenkin tätä julkisen terveydenhuollon toimintakykyä [Puhemies koputtaa] ja olemme kohtalaisen kriittisiä näihin lisäyksiin täällä Kela-korvausten puolella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

18.16 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lindén puhui mielestäni äärettömän hyvin, ja ehkä itsekkin halusin käyttää puheenvuoron tästä terveystaloudellisesta suunnanmuutoksesta, ja olisinkin toivonut, että ministeri olisi tästä näkökulmasta ottanut kantaa. Tietenkin nyt, kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa meillä on budjettiviikko — tällä viikolla meidän tarvitsee saada käsiteltyä, ja ensi viikon alkupuolella on deadlinet näille lakiesityksille — käsittelemme hyvin merkittäviä esityksiä, jotka kohdistuvat sairaalaverkon leikkauksiin ja hoitotakuun pidentämiseen, perusterveydenhuollosta leikkaamiseen ja asiakasmaksujen korottamiseen, ja nämä ovat kaikki julkiselta sektorilta pois. Kysymmekin, ministeri, teidän mielipidettänne siitä, että kun julkiselta puolelta näin paljon leikataan ja palveluihin pääsyä vaikeutetaan, niin näettekö sen ongelmana, että samaan aikaan kuitenkin kanavoidaan sitten yksityiselle sektorille rahaa tässä tilanteessa. Tästä toivoisin teidän ajatustanne.

Lisäksi tuon ehkä huolen myös tästä aikataulusta. Meillä on todella paljon, historiallisen paljon — varmasti valiokunnan puheenjohtajakin voi ottaa tähän kantaa — esityksiä, ja nyt

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

kun tässä tilanteessa kuitenkin tuodaan tämä esitys, niin valiokunnalle on taattava riittävä aika perehtyä ja käydä keskustelut tähän lakiin liittyen.

Meillä on myös toinen esityksenne liittyen näihin Kela-korvauksiin, ja se koskee näitä hedelmöityshoitoja. Olette julkisuudessa ottanut kantaa siihen, että korvausprosentti nousee 40 prosenttiin. Tästä on tietenkin julkisuudessa käyty paljon keskustelua, ja tähän valiokunta nyt perehtyy. Sinällään vetoan teihin kuitenkin siinä, että kun julkisuudessa myös esimerkiksi naisparit ja itsellisesti hedelmöityshoitoja tarvitsevat on jätetty tämän lakiesityksen ulkopuolelle, niin tähän varmasti olisi vielä hyvä saada poliittista linjausta, ihan jo tähän eduskuntakäsittelyynkin viitaten, koska tämä on semmoinen, joka julkisuudessa on herättänyt keskustelua ja varmasti tarvitsee vielä ministerin näkemystä tähän eduskuntakäsittelyyn. Me sosiaalidemokraatit kuitenkin näemme, että ei ole perusteita rajata näitä tiettyjä henkilöitä pois, mikäli tätä korvausta laajennetaan.

Ehkä, arvoisa rouva puhemies, itse tähän esitykseen. Me tietenkin näemme, että kokonaisuutena rahaa pitäisi saada julkiselle puolelle ja sitä kautta huolehtia ihmisten paremmasta palveluun pääsystä. En ole vielä tähän esitykseen kerinnyt niin hyvin perehtymään — tietysti valiokuntakäsittelyn myötä perehdyn — mutta varmasti hyvää tässä on se, että kun monet fysioterapeutit ja suuhygienistit ja muut toimivat yksityisyrityksinä ja muuta, niin tätä kautta varmasti omalta osaltanne helpotatte sitä heidän työtään. Sitten nämä gynekologiasiatkin ovat tasa-arvonäkökulmasta tärkeitä. Ehkä lähinnä pohdimme sitä arvovalintaa, onko oikein, että moninkertaisesti leikataan julkiselta ja sitten annetaan hieman lisää yksityisiin Kela-korvauksiin, joiden kustannusvaikuttavuudesta meillä on myös, melko uuttakin, tutkimustietoa. Kelahan julkaisi tutkimuksen, jonka mukaan korvausten nosto ei ollut näkynyt käyttäjämäärien kasvussa oikeastaan ollenkaan. Toivoisin, että voisitte kommentoida tätä Kelankin tutkimusta, viitaten tähän aikaisempaan Kela-korvausten nostoon. Kuten edustaja Lindén sanoi, pitkän aikavälin trendi on ollut se, että Kela-korvauksia on laskettu eri hallitusten aikana, ja, kuten tässä tuli, Sipilän kaudella vielä historiallisen paljon. Ehkä tähän peilaten tässä ollaan tekemässä suunnanmuutos siinä suhteessa, että julkiselta leikataan nyt historiallisen paljon ja yksityiselle kanavoidaan.

Sitten ainakin itselleni ovat vähän epäselviä vielä nämä jakosuhteet, millä tavalla tämä nosto rahoitetaan — jos siihen on mahdollista saada jonkinnäköistä selvyttä. Ja myös näitten omaisuusmyyntien osalta olisi kiinnostaa kuulla, millä tavalla tämä jatkossa tullaan sitten rahoittamaan ja kuinka moneksi vuodeksi tässä on nyt kaavailtu tätä korotusta ja tehdäänkö näistä sitten kunnon vaikutusarviot.

Tällaisia ajatuksia tähän lähetekeskusteluun, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.22 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tullut erittäin hyviä alustuspuheenvuoroja tähän kokonaisuuteen. Minua tämmöisenä numeroihmisenä kiinnostaa tietää vähän, että kuinka paljon 335 miljoonalla saadaan aikaiseksi, kun tämä on investointiraha, joka otetaan omaisuutta myymällä. Se on suuruusluokaltaan 80 miljoonaa euroa vuodessa. Tähän kokonaisuuteen liittyy minulla kaksi huolta.

Toinen huoli on tämän 80 miljoonan euron käyttö vuositasolla. Kun katsoo tätä lakiesitystä ja mitä täällä äsken ministeri toi esille: gynekologien korvausten nostot, hammashoidon korvausten nostot, suuhygienistien ilman lääkärin lähetettä olevia, fysioterapian kasvattaminen, sitten täällä on naistentauteihin liittyvä synnytys- ja erikoislääkäreiden antama

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

erikoistaksahoito, sitten täällä on yli 65-vuotiaitten pilotti, joka koskee sitä, että pääsee yksityiselle lääkärille, ja sitten täällä on vielä omalääkärimallin kokeilu — eli täällä on aika paljon saatu tähän sampoan mahtumaan vuositason. Ja siinä mielessä, kun tämä oli hyvä tilastointi, niin olisin odottanut, että tätä rahoitusta, joka tässä avataan, olisi avattu myöskin siten, että kuinka paljon mihinkäkin näistä nyt sitten laitetaan rahaa, koska lupauksista, julkisuudesta on saanut aivan eri käsityksen siitä, mitä tässä ollaan tekemässä, muun muassa omalääkärimallista tai näistä yli 65-vuotiaitten hoidoista.

Sitten, jos katsotaan näitä suuruusluokkia vielä, niin jos tämä lääkärissä käynti toteutettaisiin yli 65-vuotiaille — Yksi lääkärikäynti on ehkä noin satakaksikymppiä Kela-korvausten perusteella. No se terveyskeskumaksu on siellä kolmenkymppin luokkaa, yhdeksänkymppiä olisi se korvattava osuus. — niin se olisi noin 900 000 eläkeläiselle kerran vuodessa mahdollista, jos kaikki raha laitettaisiin siihen. Meillä on 1 300 000 yli 65-vuotiaista. Minä yritän hakea näitä lukusarjoja, jotka tässä näyttävät nyt jotenkin olevan pielessä.

Sitten toinen huoli liittyy siihen, että nyt kun tämä on tämmöinen investoinneilla, omaisuutta myymällä tehty raha, joka on tämän hallituskauden mittainen, niin miten tämä rahoitus sitten, kun tätä kokeillaan. Tehdäänkö tässä seuraavalle hallitukselle tämmöinen lupaus tai kuluttajille, kuntalaisille, hyvinvointialueiden ihmisille lupaus, että tämmöinen palvelu tulee Kela-korvauksilla jatkumaan myös seuraavan hallituskauden aikana? [Puhemies koputtaa] Tässä on tämmöinen ristiriita olemassa, että aika paljon luvataan, ja sitten tämä on tilapäisellä rahoituksella toteutettu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

18.25 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille tämän Kela-korvausesityksen tuomisesta tänne eduskuntaan. Tämä on tärkeä esitys, jota on pitkään valmisteltu. Tässähän tosiaan nostetaan gynekologikäyntien korvattavuus erityisluokkaan, ja toinen merkittävä asia on näitten fysioterapeuttikäyntien korvaaminen sekä lääkärin läheteellä että nyt uutena ilman lähetettä, ja sitten suuhygienistin kohdalla samat asiat.

Tavoitteenahan tällä uudistuksella on julkisen terveydenhuollon kuormituksen vähentäminen mutta myös ammattiryhmien välisen työnjaon järjeistäminen. Meillähän on jo esimerkiksi työterveyshuollossa ja julkisessa terveydenhuollossa otettu käyttöön fysioterapeuttien suoravastaanottokäytännöt, mitkä on havaittu erittäin hyviksi ja hyödyllisiksi tilanteissa, joissa esimerkiksi potilas ottaa yhteyttä terveystalveluiden tuottajaan ja kertoo, että on selkä kipeä. Hänet ohjataan sitten suoraan fysioterapeutille, ja hän saa siellä ohjeet ja hoidon vaivaansa, ja tarvittaessa siellä on jopa ollut mahdollisuus konsultaation kautta lääkityksiin ja sairauspoissaolojen toteamiseen.

Kolmas asia, mitä tämä lakiesitys vie eteenpäin, on sitten se, että se kehittää näitä Kela-korvauksia, jotka pitkään ovat olleet osa meidän terveydenhuollon palvelujärjestelmää, kokonaisuudessaan eteenpäin. On totta, että usein hallituskauden aikana Kela-korvausten määrää on laskettu. Tämä on vaikuttanut sitten... Tai oikeastaan tämä ei ole viime vuosien aikana enää vaikuttanut käynteihin. Mutta nyt alkuvuodesta — tänä vuonna kun Kela-korvauksia nostettiin — ensimmäisen kuuden kuukauden aikana eli tammikuusta kesäkuuhun käynnit lisääntyivät kahdella prosentilla, ja sitten taas tammikuusta syyskuuhun nousua oli jo 2,7 prosenttia. On mielenkiintoista nähdä, mikä on Kela-korvausten noston kokonaisvaikutus. [Aki Lindénin välihuuto] — Kyllä, kyllä.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Yksi tärkeä asia, mikä on huomioitava meidän ammattihenkilöiden työskentelykentässä, on se, että viestit, jotka tuolta kentältä ovat tulleet fysioterapeuttien Kela-korvausten poiston jälkeen, ovat olleet, että monella yksityisellä fysioterapeutilla on taloudellinen tilanne selvästi heikentynyt käyntien oleellisesti vähentyessä. Tämä tietysti voi näkyä ja on varmasti näkynyt myös potilaiden terveydentilan heikentymisenä. Tässä esityksessä painotetaan erityisesti ennaltaehkäisyyn ja siirtoon varhaisempaan hoitoon. Tätä painottavat erityisesti fysioterapeuttien antamat tutkimukset ja hoidot suoraan ilman lähetettä sekä suuhygienistin tekemät suun terveystarkastukset ja hoidot tässä yhteydessä.

Gynekologikäyntien korvausten kasvattaminen on tärkeä asia. Niin kuin tässä edustaja Lindén toi aikaisemmassa puheenvuorossaan esille, gynekologikäynnit ovat tosiaan tietynlainen poikkeus terveydenhuollossa. Perusterveydenhuollon lääkäreiden osaaminen ja ehkä semmoinen perehtyneisyys ja keinot auttaa gynekologisia potilaita ovat vähentyneet viime vuosikymmenten aikana. Osaltaan siihen varmaan on syynä gynekologian kehittyminen ja uusien tutkimusten, esimerkiksi ultraäänitutkimusten, mukaan tulo, jolloin perusterveydenhuollon lääkärin tekemä gynekologinen tutkimus on muuttunut selkeästi monimutkaisemmaksi ja enemmän osaamista vaativaksi. Samalla tavallahan meillä esimerkiksi on käynyt poskiontelopunktioissa, jotka olivat 80—90-luvulla ihan jokaisen perusterveydenhuollon lääkärin peruskauraa, mutta ne ovat nyt siirtyneet yhä enemmän korva-, nenä- ja kurkkulääkäreiden tehtäväksi. Myöskään työterveyshuollossa gynekologikäynnit eivät suurelta osin kuulu näihin palveluihin, ja sieltä tulee iso osa näiden korvausten käyttäjistä.

Täällä edellisissä puheenvuoroissa tuotiin jälleen ajatuksia julkisten terveystalouden romuttamisen ideologiasta tämän hallituksen esityksen Kela-korvauksia nostavalla tasolla. Haluaisin tässä muistuttaa, että Marinin hallituksen tehdessä päätöstä Kela-korvausten laskemisesta ja poistamisesta julkiseen terveydenhuoltoon lisättiin 10 miljoonaa euroa rahoitusta yksityisen puolen hoitojen vähentymisen ja julkisen puolen paineen nousun myötä. Olenkin erittäin iloinen ja pidän hyvänä, että näissä esityksissä, kun Kela-korvauksia lisätään, julkiselta puolelta ei samassa suhteessa rahoitusta leikata. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen, ja se on itse asiassa viimeinen puheenvuoro tässä vaiheessa, koska tämä on ajoitettu keskustelu ja meillä on 30 minuuttia täyttymässä. Sitten meillä on yksi asia, ja sen jälkeen palaamme aika pian tähän asiaan. — Olkaa hyvä.

18.33 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy todeta, että on ollut mielenkiintoista keskustelua, ja täällä on ollut hirveän asiantuntevia puheenvuoroja ilo kuunnella. Tosiaan, niin kuin jo edelläkin on todettu, tästä esityksestäkin on ehditty täällä salissa jo useampaan kertaankin puhua, vaikka nyt vasta virallisesti saadaan tämä Kela-korvausten korottaminen tänne saliin lähetekeskusteluun. Itse olen vähän pahoillani siitä, että tämä esitys tulee näin myöhässä siihen nähden, millainen meillä on tämä budjetin käsittelyn aikataulu. Me ollaan sote-valiokunnassa jo oikeastaan myöhässä näiden asioiden kanssa, aikataulut paukkuvat, ja esityksiä on aika paljon. Kun ymmärtääkseni nyt tämä hallituksen esitys sitten saapuu vielä tänne eduskuntaan noin puolitoista kuukautta myöhässä, niin tässä tulee aikamoinen kiire tämän esityksen kanssa. Itse toivon, että sote-valiokunta voi tämän, kuten kaikki muutkin asiat, käsitellä rauhassa ja voi niihin myöskin paneutua niiden vaatimalla tavalla.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Täällä on puhuttu paljon siitä, ja itse asiassa varmaan kaikki puheenvuorot on tänään jo toistaneet sitä, että gynekologiset palvelut ovat vähän ehkä siitä erikoisessa asemassa meidän terveydenhuollossamme, että niitä ei ole laajalti saatavilla julkisella sektorilla. Täällä ehkä jo viime viikolla taisi edustaja Zyskowieckin arvella, että tällä esityksellä — nyt kun gynekologin vastaanotosta tämän Kela-korvauksen jatkossa saa — vapautetaan myöskin aikoja sinne julkisen terveydenhuollon gynekologipalveluihin, mutta hänkään ei itse asiassa varmaan tiennyt sitä, että gynekologin palveluita ei siellä julkisella sektorilla ole. Minusta tämä on tosi erikoista, ja minä ehkä sen takia haluan vähän myöskin opponoida ministeriä siitä, kun toteatte, että se on tasa-arvoteko, kun nyt korotetaan Kela-korvausta ja naiset näin ollen pääsevät gynekologin vastaanotolle, koska tosiasiasa gynekologin vastaanotto voi maksaa edelleen aivan tolkkottomasti, tämänkin Kela-korvauksen jälkeen. Kaikilla ei ole varaa näihin palveluihin.

Minä kerron minun ystävästäni, joka muutama vuosi sitten meni päivystykseen, koska hänellä oli epämääraistä ja erittäin runsasta vuotoa, jolle päivystyksessä ei oikein mitään voitu tehdä — kyseessä oli perusterveydenhuollon päivystys — mutta katsottiin kuitenkin, että tilanne on sen verran rauhoittumaan päin, että häntä kehoitettiin hakeutumaan gynekologille. Mitään sellaista akuuttia siinä tilanteessa ei ollut. No, hän varasi pikaisesti ajan yksityiselle sektorille gynekologin vastaanotolle, jossa sitten gynekologi teki tutkimuksen ja ehdotti ultraääntä ja ehdotti erilaisia kokeita ja tutkimuksia. Tämän käynnin loppulasku tämän silloin pienen Kela-korvauksen jälkeen oli reilut 500 euroa. Myöhemmin tai itse asiassa hyvin pian sen käynnin jälkeen hänellä todettiin kohdussa pahanlaatuinen kasvain, jolloin hän sitten siirtyi erikoissairaanhoidon asiakkaaksi, minkä jälkeen kaikki toimi hyvin. Hän sai aivan ensiluokkaista ja erinomaista ja hyvää hoitoa ja parani täysin tästä ja on tänäkin päivänä tietysti onnellinen siitä, että tällä tarinalla oli näin onnellinen loppu, mutta tämä lasku oli aika iso. Minä mietin, että entä jos siinä tilanteessa, kun gynekologi siellä vastaanotolla ehdottaa, pitäisikö tehdä ultra tai pitäisikö ottaa muutama testi, siellä lompakossa tai tilillä ei rahaa ole — minkälaisia ajatuksia olisi siitä, että mistä minä saan ne rahat, koska ne tutkimukset eivät ole mitään edullisia. Niin, arvoisa ministeri, minä ehkä sen takia haluaisin todeta, että minun mielestäni todellinen tasa-arvoteko olisi se, että nyt ohjattaisiin julkiselle sektorille rahaa, jotta jokaisella olisi mahdollisuus päästä sinne gynekologin vastaanotolle ja näihin tutkimuksiin ja hoitoihin sillä asiakasmaksulla, mikä siellä hyvinvointialueella on määritelty.

Sitten ehkä vielä haluan todeta tähän, kun tämä esitys koskee myös suuhygienistin ja fysioterapeutin suoravastaanottoja, joihin nyt sitten ilman lähetettä tämän esityksen myötä on mahdollista saada Kela-korvaus, että tässä on minun mielestäni iso ristiriita siihen, että esityksessä, jota valiokunnassa tällä hetkellä käsitellään ja joka koskee myöskin Kela-korvauksia liittyen näihin hedelmöityshoitoihin, hedelmöityshoidoissa on edellytyksenä näille Kela-korvauksille sairausperuste. Eli pitää olla siitä lapsettomuudesta diagnoosi, jotta sitten pääsee hoitoon. Totean vain, että tässä esityksessä se ei kyllä ole tasa-arvoteko eikä millään tavalla myöskään kohtelee ihmisiä yhdenvertaisesti, koska useat heteroparit, samaa sukupuolta olevat parit ja itselliset naiset jäävät sen korvauksen ulkopuolelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt vielä ministerille tiivis vastauspuheenvuoro, koska keskustelussa oli kysymyksiäkin.

18.39 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Kovasti montakin näkökulmaa voisi olla näihin puheenvuoroihin. Ehkä puran siitä lähtien, että ensinnäkin tehdään se nyt selväksi, että Kela-korvausten kehittämiseen varattu raha ei ole pois hyvinvointialueilta. Hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa ensi vuonna yli kahdella miljardilla eurolla, ja meillä on ehdottomasti julkinen terveydenhuolto pääpainopiste. Mutta Kela-korvaukset ovat olleet osa suomalaista terveydenhuoltoa vuosikymmeniä. Ne ovat suosittuja — yksistään lääkärikäyntejä korvattiin puolelletoista miljoonalle ihmiselle viime vuonna, ja niitä hyödyntävät suomalaiset ihmiset, potilaat, jotka tarvitsevat hoitoa. Ja sen takia ajattelen vahvasti, että se, että Kela-korvausjärjestelmää on useiden hallituskausien aikana ajettu alas, on ollut virhe. Kela-korvauksien taso on pudonnut liian matalalle, ja tätä pieneltä osin hallitus nyt tällä investointiohjelmalla korjaa.

Mutta tietysti toivon, että tulevaisuudessa Kela-korvauksilla olisi suurempikin rooli, koska palvelujen tarvetta on huomattavan paljon ja Kela-korvauksissa ne kohdentuvat hyvin ja ihmiset pääsevät vaikuttamaan myöskin itse omaan hoitoonsa. Esimerkiksi vaikka tämä pilotti, joka on nyt käynnistymässä ensi vuonna ja josta myöhemmin kerrotaan lisää, tulee sisältämään 65 vuotta täyttäneille myöskin hintakaton, millä hillitään sitä, että korvaus ei valu hintoihin, ja sitten toisaalta se on saavutettavampi jokaiselle. Eli kun se on sen terveydenhuollon asiakasmaksun hinnalla, niin useampi pystyy hyödyntämään näitä Kela-korvauksia sitä kautta, eli siellä luodaan myös ihan uudenlaista mekanismia ja mallia Kela-korvauksiin.

Tämä on tosiaan osa 335 miljoonan euron kokonaisuudesta ja investointiohjelmasta, ja se, miten nämä rahat kohdentuvat ja käytetään, on tietysti ilman muuta asia, josta valiokunta saa kaiken tarvitsemansa tiedon. Ja näitä esityksiä tehdään nyt osissa siitä syystä, että osa kestää tietysti pitempään valmistella ja saada voimaan, kuten vaikka tämä käynnistytvä pilotti, ja tämä omalääkärin valmisteluhan on laajemmin vasta käynnistymässä.

Mutta tämä esitys, joka nyt on, sai kyllä aikaisemmin hyvin positiivista palautetta myös eduskunnalta. Esimerkiksi SDP on aiemmin pitänyt hyvänä gynekologian ja hedelmöityshoitojen korvausten korotusta, mutta tänään julkaistussa vaihtoehtobudjetissa olette viemässä kaiken rahan Kela-korvauksista pois, 150 miljoonaa euroa. [Eduskunnasta: Fiksu päätös!] Eli tästä olisi hyvä nyt saada selvyys, että mikä se SDP:n linja on ja eikö todella kelpaa se, että naiset pääsisivät gynekologille enemmän ja että saataisiin se korvaustaso nousemaan huomattavasti nykyistä korkeammaksi yksityisissä gynekologipalveluissa. Ja tosiasia on se — ja myöskin Marinin hallituksen ja, Krista Kiuru, teidänkin kautenne jäljiltä — että gynekologipalveluja ei julkiselta puolelta saa, julkisesta terveydenhuollosta, ja edustaja Aino-Kaisa Pekonen, entinen sosiaali- ja terveysministeri, kuvasi juuri kosketta- van esimerkin naisten palvelujen tarpeesta, ja jaan täysin sen, että meidän pitää kehittää myöskin julkisen puolen gynekologipalveluja ehdottomasti tulevaisuudessa. Näin ei ole aiemmin tehty, ei teidän hallituskausillanne, mutta tätä pitää ehdottomasti viedä eteenpäin, ja tämä Kela-korvausten korottaminen gynekologipalveluissa tuo helpotusta tähän tilanteeseen — ei ratkaise koko ongelmaa, mutta se on tasa-arvoteko. Panostetaan naisten terveyteen. Naiset itse asiassa käyttävät Kela-korvauksia merkittävästi enemmän kuin miehet. Lääkäripalkkioiden korvausten saajista oli naisia viime vuonna noin 60 prosenttia kaikkiaan, eli tämä on tasa-arvoa, että panostetaan naisten terveyteen. Se on tärkeää, ja sitä pitää tehdä sekä yksityisellä että julkisella puolella.

Yksityiskohtana haluan tuoda esiin, kun sitä erikseen kysyttiin, näistä silmätautien erikoislääkärin vastaanottokäynneistä. Se on todella totta, että se on toinen erikoisala, jossa

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tarvitaan Kela-korvauksia, eli julkinen puoli ei tarjoa silmälääkäripalveluja riittävästi. Ja se, että tässä valmistelussa päädyttiin siihen ratkaisuun, että tässä ei nykyisiä korvaustaksoja ehdoteta korotettavaksi, liittyy siihen, että kuulumme jälleen asiantuntijapalautteemme. Tässä oli laaja kuulemistilaisuus, jonka perusteella tätä kohtaa korjattiin siitä syystä, että hallitus edistää erillisenä hankkeena asetusmuutosta, jolla pyritään vähentämään silmätautien erikoislääkärin työtaakkaa ja keventämään silmälasien käyttäjien kustannuksia toisaalla. Eli tämä on hyvin harkittu ja loppuun saakka punnittu kokonaisuus, joka on käyty asiantuntijoiden kanssa läpi, ja tästäkin myöhemmin mielellään lisää.

Ja viimeisenä huomiona: Pidän todella tärkeänä sitä, että Kela-korvausten vaikuttavuutta lisätään, että ne kohdennetaan sinne, missä julkista tarjontaa on vähemmän, eli kekeästi luodaan myös sitä kautta järkevää kohdennusta ja työnjakoa. Ja sitten nämä uudet käynnistyvät kokeilut tarjoavat mahdollisuuden Kela-korvausten pitkän aikavälin kehittämiseen tasa-arvoisemmiksi ja vaikuttavammiksi.

Toivon, että kaikesta kiireestä huolimatta ja kovasta aikapaineesta huolimatta tämä täydentävän talousarvion yhteydessä annettu esitys [Puhemies koputtaa] olisi mahdollista käsitellä vielä, sillä näille palveluille on kova tarve. — Kiitos. [Krista Kiuru: Seitsemän päivää aikaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt me olemme jo yliajalla tässä valitettavasti. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.44.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.41.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytettyä asiakohtaa 23. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Mattila.

19.41 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on tänään julkistanut oman vaihtoehtobudjettinsa, ja siinä todetaan Kela-korvauksista seuraavasti: Kela-korvausjärjestelmän paisuttaminen ei paranna ihmisten palveluita. Kohdentaminen suunterveyteen, naistentauteihin ja hedelmöityshoitoihin on kuitenkin paikallaan.

Keskusta paheksuu hallituspuolueiden tapaa suunnata rahoitusta yksityisille lääkärikeskuksille nostamalla näiden Kela-korvauksia sen sijaan, että se vahvistaisi hyvinvointialueiden rahoitusta. Tämä on tietoinen arvovalinta suosia yksityistä palvelutuotantoa julkisen palvelutuotannon kustannuksella. Toisin kuin hallitus suunnitteli käyvän, hoitojonot eivät ole helpottaneet eivätkä yksityiskäynnit lisääntyneet. Kohonneista korvauksista huolimatta kaikilla ei ole varaa yksityislääkäriin.

Keskusta pitää oikeana toimenä kohdentaa Kela-korvauksia suun terveyteen, naistentauteihin ja hedelmöityshoitoihin, ja se osoittaisi hallituksen Kela-korvausrahat vain näihin toimenpiteisiin. Historiallisen alhaisen syntyvyyden aikoina tarvitaan kaikki keinot käyttöön, jotta suomalaisten lapsitoiveet pystyttäisiin toteuttamaan.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen, poissa. Edustaja Kiuru, poissa.
— Edustaja Lindén.

19.43 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan hieman vielä tätä keskustelua näistä Kela-korvauksista. Kuten siinä varsinaisessa puheenvuorossani hetki sitten sanoin, tämän hallituksen esityksen taustamateriaali, johon tänään oli mahdollisuus aika kiireellisesti tutustua, on sillä tavalla erinomainen, että täällä on taulukoita ja tilastoja ja tekstiä näistä Kela-korvauksista noin ylipäättään, ja kuten olemme usein huomanneet, näistä ei välttämättä sellaista yleistä tietoa kovin laajalti ole. Nostan tässä muutaman tällaisen taulukon esille.

Minulla on tämä painettu, printattu, versio, jossa sivulla 14 on tämä taulukko, missä verrataan nyt sitten tämän vuoden yhdeksän ensimmäisen kuukauden yksityislääkärikäyntejä, joista on maksettu Kela-korvaus, vastaavaan lukumäärään viime vuonna, ja siinähan tosiaan on tällainen runsaan kahden prosentin käyntimäärien kasvu. Eli kahteen ja puoleen miljoonaan käyntiin on tullut 65 000 käyntiä lisää, ja sitten se Kelan maksama korvaus on noussut 23,6 miljoonasta eurosta 65,9 miljoonaan euroon, eli se on noussut 42 miljoonalla eurolla.

Nyt kun usein täällä keskustelemme terveydenhuollon vaikuttavuudesta, niin ihan riippumatta mielestäni ideologiasta ja siitä, miten suhtautuu periaatteessa näihin asioihin, ei hän tämä 42 miljoonaa euroa ole nyt tullut millään muotoa vaikuttavasti käytetyksi. Eli voi esimerkiksi kysyä: mitä muuta terveydenhuollossa voi saada 42 miljoonalla eurolla? Vaikkapa esimerkiksi 600 000 terveyskeskuslääkärin käyntiä julkisessa terveydenhuollossa. Tämä perustuu yksikköhintaan 90 euroa, josta sitten 20 euroa olisi tämän vuoden terveyskeskusmaksun osuus, eli 70 euroa kerrottuna 600 000:lla tuottaa tuon saman 42 miljoonaa. Tai tällä rahalla saisi 50 000 kaihileikkausta. Tai tällä saisi 5 000 lonkan tekonivelleikkausta. Eli ei tämä ole ollut nyt vaikuttavaa rahankäyttöä.

Toki tietysti tällä on sellainen vaikutus ollut, että henkilöt, jotka ovat aikaisemmin 150 euron suuruudesta lääkäripalkkiosta ja sen päälle tulevasta 30 euron toimistomaksusta saaneet korvausta vain kahdeksan euroa, ovatkin nyt saaneet 30 euroa. Mutta kumman terveyslisä, tämän vai esimerkiksi niiden luettelemieni asioiden terveyslisä, on merkittävämpi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

19.46 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä Kela-korvauskeskustelu saa välillä vähän semmoisia ehkä tietyllä tavalla ylimääräisiä kierroksia. Edustaja Lindén edellisessä puheenvuorossa pöntöstä sanoi, kuinka Kela-korvaus luo yksityisille tyhjiön ja joudutaan rekrytoimaan lääkäreitä julkiselta puolelta yksityiselle. Seuraavassa puheenvuorossa hän sanoi, että ainoa, mitä on tapahtunut, on se, että ne rahat siirtyvät niille samoille potilaille, jotka ovat ne aiemminkin saaneet. Minun logiikkani mukaan näitä molempia asioita ei voi tapahtua. Tietyllä tavalla minä olin peesaamassa sitä ensimmäistä puheenvuoroa. Minä olen samaa mieltä, että meillä on semmoinen systeemi, jolla me todelakin tavoitellaan sitä, että ne potilaat siirtyvät sinne yksityiselle puolelle, ja sitä, että me saataisiin vielä kohdennettua se niin, että se kohdentuu sinne, missä siellä yksityisellä puolella resurssia on, jolloin me vältettäisiin nimenomaan se lääkäreitten siirtyminen. Mutta sitten jos me samassa lauseessa puhutaan siitä, että me luodaan tyhjiö, ja samalla syyde-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tään rahaa heille, jotka sen ovat ennenkin saaneet, niin nämä kaksi asiaa eivät voi tapahtua yhtä aikaa, oli se mekanismi minkälainen tahansa.

Kela-korvaukset sinänsä ovat olleet 60-luvulta lähtien käytössä erilaisilla korvaussummilla oikeastaan lukuun ottamatta viime hallituskautta. Ne eivät ole mikään tämän hallituksen keksintö. Tavoite on, että me saadaan oikeasti siirrettyä potilasmassaa sinne, missä tällä hetkellä resursseja on. Sitten jos me saadaan tosiaan se työntekijävirta kääntymään takaisin, niin totta kai me pyritään tukemaan julkista puolta mahdollisimman paljon. Niin kuin ministeri sanoi tuossa vastauspuheenvuorossaan, 26,2 miljardia menee hyvinvointialueille ja 70—100 miljoonaa menee näihin Kela-korvauskorotuksiin. Siinä mielessä kyllä me vahvasti ollaan sillä julkisen puolen takana ilman muuta.

Tässä edustaja Mattila äsken omassa puheenvuorossaan jopa meni niin pitkälle, että lanseerasi ajatuksen lääkärikeskusten Kela-korvauksista. Kyllä nämä Kela-korvaukset menevät potilaille ja ihmisille, jotka käyttävät niitä palveluita. Tässä tämä terminologia vähän säntäilee ja sinkoilee pikkuisen ehkä sitten ideologisinkin perustein. Itse asia täällä pohjalta hämärtyy. Meillä on potilaita, joilla on palvelun tarve, meillä on jossakin tarjota niitä palveluita. Tässä on moneen kertaan viitattu esimerkiksi fysioterapeuttien suoravastaanottoon, joka on erittäin tervetullut asia. Me saadaan siellä hoidettua monia asioita, joissa potilaat saattaisivat mennä vanhassa systeemissä lääkärille, kun nyt ne saa fysioterapeutti hoidettua, sama juttu gynekologivastaanotoissa ja suun terveydenhuollossa. Kyllä tässä haetaan ihan hyvää asiaa, sitä, että me saataisiin potilaille tarjottua palveluita, mitä he tarvitsevat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

19.49 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Halusin tässä lyhyesti kiittää ministeriä tästä Kela-korvausesityksestä. Harmi, että ministeri ennätti lähteä, mutta jospa terveiset välittyvät toista kautta.

Olen ilahtunut siitä, että fysioterapiasta saa jälleen Kela-korvausta. Fysioterapeutit ovat ammattilaisia, jotka ammattitaidollaan osaavat hoitaa potilaiden vaivoja monesti jo hyvin alkuvaiheessa, ja näin nämä vaivat eivät pääse eskaloitumaan pahemmiksi ja pitkäaikaisemmiksi. Tämä tietenkin sekä edistää terveyttä että säästää kustannuksissa sitten pitkällä aikavälillä.

Mielestäni on myös hyvä, että jatkossa suuhygienistillä käynnistä saa Kela-korvausta. Suun ja hampaiden terveydestä huolehtiminen ennaltaehkäisee myös muita sairauksia.

Kätilönä ilmaisen kiitoksen erityisesti siitä, että gynekologikäynnistä saa jatkossa suuremman korvauksen. Liian moni suomalainen nainen käy liian harvoin gynekologilla, ja nämä gynekologiset sairaudet, varsinkin pahanlaatuiset sellaiset, ovat usein senkaltaisia, että ne antavat oireita turhan myöhäisessä vaiheessa, silloin kun sairaus on jo edennyt. Tämän esityksen myötä yhä useammalla suomalaisella naisella on kuitenkin taloudellisesti mahdollisuus käydä gynekologilla säännöllisesti tarkastuksessa ja huolehtia terveydestään.

Kiitan tästä esityksestä ministeriä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

19.50 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Väyrynen tuossa jo kommentoi, niin Kela-korvaukset todellakin menevät niille potilaille ja niille ihmisille, eivät sinne lääkärikeskukseen. Terminologiassa pitää olla tarkkana.

Nämä ovat tosiaan mielenkiintoisia, tämä Kela-korvausten nosto tämän vuoden alussa ja ne tilastot, mitä siitä ollaan saatu, tämä 2,7 prosentin lisääntymä syyskuuhun mennessä. On mielenkiintoista nähdä, paljonko se on tämän vuoden loppuun mennessä.

Tuo on totta, mitä edustaja Lindén nosti vaihtoehtoiskestannuksista ja siitä, mihin me rahoja laitetaan. Mutta voidaan nyt vaikka hoitotakuukeskustelusta todeta se, että tiedetään, että se rahan suuntaaminen tiettyyn tarkoitukseen on hirveän hankalaa, kun se rahoitus on yleiskatteellista. Näyttää, että raha, 130 miljoonaa, joka meni tähän hoitotakuuseen, ei hyvinvointialueilla ole siirtynyt nimenomaan siihen hoitotakuun toteuttamiseen vaan johonkin muuhun siellä.

Ja tosiaan, jos vielä palataan näihin Kela-korvausten tämän vuoden noston aiheuttamiin tilastoihin, nämä tilastot ainakin näyttävät, että pieni- ja keskituloisilla Kela-korvausten käyttö on merkittävää, niin että tämä auttaa myös näitä ryhmiä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.52 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt tulee ihan muutamia kommentteja.

Eli ihan yleinen kommentti alkuun, että eihän tällaisia Suomen kaltaisia Kela-korvauksia yleensä muissa maissa ole. Niissä terveydenhuolto perustuu kokonaan sosiaalivakuutukseen, eli heillä on tietynlainen malli, jossa ei kuitenkaan yleensä korvata tällä tavalla käynti- ja toimenpidepohjaisesti vaan kokonaiskorvauksen periaatteella. Olenkin sen takia toivottanut tervetulleeksi sitä, että nyt tästä suunnitellusta 350 miljoonasta eurosta edes osa voitaisiin käyttää sillä tavalla mielestäni järkevästi, että sillä tehtäisiin omalääkärimallia. Käytännössähän se tarkoittaisi, että siellä tarvittaisiin tuollainen 250 euroa yhtä asukasta kohti, ja silloin käytännössä 1 000:n tai 1 500:n väestöpohjalla oleva omalääkäri tarvitsisi käytännössä sen 300 000 euroa. Se ei tietenkään tulisi hänelle palkkana, vaan siitä hän sitten maksaisi lääkärikeskukselle, tai jos hän ei sellaisessa työskentele vaan hän on itsenäinen ammatinharjoittaja, hän maksaisi siitä tilavuokran, hän maksaisi siitä sitten avustajien palkkion, työtoveriensa palkkion, ict-kulut ja kaikki muut, ja sitten siitä, mikä siitä jää, joka on käytännössä alle puolet, hän maksaisi vielä oman sosiaaliturvansa, esimerkiksi eläkemaksut ja muut. Itse asiassa on aika mielenkiintoista havaita, että tällainen laskelma tuottaa käytännön kuukausipalkaksi jokseenkin saman, mitä tällä hetkellä julkisella sektorilla terveyskeskuslääkärin kuukausipalkka on. Tämä nyt ihan kommenttina siihen, miten Kela-rahoja voisi mielestäni järkevämminkin käyttää.

Mutta sitten ihan tässä esille nousseisiin asioihin: Kyllähän tämä jo pariin kertaan kehu-
mani tausta-aineisto osoittaa — esimerkiksi sivulla 21 on ihan taulukko siitä, miten Kela-korvaukset jakaantuvat — että yksityislääkäripalkkioiden korvaukset keskittyvät keski- ja hyvätuloisille. On peräti otsikko tässä. Tämä tulodesiilien mukainen jakautumahan on aivan lineaarinen tässä. Eli kyllähän me tietysti tämän tiedämme, ja onhan se oikeastaan aika helppo ymmärtää.

Sitten toteaisin kyllä vielä, että totta kai pelkkiä numeroita vertaamalla 300 miljoonaa tai 100 miljoonaa on pieni luku verrattuna 26 miljardiin, mutta eihän ihan oikeasti niitä pidä verrata keskenään, koska siinä 26 miljardissa on pelastustoimi, vanhustenhuolto, lastensuojelu, siellä on vammaispalvelut, siellä on kaikki sairaaloiden budjetit, siellä on neuvo-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

lat, kouluterveydenhuolto, kotisairaanhoido, kaikki. Eli kyllähän meidän pitää oikeasti verrata siihen osuuteen, mitä esimerkiksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidoon käytetään, ja se on noin 750 miljoonaa euroa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

19.55 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tuossa tosiaan näitä Kelan tilastoja, niin viittasin nimenomaan tähän 1—6 kuukautta 24 tilastoihin. [Aki Lindén: Ymmärsin!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja lääkelain muuttamisesta sekä sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 129/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, valiokunnan puheenjohtaja, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä todella muutetaan sairausvakuutuslakia ja lääkelakia, ja ajatuksena tässä on myöskin se, että otettaisiin tarkasteluun meillä lääkkeiden korvattavuus, hinnoittelu sekä apteekkien velvoitteet. Tämän johdosta hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että apteekkien lääkevarastointia ja hintaneuvontaa koskevaan sääntelyyn tulisi muutoksia. Ja tämän johdosta lähdetään myöskin siitä, että esitykseen sisältyy nyt useita lääkkeiden korvattavuutta ja hinnoittelua ja apteekkien velvoitteita koskevia muutoksia lääkkeiden hintojen alentamiseksi sekä hintakilpailun toimivuuden ja säästöjen toteutumisen varmistamiseksi. Ehdollista korvattavuutta koskeva sääntely ehdotetaan vakinaistettavaksi voimassa olevan sääntelyn mukaisena.

Myyntiluvallisten lääkevalmisteiden vahvistettuja kohtuullisia tukkuhintoja ehdotetaan alennettavaksi puolellatoista prosentilla maaliskuusta 25 alkaen.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi biologisten lääkkeiden tukkuhintojen hinnoittelun porrastaminen, ja korvattavuuden laajuuden osalta arvioidaan uudelleen säännöstä, jonka mukaan valmisteille on vahvistettava kohtuullinen tukkuhinta. Täten se voisi olla enintään 75 prosenttia biosimilaarivalmisteelle hyväksytystä korkeimmasta tukkuhinnasta. Lisäksi ehdotuksessa esitetään uuden rinnakkaisvalmisteen hinnoittelusääntöjä tarkistettavaksi niin, että lääkekorvausjärjestelmään tulevan ensimmäisen rinnakkaisval-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

misteen tukkuhinnan tulee olla nykyisen 50 prosentin sijasta vähintään 60 prosenttia edullisempi kuin vastaavalle samaa lääkettä sisältävälle tuotteelle, siis sille, joka on korvausjärjestelmässä jo olemassa oleva valmiste, hyväksytty kohtuullinen tukkuhinta.

Arvoisa puhemies! Myös apteekkien, sivuapteekkien ja apteekin verkkopalvelun lääke-laissa säädettyä hintaneuvontavelvoitetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että lääkkeen ostajalle tulee tarjota tosiasiallisesti edullisinta lääkevalmistetta toimitettaessa lääkemääräyksellä toimitettavaa lääkettä. Hintaneuvontavelvoitetta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että lääkkeen ostajalle tulee antaa tietoa saatavilla olevien edullisimpien lääkevalmisteiden hinnoista. Apteekkien ja sivuapteekkien lääkkeiden varastointivelvoitetta täydenne-tään edellytyksellä siitä, että apteekin ja sivuapteekin on pidettävä varastossa myös edullisimpia lääkkeitä.

Tässä ehdotuksessa ehdotetaan myös tehtäväksi sairausvakuutuslakiin terveysteknologian arviointia koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen liittyvät täydentävät muutokset koskien lääkkeiden hintalautakunnan tehtäviä, korvattavuushakemukseen liitettäviä tietoja, korvattavuuden ja kohtuullisen tukkuhinnan lakkauttamista, hakemusten käsittelyaikaa sekä tietojen antamista koordinaatioryhmälle. Ja HTA-asetuksen tavoitteena on siis nopeuttaa uusien lääkehoitojen käyttöönottoa.

Valiokunta pitää myönteisenä, että esityksessä on pyritty löytämään juuri sellaisia säästöjä, jotka ovat vaikutuksiltaan vähiten haitallisia muun muassa lääkkeiden käyttäjien sekä lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuuden näkökulmasta. Näillä ehdotuksilla pyritään myös alentamaan lääkkeiden hintoja ja siten myös vakuutettujen lääkekustannuksia. Lisäksi apteekkien hintaneuvontaa tehdään jatkossa niin, että on tarjottava sitä tosiasiallisesti edullisinta lääkevalmistetta, ja varastointia koskevilla muutoksilla taas turvataan lainsäädännössä lääkkeen ostajan mahdollisuutta ostaa apteekista hinnaltaan tosiasiallisesti edullisin lääkevalmiste aiempaa vieläkin selkeämmin. Perustuslakivaliokunta on katsonut näiden muutosten osalta, että nämä voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Tämän lisäksi tässä esityksessä ehdotetaan myöskin lääkkeiden alkuomavastuun korotusta. Tämä on myös osa hallituksen tekemiä säästötoimia, joten esityksessä ehdotetaan vakuutetun maksettavaksi jäävän lääkekorvausten alkuomavastuun korottamista 50 eurosta 70 euroon ja alkuomavastuun sitomista kansaneläkeindeksiin. Myös tämän perustuslakivaliokunta katsoo voitavan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Tähän lääkkeiden alkuomavastuun korotukseen liittyen on hyvä todeta, että korottaminen 20 eurolla ja sitominen kansaneläkeindeksiin koskee kaikkia 18 vuotta täyttäneitä korvattavia lääkkeitä käyttäviä henkilöitä, ja näin alkuomavastuun nostaminen lisää niiden henkilöiden määrää, joiden lääkeostot jäävät alle alkuomavastuun, noin 226 000 ihmisellä. Eniten alle alkuomavastuun jääneitä henkilöitä on nimenomaan nuoremmissa, alle 45-vuotiaiden ikäryhmissä. Alkuomavastuun nostaminen kasvattaa sairausvakuutuksesta korvattavia lääkkeitä ostaneiden henkilöiden kustannuksia keskimäärin 5,7 eurolla, ja käytännössä lääkekorvausmenojen arvioidaan vähenevän alkuomavastuun nostamisen seurauksena 22 miljoonaa euroa. Suurimmat omavastuun nousut kohdistuvat esityksen mukaan niille henkilöille, jotka ovat ostaneet ylemmän erityiskorvausluokan lääkkeitä, ja näin tämä kohdistuu siis ikääntyneisiin ja usein monisairaisiin. Yli puolet ylemmästä erityiskorvausluokasta korvattavia lääkkeitä ostaneista oli pienituloisia, sillä 26 prosenttia kuului alimpaan tuloviidennekseen ja 29 prosenttia toiseksi alimpaan tuloviidennekseen vuoden 23 tietojen mukaan.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa terveydenhuollon maksut ja lääkkeiden omavastuuosuudet ovat Pohjoismaihin ja muihin Euroopan maihin verrattuna korkeat. Ja tietenkin tästä näkökulmasta voidaan esitettyä 20 euron suuruisia korotusta lääkkeiden alkuomavastuuseen pitää korkeana, kun ottaa huomioon, että paljon lääkkeitä käyttävien henkilöiden toimeentuloon vaikuttavat myös sosiaaliturvaan samanaikaisesti tehtävät etuuksia pienentävät sopeuttamistoimet, asiakasmaksujen korotukset sekä lääkkeiden arvonlisäverokannan muuttaminen.

Kaiken kaikkiaan valiokunta korostaa, että pienituloiset henkilöt voivat saada alkuomavastuun toimeentulotuen kautta. Alkuomavastuun korotuksen arvioidaan nostavan toimeentulotukimenoja vuositasona noin puolitoista miljoonaa euroa, ja kuntien rahoittaessa puolet toimeentulotukimenoista valtion menot kasvavat vuositasona 750 000:lla. Onkin hyvä valiokunnan näkökulmasta sekä kiinnittää huomiota näihin yhteisvaikutuksiin että myöskin korostaa samaa kuin perustuslakivaliokunta, eli on huolestuttava kehitys se, että ehdotetun lainsäädännön on arvioitu ohjaavan etuudensaajia viimesijaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen saajiksi.

Arvoisa puhemies! Tässä tämä vaikea asia esiteltynä. Totean, että tämän esityksen osalta yksimielisyyttä oli näistä ensimmäisistä, lääkkeiden hintoja laskevista vaikutuksista, mutta tämä esitys sisältää myöskin kaksi vastalauseetta, jotka nimenomaan perustuvat tämän alkuomavastuun noston hyväksymättä jättämiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.54 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Lääkkeisiin kohdistuu tällä hetkellä monia hallituksen esityksiä, jotka tekevät niiden käyttämisestä aiempaa kalliimpaa ja siten entistä useammalle myös vaikeampaa. Orpon hallitus on nostamassa lääkkeiden arvonlisäveroa 40 prosentilla. Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä puolestaan yhtenä osana on lääkkeiden alkuomavastuun korottaminen 50 eurosta 70 euroon ja sitominen samalla indeksiin. Emme hyväksy esitystä tältä osin.

Arvoisa puhemies! Suomessa moni ihminen joutuu jo tällä hetkellä miettimään, riittävätkö rahat ruokaan vai lääkkeisiin. Näin ei pitäisi olla, mutta hallitus on kuitenkin esityksellään hankaloittamassa tilannetta entisestään. Alkuomavastuun korotuksella voi olla hallituksen esityksen mukaan negatiivista vaikutusta lääkehoitojen aloittamiseen, lääkkeiden käyttöön ja hoitoon sitoutumiseen, siis koko lääkehoitoon kokonaisuudessaan. Kun lääkkeitä ei pystytä ottamaan siten, miten tarve olisi, se voi heikentää terveydentilaa, vaikeuttaa sairauksia ja lisätä muiden terveyspalveluiden tarvetta. Tällainen ei ole kenellekään toivottavaa, sillä jos lääkäri on lääkkeitä määrännyt, niin silloin niille on myös tarvetta. Lääkkeet ovat välttämättömyys sairauden hoidossa.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä esille, että Orpon hallitus on muutenkin leikannut sosiaaliturvaetuuksista ja julkisista sote-palveluista. Monesta eri suunnasta tulevat leikkaukset osuvat samoihin henkilöihin, niin myös tämä alkuomavastuun korotus. Ikääntyneet ja vammaiset henkilöt käyttävät muita väestöryhmiä enemmän julkisen terveydenhuollon palveluita ja lääkkeitä, jolloin lääkkeisiin ja asiakasmaksuihin tehtävät muutokset osuvat etenkin heihin. Hallitus onkin tekemässä kovia arvovalintoja leikkauksillaan, mitä emme voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella esitän, että lakiesitys hyväksytään sosiaalidemokraattien, vasemmiston ja vihreiden esittämän vastalauseen 1 mukaisena.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

18.57 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Jo viime kaudellakin haettiin keinoja, joilla oltaisiin saatu kustannustehokkuutta lääkehuoltoon, mutta silloin hallitus teki selkeän arvovalinnan. Eli Marinin hallituksen lähtökohtana oli, etteivät potilaiden lääkekulut saa nousta, vaan sitä kustannustehokkuutta haettiin muualta, ja siinä myös onnistuttiin. Mutta me pidimme sen lupauksemme — pidimme kiinni siitä, että potilaan tai asiakkaan lääkekustannukset eivät nousseet. Mutta tämän Orpo—Purran hallituksen arvot ovat hyvin erilaiset, ja minä en voi hyväksyä tällaista politiikkaa. Ja, arvoisa puhemies, kannatan siksi edustaja Bergin tekemää esitystä.

Nyt siis todellakin ollaan korottamassa lääkkeiden omavastuu 50 eurosta 70 euroon, ja samalla se sidotaan indeksiin, eli Kela-korvausta alkaa saamaan vasta, kun vuosittainen omavastuu on maksettu, ja jatkossa tämä seuraa indeksiä ja nousee siten vuosittain. Tämä on todella surullista politiikkaa. Ja tämänkin esityksen kohdalla lienee paikallaan muistuttaa, että perussuomalaiset sanoivat vielä ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei heille käy, mutta kyllähän tässäkin leikataan. Leikataan toki kaikilta, mutta pienituloisiin tämäkin leikkaus kohdistuu erittäin voimallisesti.

Tällä esityksellä hallitus siis korottaa lääkekorvausten alkuomavastuuta 40 prosentilla ja samalla sitten toisella esityksellään nostaa lääkkeiden hintaa korottamalla lääkkeiden arvonlisäveroa 40 prosentilla. Hallituksen tapa kohdistaa kaikki leikkaukset näihin sairastaviin ihmisiin on kyllä mielestäni aivan kohtuuton. Ja kyllä tässä valiokunnan asiantuntijakuulemisessakin nousi esiin se huoli siitä, kuinka nämä korotukset sitten vaikuttavat potilaiden lääkekustannuksiin, mahdollisuuksiin hankkia lääkkeitä, ylipäättänsä siihen hoitoon sitoutumiseen ja myös sitten näihin yhteisvaikutuksiin hallituksen muiden säästöesitysten kanssa, joita täällä salissa on useasti peräänkuulutettu. Ja näitä alkuomavastuun korotuksen vaikutuksiaahan on selvitetty Kelassa, ja totta on se, että Suomessa on lääkeköyhyyttä, eli moni ihminen joutuu säästämään omista lääkkeistään. Lääkkeitä puolitetaan, niitä otetaan vähemmän ja harvemmin kuin on määrätty tai jätetään kokonaan lääkkeitä ostamatta ja ottamatta, ja moni joutuu valitsemaan Suomessa myöskin lääkkeiden ja ruoan välillä.

Ja todellakin hallituksen esityksenkin mukaan alkuomavastuun korotus voi vähentää lääkehoitojen aloittamista, lääkkeiden käyttöä ja hoitoon sitoutumista. Ja kuten tässä edellä jo edustaja Berg totesi, niin tämä muutos voi heikentää myöskin lääkkeiden käyttäjien terveydentilaa, pitkittää tai vaikeuttaa sairauksia ja myöskin sitten lisätä muiden terveyspalveluiden käyttöä, mikä ei kyllä ole järkevää politiikkaa. Mielestäni suunta pitäisi olla aivan toinen, että me luovuttaisiin tästä lääkkeiden alkuomavastuusta ja muutenkin kiinnitetäisiin huomiota näitten lääkkeiden kustannuksiin.

Ja todella, kuten täällä on todettu jo useammassakin asiakohdassa, niin minä peräänkuulutan näitä yhteisvaikutuksia. Kun tämä hallitus tuntuu jatkuvasti leikkaavan pienituloisilta, eläkeläisiltä, paljon lääkkeitä käyttäviltä, ihmisten sosiaaliturvasta monella eri sektorilla, ja nämä kaikki leikkaukset ja heikennykset osuvat samaan ihmisryhmään, niin missä se raja kulkee? Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, mikä on teidän rajanne?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

19.01 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä, jolla taas leikataan sairailta ihmisiltä.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Luen suoran sitaatin, Suomen Uutiset 3.9.2019: ”Perussuomalaisten kansanedustaja, farmaseutti ja sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan jäsen Minna Reijonen vaatii muutosta lääkkeiden epäoikeudenmukaisiin Kela-korvauksiin.” Otsikko: ”Reijonen: Lääkekorvauksista poistettava 50 euron alkuomavastuu.” Ihmettelen, että ennen vaaleja perussuomalaiset vaativat, että lääkkeitä ei leikata, sairailta ihmisiltä ei leikata. Tässä viittasin edustaja Reijoseen, jonka kanssa istutaan tälläkin hetkellä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa. Te vaaditte muun muassa tämän 50 euron omavastuusuuden poistamista apteekkeista. No mitä te teitte nyt sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa? Vuodenvaihteessa näillä ihmisillä, jotka menevät apteekkiin, se 50 euron alkuomavastuu muuttuu 70 euroksi. Kysyn, miten tämä on mahdollista: vaaleissa lupasitte, että alkuomavastuu lääkkeitä poistuu, tämä viidenkymmenen omavastuu, ja nyt jollain kumman syyllä perussuomalaisten johdolla se muuttuu 70 euroon. [Kim Berg: Ei voi olla totta! — Aino-Kaisa Pekonen: Uskomatonta!] Ja sitten kun te vielä kysytte, minkä takia kansalaiset miettivät, että teidän puheenne ja tekonne ovat täysin ristiriidassa, niin tässä on yksi esimerkki.

Toinen esimerkki: Aikaisemmin täällä te nostitte näitten asiakasmaksujen ja lääkekattojen omavastuusuutta 100 eurolla — 100 euroa nostitte tätä omavastuusuutta. No eihän tämäkään vielä teille riittänyt. Nyt uusimpana esityksenä te, perussuomalaiset, nostatte lääkkeiden arvonlisäveroa 10 prosentista 14 prosenttiin. Sosiaalidemokraatit eivät ole missään tapauksessa hyväksyneet sitä, että te nostatte lääkkeiden arvonlisäveroa peräti näin merkittävällä tavalla. [Aino-Kaisa Pekonen: Miten te kehtaatte?] Nyt kyllä toivon perussuomalaisilta vastauksia tähän, minkä takia te olette leikanneet sairailta, pienituloisilta suomalaisilta: Asiakasmaksuja, kuten täällä kerroin, ja näitten lääkekattojen korotus aikaisemmin, 100 euroa. Nyt tässä budjetissa alvi nousee historiallisen paljon jokaiselle lääkkeen käyttäjälle, ja nyt tämän alkuomavastuun, jonka te lupasitte poistaa, te korotatte 70 euroon. Nyt toivoisin vastauksia.

Olen ehkä vähän pahoillani siitä, että kun me sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa käsitellään näitä teidän leikkausesityksiänne aamusta myöhään iltaan, niin täällä ei taaskaan ole hallituspuolueitten, perussuomalaisten, kansanedustajia. — No nyt tulee. Edustaja Sillanpää, [Kim Berg: No niin, Sillanpäältä vastaus!] täällä kaipasin jo perussuomalaisten edustajia tänne saliin. — Mielestäni ei ole oppositiossa kohtuutonta vaatia, että jos me kellon ympäri käsittelemme näitä teidän leikkauslaskenne hirveässä kiireessä, niin te olisitte myös paikalla vastaamassa meidän kysymyksiin. Edustaja Sillanpää, teille nyt kysymys, kun johdatte perussuomalaisten valiokuntatyötä: Siteerasin täällä Suomen Uutisten otsikkoa, jossa kolleganne esitti, että lääkekorvauksista on poistettava tämä viidenkymmenen alkuomavastuu — kynnyskysymys teille viime vuonna. Ja mitä te valiokunnassa teette? Te nostatte sen 70 euroon. Me esitimme valiokunnassa tähän pykälämuutoksen, ja kun te otitte kantaa, hyväksyttkö te tämän korotuksen 70:een, niin kaikkien kädet nousivat: kyllä, piti nostaa seitsemäänkymmeneen.

Nyt kysynkin täällä, millä te perustelette tätä sairailta leikkaamista, millä te perustelette sitä, että te nostatte lääkkeiden arvonlisäveroa 10:stä 14 prosenttiin. Enkä ole vieläkaan saanut vastauksia liittyen jo aikaisempiin leikkauksiin, mitkä ovat kohdistuneet pienituloisiin, muun muassa näiden lääkekattojen ja asiakasmaksukattojen korottaminen 100 eurolle. Nyt monet sairaa suomalaiset, jotka sairastavat ja ovat pienituloisia, kyllä varmasti peräisivät vastausta, että kuinka paljon te voitte leikata paljon sairastavilta suomalaisilta. Nyt vielä toivoisin, että koska tämä puheiden ja tekojen ristiriita on niin ilmeinen, kuten täällä siteerasin näitä teidän vaalilupauksianne, niin ottaisitte nyt kantaa. En halua kuulla sitä vas-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

tausta, että nyt talous on näin tiukka, että sairailta on leikattava. Se ei pidä paikkaansa, koska kun me käsitelimme äsken Kela-korvauksesityksiä, [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan, sinne on rahaa!] niin samaan aikaan sinne oli rahaa vaikka kuinka paljon. Edellisenä päivänä te laskitte kaljaveroa 25 miljoonaa, [Aino-Kaisa Pekonen: Huh huh!] ei tuntunut missään. Joka päivä on erilaisia arvovalintoja. Ja kun tänään me keskustelemme jälleen kerran lääkkeiden leikkauksesta, niin nyt kysynkin teiltä: kuinka paljon te olette valmiit vielä leikkaamaan sairailta suomalaisilta? [Kim Berg: Hyvä, Ilmari! Painavaa sanaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

19.07 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Voisin tähän väkevään puheenvuoroon jatkaa, että näyttää tuo hallituksen tandem toimivan hyvin. Kun perussuomalaisilta tivattiin kysymyksiä, että miksi ennen vaaleja sanoitte, että lääkeomavastuu pitää poistaa ja nyt nostatte, niin täällä kokoomusedustajat halusivat vastata teidän puolesta kysymykseen. Ihailtavaa tämä solidaarisuus, ja yhteistyö näyttää toimivan.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän hallituksen esitykseen, jossa todellakin nostetaan alkuomavastuu lääkekorvausten osalta viidestä kymmistä seitsemään kymppiin ja alkuomavastuu sidotaan kansaneläkeindeksiin. Lääkkeiden hinnoitteluun ehdotetaan uusia säännöksiä hintakilpailun toimivuuden ja säästöjen toteutumisen varmistamiseksi. Hallituksen esityksen tavoitteena on tuottaa julkiseen talouteen 90 miljoonan euron säästöt. Lääkkeiden alkuomavastuun nosto voi sosiaali- ja terveystaloudelle annettujen lausuntojen mukaan heikentää rationaalisen lääkehoidon toteutumista, koska lääkekustannusten oma vastuun noston on havaittu jo aiemmin johtavan siihen, että yhä useampi ihminen jättää ostamatta hänelle reseptillä määrätty tarpeelliset lääkkeet.

Arvoisa rouva puhemies! Lääkkeiden ostamatta jättäminen ja siten määrätyn lääkehoidon laiminlyönti pahentaa sairauksia, heikentää sairauksien hoitotasapainoa ja lisää myös kuolleisuutta. Alkuomavastuun korottaminen voi johtaa myös tarttuvien tautien leviämiseen väestön keskuudessa, jos lääkkeiden korkea hinta ja nouseva alkuomavastuu johtavat siihen, ettei kaikilla ihmisillä ole varaa ostaa välttämättömiä lääkkeitä. Alkuomavastuun korotus voi siten nostaa terveydenhuollon kokonaiskuormitusta ja kustannuksia. Sillä voi olla myös pitkäaikaisempia vaikutuksia kansanterveyteen sitä heikentävästi. Jo ennen nyt hallituksen esittämää alkuomavastuun korotusta 24 prosenttia reseptilääkkeiden käyttäjistä on Fimean lääkebarometrin mukaan jättänyt joskus ostamatta lääkärin määräämiä lääkkeitä taloudellisten vaikeuksien vuoksi, siis taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Valiokunnalle annetun lausunnon mukaan Kuluttajaliiton vuonna 2022 teettämässä tutkimuksessa 32 prosenttia vastaajista oli jättänyt viimeisen kolmen vuoden aikana joko kokonaan lääkkeitä ostamatta tai siirtänyt niiden ostamista eteenpäin.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä yhteydessä en malta olla itsekään muistuttamatta tästä lääkkeiden alvin korotuksesta. Alvi nousee, kun katsotaan, 40 prosenttia eli 10:stä 14:ään.

Toinen tärkeä kokonaisuus tässä esityksessä liittyy apteekkien toimintaan. Hallitusohjelmassa on sovittu apteekkisääntelyn uudistamisesta vastuullisesti ja asteittain turvaten laadukkaat ja turvalliset apteekkipalvelut koko Suomessa. Valiokunnalle annetussa asiantuntijalausunnossa todetaan, että hallituksen apteekkeihin kohdistamista leikkauksista ja apteekkitoimintaa koskevista säädosmuutoksista tulisi tehdä kokonaisvaikutusten arviointi. Keskustan näkemys nimenomaan on se, että se olisi ollut hyvä tehdä jo ennen kuin tehdään taas uusia muutoksia, mitkä vaikuttavat apteekkitalouteen. Keskusta on huolissaan

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

hallituksen tavasta tuoda eduskuntaan apteekkisääntelystä erillisiä esityksiä, jolloin kokonaisvaikutukset uhkaavat jäädä arvioimatta ja kattavan apteekkiverkoston säilyminen voi vaarantua.

Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa lausunnossa todetaan, että apteekkitalouteen tehdyt leikkaukset ovat johtamassa siihen, että osa apteekeista ei pysty suorittamaan niille lainsäädännössä säädettyjä velvollisuuksia. Apteekkiverkosto on vielä toistaiseksi Suomessa varsin kattava. Toimiva apteekkijärjestelmä ja lääkkeiden saatavuus on turvattava myös jatkossa koko Suomessa, myös harvaan asutuilla alueilla niin normaalitilanteessa kuin mahdollisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Huoltovarmuuskeskus nostaa valiokunnalle antamassaan lausunnossa esille myös tärkeän huolen siitä, miten lääkkeiden hintojen alentamisyrittämät vaikuttavat Suomen lääkemarkkinoihin ja kansallisen lääkehuollon toimintavarmuuteen. Nämä Huoltovarmuuskeskuksen näkemykset lääkkeiden saatavuudesta, huoltovarmuudesta koko Suomessa, kannattaa ottaa vakavasti.

Keskusta on tyytyväinen, että valiokunnassa saatiin hyvällä yhteistyöllä tärkeitä lausumia, muun muassa tähän apteekkitalouden kokonaisarviointiin. Keskusta kannattaa näitä lämpimästi. Toki kannamme sitten samaan aikaan huolta, sillä kulisseyssä jo kovasti tuntuu keskustelu käyvän näistä itsehoitolääkkeistä. Ollaanko niitäkin jo seuraavassa aallossa tuomassa sitten tuonne ruokakauppoihin vahvempien alkoholien ja muiden mukana, ja ovatko perussuomalaiset sitten tässäkin kohtaa kuittaamassa ne kokoomuksen pyrkimykset erilaisista uusista tuotteista ja myöskin itsehoitolääkkeistä tuonne kaupan tiskille?

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotamme, että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 5 luvun 3 a §:n 1 momentti muutettuna vastalauseen 2 mukaisesti. Tähän vastalauseeseen sisältyy myöskin lausumaehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila. — Edustaja, mikrofoni.

19.14 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Siposen esittämää vastalauseita, pykälämuutosta ja lausumaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.14 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käytetyissä puheenvuoroissa jo käynyt selvästi ilmi, että tämä alkuomavastuun nosto 70 euroon on erittäin merkittävä ja rujo toimenpide, joten sitä ei nyt ehkä tässä lisää tarvitse enää korostaa, mutta liittäisin sen nyt siihen kokonaisuuteen, mistä tänään ollaan muuten täällä puhuttu. Eli meillä asiakasmaksuja nostetaan tuolla julkisessa terveydenhuollossa. Samaan aikaan sitten, niin kuin juuri äsken käsitelimme, lisätään näitä Kela-korvauksia yksityissektorille. Olemme kuulleet eri asiantuntijoilta arvioita siitä, että tämä tulee myös ohjaamaan työvoimaa sieltä julkisesta terveydenhuollosta, missä kuitenkin nämä vakavammat sairaudet hoidetaan, sinne yksityiselle puolelle, jossa kuitenkin hoidetaan periaatteessa kevyempiä sairauksia. Niinhän se työnjako käytännössä tässä menee.

Edelleen tietenkin sitten nämä leikkaukset sieltä hyvinvointialueiden rahoituksesta: Toivoisin, että tähän saataisiin täällä järkevien ihmisten kesken, mikä tarkoittaa ihan kaikkia kansanedustajia täällä, jonkunnäköinen konsensus siitä, että kun me puhumme siitä, ovat

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

ko hyvinvointialueet saamassa lisää rahaa vai menettämässä rahaa, niin kyllähän kaikille lukutaitoisille ihmisille on itsestäänselvää, että tuossa budjettikirjassa on se 2,2 miljoonaa euroa lisää rahaa, josta 1,4 miljoonaa euroa on se vuoden 23 alijäämän kompensatio, ja sitten siellä on hyvinvointialueindeksin kautta tulossa 800 000 euroa. Mutta samaan aikaan siellä tehdään nykyisiin tehtävnmäärityksiin ja normeihin liittyen muutoksia, joiden perusteella viedään sitten 300 miljoonaa euroa pois hyvinvointialueilta. Eli sillä rahalla, mikä tulee esimerkiksi indekseihin, kun palkat nousevat, maksetaan niitä palkankorotuksia — ei sillä mitään toimintaa saada lisää. Eli tässä mielessä on ihan selvää, että tapahtuu leikkauksia, vaikka samaan aikaan tietty perusrahoitustaso siellä kuitenkin tällä kuvaamallani tavalla säilyy. Tämän halusin tässä yhteydessä todeta, koska kuitenkin tilanne on nyt se, että meillä terveydenhuolto tulee monella tavalla kalliimmaksi ihmisille ja tulee vaikeammaksi päästä julkiseen terveydenhuoltoon, valitettavasti. Moni kääntyy sitten yksityisen sektorin puoleen, ja siellä kuitenkin, vaikka Kela-korvauksia jonkun verran korotettaisiin, sitten omavastuut kenties mahdollisesti säilyvät erittäin suurina, koska hintoja korotetaan. Tämä on nyt niin kuin laajempi kuva, ja tässä yhteydessä on tämä lääkealkuomavastuun osuus, joka on pieni osa tätä sairastamisen kallistumista Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

19.17 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen yksi keskeinen muutos koskee sitä, että lääkekaton alkuomavastuun osuus nousee 70 euroon. Tämä aiheuttaa ymmärrettävästi huolta niissä ihmisissä, joilla on käytössään säännöllisiä lääkityksiä. Lääkehuolto koskettaa melkein pä jokaista suomalaista jossain vaiheessa elämää.

Julkisen talouden tilanne on vaikea. Sillä on suora vaikutus kaikkeen tässä yhteiskunnassa, ja sen pohjalta joudumme tekemään erinäisiä päätöksiä. Lääkekorvausjärjestelmämme kustannukset ovat kasvaneet nopeasti, ja alkuomavastuun korottaminen on yksi keino, jolla pystymme hillitsemään menoja. Esitys sisältää myös indeksisidonnaisuuden, joka varmistaa sen, että alkuomavastuun taso pysyy ajan tasalla ilman jatkuvaa erillistä päätöksentekoa.

Valiokunta on todennut, että tässä esityksessä on pyritty löytämään nimenomaan sellaisia säästöjä, jotka ovat vaikutuksiltaan vähiten haitallisia muun muassa lääkkeiden käyttäjien sekä lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuuden näkökulmasta. Vaikka alkuomavastuun nosto voi tuntua suurelta, on muistettava, että tämä on maltillinen keino verrattuna muihin vaihtoehtoihin, kuten esimerkiksi yleisten asiakasmaksujen korotuksiin tai lääkekorvausten laajamittaisiin leikkauksiin. Lisäksi hallitus on sitoutunut toteuttamaan vuosiomavastuun jaksottamisen mahdollisimman pian, ja se auttaa erityisesti heitä, jotka joutuvat käyttämään paljon lääkkeitä.

Haluan myös muistuttaa, että Suomen sosiaaliturvajärjestelmä pitää huolen siitä, etteivät nämä päätökset vaikuta liikaa paljon lääkkeitä käyttäviin. Siitä pitävät huolen olemassa oleva lääkekatto ja viime kädessä toimeentulotuen saatavuus. Lisäksi hallitus seuraa tarkasti näiden muutosten vaikutuksia lääkkeiden käyttöön ja terveydenhuollon kuormitukseen ja tekee tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Toinen keskeinen näkökulma tässä esityksessä on huoltovarmuus ja sen varmistaminen. Suomessa meillä on tällä hetkellä kattava ja hyvin toimiva apteekkijärjestelmä, mutta sen tulevaisuus ja toimintaedellytykset eivät ole itsestään selviä. Siksi meidän täytyy varmistaa se, että apteekkijärjestelmällä on edellytykset toimia myös tulevai-

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

suudessa parhaalla mahdollisella tavalla. Apteekkien pitää esimerkiksi pystyä pitämään varastoissaan kriittisiä lääkkeitä, ja asiakkaille on tarjottava edullisempia vaihtoehtoja eri lääkkeisiin. Nämä asiat korostuvat erityisesti silloin, kun puhumme poikkeusoloista tai toimitushäiriöistä, jolloin meidän on välttämätöntä turvata lääkkeiden saatavuus. Esitykseen sisältyvät uudet hintaneuvontavelvoitteet, ja edullisempien lääkkeiden saatavuusvelvoitteet tukevat nimenomaan tätä tavoitetta.

Apteekkitalouden uudistamisen myötä, jota hallitus valmistelee, on varmistettava se, että apteekit voivat tulevaisuudessakin säilyttää toimintavarmuuden myös syrjäisemmillä seuduilla, joilla ei asu suuria määriä ihmisiä. Lisäksi varmistamme sen, että apteekit todella voivat täyttää niille asetetut velvollisuudet. Apteekkiverkostosta ei voi puhua erillisenä asiana, vaan se on suoraan osa koko terveydenhuoltojärjestelmää. Jos toimivaa apteekkiverkostoa ei ole, se on kuin terveydenhuollosta puuttuisi osa selkärangasta. Tämä muutos yhdessä muiden lääkekorvausjärjestelmän ja apteekkitalouden uudistusten kanssa varmistaa sen, että kaikilla suomalaisilla on jatkossakin mahdollisuus kohtuuhintaisiin lääkkeisiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

19.21 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sillanpää tässä hyvin kuvasi apteekkien merkitystä meidän suomalaisessa terveydenhuoltojärjestelmässämme. Monella paikkakunnalla apteekki on terveydenhuollon sydän tällä hetkellä tarjoamalla tietysti apteekkiin yhdistettyjä lääkehuollon palveluita, mutta myös montaa erilaista neuvontapalvelua tässä yhteydessä. Ja onkin tärkeää, kun me uudistamme apteekkilainsäädäntöä ja lääkelainsäädäntöä, että pidetään huolta apteekkien toimintaedellytyksistä myös pienemmillä ja harvaan asutuilla alueilla.

Se on todella iso harmi, jos uudistuksessa nämä menetetään, ja tämän takia valiokunta ehdottaakin lausumaa tästä, että apteekkitalouden kokonaisuudistuksessa on arvioitava jo tehtyjen muutosten vaikutuksia apteekkien toimintaedellytyksiin ja varmistettava vähintään lääketurvallisuus, apteekkien toimintaedellytykset sekä apteekkipalvelujen alueellinen saatavuus.

Toinen asia, mikä on tärkeä huomioida, on lääkkeiden saatavuus Suomeen, eli Suomessa lääkkeiden hinnat ovat jo Euroopan alhaisimpia, ja tämä johtaa siihen, että kilpailussa lääkkeistä, toimituskatkosten yhteydessä, Suomi ei ole kovin vahvoilla, ja monesti meillä näitä toimitushäiriöitä tulee.

Edustaja Nurminen toi puheenvuorossaan esille edustaja Reijosen kommentin vuodelta 2019, taisi olla syyskuu, mutta maailmahan oli silloin aivan erilainen. Talous oli lähes tasapainossa Sipilän hallituksen jälkeen. Ja mitä sitten on tapahtunut? Marinin hallitus toteutti omaa politiikkaansa, meillä oli korona, Ukrainan sota, inflaatio, ja ensi vuonna otamme 12,4 miljardia euroa velkaa, vaikka hallitus on sopinut jo tälle vaalikaudelle 9 miljardin sopeutuksesta. Tämän pitäisi kertoa se, että me elämme täysin erilaisessa maailmassa kuin vuonna 2019.

Ja tämä hallituksen esitys vahvistaakin julkista taloutta 90 miljoonalla eurolla. Nämä säästöt ovat tietysti harmillisia, mutta kokonaistaloustilanne huomioiden ne on pakko tehdä. Ja korjataan sen verran edustaja Lindénin esittämiin lukuihin, että hyvinvointialueille annetaan 2,2 miljardia enemmän kuin edellisenä vuonna, ei miljoonaa. [Aki Lindén: Totta kai!] — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen, poissa. — Edustaja Lindén.

19.24 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Otan mielelläni tuon korjauksen vastaan. Näitä erehdyksiä sattuu — ja siksi aikaisemmin tänään päivällä erään toisen edustajan erehtyessä tietystä suuruusluokasta en myöskään lähtenyt sitä ilkkumaan — mutta totta kai 2,2 miljardia on se luku, mikä on oikea luku siinä.

Miksi pyysin vielä puheenvuoron tähän asiaan, niin vaikka nyt ei ole varmaan oikea aika ja tämä pieni kokoonpanokaan ehkä se kaikkein paras käydä sosiaaliturvapolitiikasta laajempaa keskustelua, haluan nyt kuitenkin tässä lyhyesti kertoa, miten itse ajattelen näistä asioista.

Lääkekorvaukset ovat osa sosiaaliturvapolitiikkaa, niin omavastuut kuin sitten ne korvaamisen periaatteet, ja meidän kaiken kaikkiaan noin kahdella miljardilla sairausvakuutuksessa korvaamme lääkekustannuksia lääkkeiden käyttäjille. Mutta minun täytyy suoraan sanoa, että minuun, ihan niin kuin varmasti meillä toivon mukaan muihinkin, on viime kuukausina tehnyt aika sellaisen vakavan vaikutuksen se, että olen havainnut, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, joilla en tarkoita nyt mitään kahden prosentin osuutta väestöstä vaan ehkä 15:tä—20:tä prosenttia, ovat siis todella tiukoilla. Tässähän tuli viime viikolla televisio-ohjelmia, joissa esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry:lle kerättiin rahoitusta, kuten Masked Singer -ohjelmassa siellä kaupallisen television puolella, ja laitoin sinne oman pienen roponi — ei sen kertominen tässä nyt ollut mitenkään tärkein asia tietenkään, mutta on tietyt tällaiset leikkaukset, joita minun on ollut erittäin vaikea hyväksyä, vaikka itse ajattelen, että meidän on tasapainotettava valtiontaloutta. Se on ihan selvää, että meidän on tasapainotettava, ja keinothan meillä ovat tiedossa: meidän pitää silloin sopeuttaa menoja, meidän pitää korottaa veroja, ja ennen kaikkea tärkeintä on tietenkin luoda kasvua, jolloin siitä kasvusta nykyiselläkin veroasteella saamme enemmän sitten rahoitusta. Nämähän ne keinot ovat.

Otan nyt ihan yhden konkreettisen esimerkin: Tuossa kun äänestimme tuloverotaulukoista, niin me ehdotimme, oma eduskuntaryhmämme, että yli 90 000 euron vuosituloista verotus olisi ansiotuloissa kaksi ja puoli prosenttiyksikköä korkeampi kuin mitä hallituksen esityksessä on. Tiedän, että minun tuloillani — jotka eivät ole salaisuus, kun se veropäiväkin tuossa joku aika sitten oli — se olisi tarkoittanut 4 000 euroa enemmän tänne yhteiskunnan kirstuun, jolla sitten voitaisiin kompensoida näitä asioita. Eli ei tässä nyt tällä hetkellä hyvätuloisia ihmisiä kyllä millään tavalla kuriteta, vaan aika lailla pehmeästi tässä kohdellaan. Sen sijaan sitten kaikkein köyhimmässä asemassa olevia ihmisiä kohdellaan kyllä aika julmasti, mistä tämäkin lakiesitys on yksi pieni osa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa

Hallituksen esitys HE 162/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 122/2024 vp

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä Hongkongin yleissopimuksen, MARPOL-yleissopimuksen liitteiden muutosten ja Lontoon pöytäkirjan liitteiden muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 178/2024 vp
Lakialoite LA 17/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 13/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvoverolain 11 §:n ja liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 22/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 135/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 19/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

29. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 27.11.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen